Semarang, Zo. 1920 No. 24 — DONDERDAG 29 JANUARI — 69e JAARGANG

Uitgave der Naamlooze Vennootschap
DAGBLAD DE LOCOMOTIEF.
Hoofdredacteur:
Ant. J. LIEVEGOED.

HET ABONNEMENT KOST PER KWARTAAL:
VOOR NEDERLANDSCH-INDIE . . . . . f 9.—
VOOR HET BUITENLAND. . . . . „ 12.50
Abonnement moet bij aanvang van den termijn betaald worden.

Het Hoofdagentschap voor Europa is gevestigd bij de firma J. H. DE BUSSY te Amsterdam.

BIBLIOTHEEK VAN HET KOLONIAAL INSTITUUT

DE LOCOMOTIEF

1e BLAD.

Telefoon Redactie,
Redactie—88
Hoofdredacteur—397

Telefoon Administratie.
Advertenties en Expeditie 289

ADVERTENTIE-TARIEF.

Van 1 tot 10 woorden, over ieder breedte van één kolom f 2.50 één of twee malen geplaatst, met een tusschenruimte van hoogstens 8 dagen, elke 5 woorden méér f 1.—, elke volgende plaatsing de helft meer. Bij plaatsing over de breedte van 2 kolommen wordt het dubbele gevorderd en zoo verder.

Familie-berichten f 5.— één of twee malen geplaatst. Voor elke plaatsing méér f 2.50 per plaatsing.

Groote letters worden naar plaatsruimte gebezigd.

Reclame-berichten, geplaatst op de telegrammenpagina, f 0.50 per regel. Ingezonden mededeelingen f 0 per regel.

Het bedrag der advertentiën moet bij vooruitbetaling worden voldaan. Aanbieding van advertentiën geschiede liefst vóór 11 uur.

BIJ ABONNEMENT RUIM RABAT.

Dit nummer bestaat uit drie bladen.

INHOUD VAN HET EERSTE BLAD.

Nederlandsche Politiek.

Nederlandsch Nieuws: Sneevliet in 't Moederland. Nederland en de oorlog. Het Nederlandsch Historisch Scheepvaart-Museum. Soviet-diamanten.

Het Garoetdrama voor den landraad.

Nederlandsch-Indisch nieuws: Commissie voor verkeerswegen. Voor den bestuursdienst. Salarissen in de bergcultures. Het ingenieurscongres.

Stadsnieuws: Semarangsche Tooneel- en Muziekvereeniging. Voordrachtsavond Straus. Gemengd nieuws: Landraadgebouw te Soerabaja. Berner conventie. Electriciteitslevering. Hotsopruiming. Een moordenaar gearresteerd. Juweelen-dieven voor den rechter. Mutaties in de suiker.

Sport en Spel: Paardensport: Races te Makasser.

Cultures en Handel: De nieuwe Nederlandsche Spaarkas.

Het Buitenland: Millerand's programrede. Japan en Rusland.

Telegrammen enz.

Nederlandsche Politiek.

DCCCLXVI.

Die van Oorlog.

's Gravenhage, 19 Dec.

„Ondergeteekende heeft intusschen, ter voldoening aan het vrij algemeen uitgedrukt verlangen, nog eens *met zorg* nagegaan of sommige posten dezer begrooting reeds vatbaar zouden kunnen zijn voor eenige vermindering, zonder aan de weerkracht schade toe te brengen."

Aldus de heer Alting von Geusau in zijn Memorie van Antwoord op het V. V. betreffende de oorlogsbegrooting. En naar aanleiding van dat „met zorg" ingesteld onderzoek is er ongeveer 5 millioen (5,2 millioen) van de begrooting geschrapt. Dat wil zeggen: Er is ruim 6 millioen geschrapt op de artikelen maar doordien anderzijds weer enkele verhoogingen moesten worden aangebracht, is het eindcijfer der begrooting van 58 millioen teruggebracht tot 52,8 millioen. Tusschenbeide: Die 58 millioen, dus bijna 60 millioen bevestigen de voorspellingen èn van den heer Colijn in 1913: „De oorlogsbegrooting gaat onvermijdelijk omhoog" èn van minister de Jonge in 1918: „De oorlogsbegrooting zal binnen enkele jaren 60 millioen bereiken."

Maar nadat de heer von Geusau dus „met zorg" had nagegaan, wat er met eenige mogelijkheid nog van de begrooting was te schrappen, waarbij hij zelfs al vast had ondersteld dat enkele wetsontwerpen door de Staten-Generaal zouden worden aangenomen, kwam hij tot de slotsom dat er 6 millioen af kon en geen cent meer.

Wat heeft men nu echter bij de behandeling der artikelen gisteren, in de Tweede Kamer gezien?

Op *dertien* artikelen zijn *vijftien* verminderingen aangebracht die te zamen de begrooting nog eens met ruim 1,7 millioen (f 1 710 800) hebben verlaagd. Er waren verminderingen bij die sterk door den minister waren bestreden, zóó sterk soms, dat men na de aanneming half en half verwachtte dat de minister zou oprijzen om te zeggen: Zóó gaat het niet langer, in zulk een verzwakking van wat ik voor onze weerkracht onontbeerlijk acht, kan ik niet berusten. Maar dan rees de minister een enkele maal wel op, doch om te zeggen: Ik zal nu maar aannemen dat dit slechts een voorloopig uitstel is en dat ik later, bij het behandelen van mijn legerreorganisatie, met dezen post kan terugkomen.

Doch niet zelden werden de voorgestelde verminderingen door den minister met verbijsterend gemak geslikt. Zoo werd het amendement tot schrapping van den directeur voor artillerie-materieel door den minister *overgenomen*, evenals dat tot schrapping van de 30 élève-muzikanten, van de kleine manoeuvres in 1920, van de nieuwe gebouwen voor Alkmaar, van de motorafdeeling en van de nieuwe oefenterreinen bij Hilversum, terwijl bovendien de minister nog f 50,000 op den vliegdienst liet vallen. Deze verminderingen liepen hier en daar over groote bedragen; ze bedroegen onderscheidenlijk f 5200, f 16500, f 100000, f 56000, f 500000, f 750000 en f 50000, te zamen f 1477700, dat wil zeggen het leeuwendeel van het totaal der geschrapte posten. En telkens wanneer de minister maar meer toegaf aan het schrappen van zoo'n post, geschiedde dit zonder veel woorden, in den trant van: „Och ja, het kan er eigenlijk nog wel af".

Nu dient wel in het oog te worden gehouden, dat hier en daar de minister zich voorbehield om later het geschrapte bij aanvullingsbegrooting weer aan te vragen, maar dat standpunt had hij reeds in de Memorie van Antwoord kunnen innemen even goed als hij het daar gedaan heeft ten aanzien van verminderingen die eigenlijk nog bij een wetsvoorstel moesten worden beslist.

Trouwens, dezelfde zonderlinge toeschietelijkheid betoonde de minister ten aanzien van een motie-Scheurer tot het inrichten van ziekenzalen (in kazernes) voor lichte zieken. Nadat Z. E. dit denkbeeld had bestreden, daar het zeer veel geld zou kosten, dat maar weer door bezuiniging op de geoefendheid van het leger zou moeten worden gevonden, kwam hij plotseling met de verrassende slotsom: „Maar ik heb tegen de motie geen bezwaar."

Is het wonder, dat een minister, die zóó makkelijk nieuwe bezuinigingen aanbrengt nadat hij *tweemaal*, bij Memorie van Antwoord en natuurlijk daarvóór reeds bij het indienen van zijn begrooting „met zorg" heeft nagegaan wat er viel te schrappen . . . . . is het wonder dat zulk een minister weinig gezag meer heeft in de Kamer? En dat deze hem nu óók bedragen onthoudt die hij voor de geoefendheid van het leger noodzakelijk acht? Zoo werd het amendement tot schrapping van de f 41,500 voor de uitbreiding der gymnastiekschool aangenomen (met medewerking van 3 christelijk-historischen en den heer A. P. Staalman), schoon de minister die uitbreiding zoo sterk had vastgemaakt aan de weerbaarheid van het leger, dat het een onaannemelijk verklaring nabij kwam. En zoo werd het eveneens als een „destructief voorstel" door den minister „sterk ontraden amendement tot schrapping van f 1.820.000 voor munitieaanmaak en materieelherstel" slechts door een toeval nog niet aangenomen en zal het dit Maandag allicht wel worden, wanneer de linkerzijde sterk opkomt en de vier rechtsche heeren die ervoor stemden (de heeren de Geer, de Weitkamp, Bomans en A. P. Staalman) ook dán aanwezig zijn.

Waarlijk, veel gezag, in den zin van politiek vertrouwen, kan men dezen minister in de Tweede Kamer niet meer toekennen, nadat hij zijn begrooting zóózeer heeft laten havenen en daartoe zelf heeft meegewerkt. De ministerieele dood van minister Bijleveld was heel wat mooier dan het ministerieele leven van minister Alting von Geusau voortaan zal zijn.

En er zijn, zonder bepaald volum van afkeuring van de Kamer, wel ministers heengegaan om minder politieke aftuiging dan deze op zijn „met zorg" gereduceerde begrooting zag toepassen.

Ik wil hiermee echter niet zeggen dat de heer Von Geusau nu maar weg moest gaan. Veel minder: dat zijn begrooting zou moeten worden afgestemd. Dit laatste zou door de regeering misschien als een te groote verzwakking worden opgevat en een regeeringscrisis zou, bij onze tegenwoordige politieke constellatie, weinig gelukkig zijn. Te minder daar deze regeering op menig ander punt stellig veler vertrouwen heeft.

Maar ook het heengaan van den heer Von Geusau zou mij, hoe weinig gelukkig zijn optreden tot nu toe was, mij niet geraden lijken. Men heeft nu al o tijdig den heer Bijleveld weggezonden, eer men zijn concrete plannen voor zich had; deze fout dient ten aanzien van oorlog niet meer te worden gemaakt. Hoe weinig politiek vertrouwen de heer Von Geusau ook verdient, zijn voorstellen tot legerhervorming kunnen goed zijn (zijn plannen hebben inderdaad reeds veel aantrekkelijks). Laat men daarop nu nog maar even wachten.

Bij het beoordeelen van den heer Bijleveld heeft de Kamer te veel naar diens fouten en te weinig naar diens figuur gekeken.

Bij het oordeel over den heer von Geusau moet men meer op zijn concrete voorstellen letten.

Niet op zijn fouten.

En *heelemaal* niet op . . . zijn figuur.

E.

Agenda.

Semarang.

Sociëteit „De Harmonie": Elken vooravond, behalve 's Maandags, muziek-uitvoeringen. Idem Zondag-ochtend en Donderdagnaavond.

Bioscoop: elken avond om 7 uur en om 9.30 uur: Oost-Java-bioscoop en Stadstuin-bioscoop.

In de Bar (Hotel du Pavillon): concert.

Padvinders: Oefenen Zaterdagmiddag 4.30—6.30 uur.

Lichamelijke Opvoeding: Oefenen Woensdag en Zaterdag 4.30—6 u. n.m.

St. Hubert: Schieten Zondag 7—10.30 u. v.m.

Openbare leeszaal en bibliotheek: geopend 8—12 v.m., 5—8 n.m., 's Zondags 9—12 v.m.

Vrijdagav. 30 Januari: Gemeenteraad.
Zaterdagav. 31 Januari: Faust-voordracht van Leo Straus in de Loge om 8 u. 30.
Zaterdagav. 9.30 in den schouwburg: concert-Leo Podolsky en Vera Mirowa.

Nederlandsch Nieuws.

(Uit de mail tot 20 Dec. j.l.)

Sneevliet in 't moederland.

Het Nederl. Vakverbond (sociaal-democratisch) en het Ned. Arbeidssecretariaat (communistisch) hebben ditmaal een gezamenlijke actie op touw gezet onder de leuze: tegen de duurte. Een duurtecongres was daarvan de eerste uiting. Op dat congres bleek Sneevliet tegen samenwerking met het N. V. V. te zijn. Hoe de stemming te zijnen opzichte was, leest men uit het volgend citaat:

Stenhuis (N. A. S.): De regeering weet wat congressen als deze waard zijn, heeft Sneevliet gezegd. Zij weet ook, wat de redenatie van Sneevliet waard is.

Eenstem: Daarvoor heeft zij hem uit Indië gezet.

Stenhuis: Jawel, zij zei: laat hem maar in Nederland parlevinken, daar kan hij geen kwaad doen.

Eenstem: Niet persoonlijk worden.

Stenhuis: *Als Sneevliet niets doet dan ironisch ons werk afbreken*, dan loopt mij de gal over en neem ik geen blaadje voor den mond. *(Luid applaus).*

De *Tribune* wist daarna mede te deelen, dat, in verband met het desavoueeren van de houding van Sneevliet en Bouwman (Federatie van Transportarbeiders) op het duurtecongres, en het feit dat het N. A. S. de samenwerking met het N. V. V. heeft aanvaard, *Sneevliet bedankt heeft als gesalarieerd bestuurder van het N. A. S.*, in welke funktie hij onlangs was gekozen.

Hierbij zij aangeteekend, dat Sneevliet in zijn gisteren vermeld rekest inzake zijn externeering aan de Kamer schreef; „Bijna 11 maanden is adressant in Holland. Er is geen reden te verwachten, dat zich in de naaste toekomst de gelegenheid zal voordoen om in het levensonderhoud voor zich en zijn gezin te voorzien".

Het Volk oordeelt als volgt over Sneevliet: „Sneevliet wil de maatschappij ontwrichten. Hij vreest, dat de machten van het kapitalisme er in zullen slagen, aan de wereld weer een zekere mate van welvaart te brengen. Niet alleen aan de bezitters, maar ook aan de onterfden, de bezitloozen. Als het tafeltje welbereid is, zegt hij, als er welvaart is over heel de linie, dan is de kans der arbeiders om de macht te grijpen, verkeken. Wie zoo spreekt, is van huis uit tegenstander van een actie, die in den toestand der massa eenige verbetering zou brengen. Voor hem is de ellende niet alleen een toevallige bondgenoot, zij is hem als bondgenoot onmisbaar. Want zij vervult de massa van de stemming, noodig om in een slag het kapitalisme te vernietigen, de stemming waarin Simson uitriep: mijn ziel sterve met de Filistijnen. En hij greep de zuilen van het huis waarin zijn heulen feest vierden, en deed het ineenstorten; hij sleepte hen in den dood, en zichzelf met hen.

„Als men vraagt, wat er na de ontwrichting, de instorting, van de maatschappij, moet terecht komen van het meest weerlooze deel der samenleving, van diezelfde tot wanhoop gebrachte massa, dan behoeven wij niet lang op het antwoord te wachten: de arbeidersraden. Naar de gelegenheid van het oogenblik komen er soldatenraden bij, en boerenraden; maar de kern van het systeem-Sneevliet zijn de arbeidersraden. De diktatuur van het proletariaat.

„De ellende, de ineenstorting, de diktatuur, dat zijn de drie elementen van den strijd, die Sneevliet voor zich ziet. Het is de revolutionaire romantiek, waaraan hij zijn hart verpand heeft."

Nederland en de oorlog.

In den vreemde dringt ten slotte zoo langzamerhand door, dat de oorlogvoerenden niet de eenige dupes zijn van den rampzalige jaren die achter ons liggen, maar dat de neutralen, althans financieel en economisch, niet minder geleden hebben. Met name Nederland Daarover heeft het thans *The Westminster Gazette* in een artikel van 16 December: „The cost of the Dutch."

Men meent hier algemeen—zegt het blad —dat Nederland, dank zij de neutraliteit van dat land en zijn georgrafische ligging, zijn nationaal vermogen in den loop van de oorlogsjaren aanzienlijk heeft zien toenemen. Dat is een sprookje. Wel hebben enkele personen zich verrijkt door de oorlogvoerenden te voorzien van hetgeen zij noodig hadden, maar het land als een geheel heeft enorm geleden. Reeds dadelijk bij het uitbreken van den oorlog voelde Nederland den terugslag van het stopzetten van den internationalen handel, waarvan de welvaart van dat land afhangt, en bij het voortduren van den oorlog lag voor Nederland niet slechts alle verkeer met Centraal Europa langs den Rijn stil, maar werd het ook afgesneden van zijn eigen overzeesche bezittingen.

Dan somt *The Westminster Gaz.* op wat de oorlog alzoo aan Nederland gekost heeft. Tusschen Augustus 1914 en einde 1918 — aldus teekent het Londensche blad aan — keerde het Kon. Nationaal Steuncomité circa 39 millioen gulden (meer dan £ 3,000,000) uit, terwijl de staat 335 millioen (ongeveer £ 28,000,000) ten koste legde aan de levensmiddelenvoorziening en nog weer eens 39 millioen (£ 3,000,000) aan onderstand aan werkloozen. Daarbij moet dan gevoegd worden de kosten van de mobilisatie en wat daarmee samenhing, waardoor de oorlogsuitgaven van den Staat werden opgevoert tot een totaal van £ 124,423,700.

Ten gevolge van dezen zeer ernstigen financieelen toestand, die zich afteekent in de stijging van de nationale schuld per hoofd van de bevolking met 158 pCt., zal de bevolking waarschijnlijk jaarlijks aan belasting hebben te betalen 500,000,000 gulden (£ 41,666,666, tegen 176,600,000 gulden (£ 14,716,666) in 1913.

De *Westm. Gaz.* voegt hieraan toe dat de uitgaven voor de Belgische vluchtelingen, die cifra 3 millioen pond gekost hebben, van de Belgische regeering niet teruggevraagd zijn en ook niet teruggevraagd zullen worden.

Het Nederlandsch Historisch Scheepvaart-Museum.

De heer C. G. Vattier Kraane, secretaris van bovengenoemde vereeniging, te Amsterdam, deelde het volgende mede:

Het Nederlandsch Historisch Scheepvaart-Museum heeft door aankoop weder verschillende belangrijke aanwinsten verworven. Daarbij twee schilderijen, welke, buiten een hooge kunstwaarde, groote beteekenis hebben voor de geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen. Ten eerste een kapitaal werk van Lud. Backhuijsen, 111 bij 116 cM., de *Hollandia* als admiraalschip van De Ruijter, binnenloopende te Texel op 3 November 1665, benevens andere bekende schepen als de *Liefde* van Cornelis Tromp en de *Amsterdam* van den schout-bij-nacht Van der Hulst. Het tweede doek, van kleiner afmetingen, 44 bij 104 cM., is een meesterwerk van den zeeschilder Hendrik Anthonissen, met de levendige voorstelling van eene episode uit den slag bij Duins in 1639 met de *Aemilia* van Maarten Harpertzn. Troop in het midden.

Beide stukken zijn aangekocht van de firma Frederik Muller & Co. De Backhuysen heeft deel uitgemaakt van de collectie Hope, op Deepdene, en is laatstelijk in het bezit geweest van nu wijlen den heer H. C. van den Honert.

Niet minder belangrijk is de aankoop van de bekende verzameling scheepsmodellen van den heer G. C. E. Crone. Zij omvat niet minder dan 80 dergelijke modellen, benevens een origineel tentjacht uit het begin van de 18de eeuw. Het voornaamste en grootste model is dat van een admiraalschip van 80 stukken, hetwelk het type vertoont van de bovenbedoelde, in 1665 te Amsterdam gebouwde *Hollandia*. Een wat kleiner mode, eveneens op schaal gebouwd, is dat van een O.-I. Compagnieschip uit het midden vande 18de eeuw. Voorts o.a. een pinas van 1740, een Enkhuizer kopjacht van 1675 een [illegible]schip van 1770 en verschillende jachten en boeiers. Bovendien omvat deze uitgebreide verzameling modellen van kleiner vaartuigen als koffen, hoekers, beurtschepen en daarbij weinig in model voorkomende typen als een haringbuis, een tocht, een trekschuit en een ijsschuitje. Een twaalftal van de voornaamste modellen zijn nog in bruikleen in het Rijksmuseum, een ander in het Museum „Prins Hendrik" te Rotterdam. Zeer te waardeeren is ook de aanwinst van het genoemde tentjacht, dat [illegible] vorigen zomer opgenomen is geweest in den optocht bij de nationale feesten te Arnhem.

In de vergadering van het dagelijksch bestuur, gehouden op 11 December j. l. onder presidium van den heer C. J. K. van Aalst, 's de heer C. G. 't Hooft, onder nadere goedkeuring van het algemeen bestuur, tijdelijk tot directeur van het museum benoemd.

Soviet-diamanten.

In een zitting van den Raad van Amsterdam deelde de heer Kleerekoper mede, dat het communistische raadslid, de heer Lisser, met diananten in zijn zak rondloopt, die hij daar ter stede te gelde tracht te maken, — zegt de *Tel.*

Over de herkomst dier „steentjes", waaronder er van zeer groote waarde zijn — men spreekt van diamanten van 1½ ton waarde — liet de heer Kleerekoper zich niet uit. Bekend is echter dat deze diamanten uit Berlijn komen, door een Nederlander naar Amsterdam werden gebracht — de invoer in Nederland is vrij —, waar men ze verzilvert.

Berlijn is slechts een tusschenstation. De steenen komen uit soviet-Rusland en worden door de bolsjeviki-regeering hier heen gezonden.

De justitie staat tegenover dezen „handel!" machteloos. In de eerste plaats omdat niet vaststaat of zij van misdrijf afkomstig zijn, en in de tweede plaats omdat, als zij van diefstal afkomstig zijn, de diefstal niet in Nederland gepleegd is.

Eenig verzoek van een vreemde mogendheid om opsporing en uitlevering is bij de justitie niet ingekomen.

De Tribune, het revolutionaire-socialistisch volksblad, bevat in een hoofdartikel over wat het blad noemt: „De diamanten van den tsaar", aldus meteen aangevend de herkomst van de edelgesteenten in kwestie. De redactie ontkent dan eerst met zooveel woorden, dat de Sovjet-republiek de communistische partij in Nederland zou steunen Daarachter laat zij echter o.m. dit volgen:

„Maar, vragen wij, op onze beurt, als het den Russen nu eens gelukte ons door alle barrières heen wat geld, diamanten, of waardevolle zaken te doen toekomen, als dat eens waar was, zou daarop iets zijn aan te merken?

Als, om bij de diamanten te blijven, onze makkers ons een handvol van deze voor hen waardelooze prullaria — want in het land van den arbeid heeft deze onzinnige tooi der decadente bourgeoisie alle waarde verloren — konden doen toekomen, omdat ze zeer goed weten, dat het kapitalisme meer dan ooit van zijn geldelijke overmacht gebruik maakt, om onze beweging dood te drukken, wat dan?

Is het dan „oneerlijk" verkregen goed?

Erkennen wij het recht der Sovijet-regeering, om alle voorwerpen van luxe in beslag te nemen of niet?

En had de S.D.A.P. het vroeger niet ook steeds over de „onteigening der kapitalisten?"

Alles in Rusland, dat niet tot persoonlijk gebruik dient, is thans wettelijk eigendom der gemeenschap en het orgaan dier gemeenschap heeft het recht daarover vrijelijk te beschikken."

Het Garoetdrama voor den landraad.

(Van onzen eigen berichtgever.)

Garoet, 27 Januari.

V.

Den vijfden dag van de behandeling der Tjimaremezaak was de belangstelling van Inlandsch en Europeesch publiek onverminderd.

Voorgeroepen werd opnieuw getuige Hadji Gadir, wien de president nog eens vroeg, of hij, na het eerste bezoek van den regent aan Tjimareme, inderdaad den meineedigen getuige Wikarta had ontmoet en wat deze gezegd had. Getuige die met veel nadruk en buitengemeen duidelijk sprak, bevestigde volkomen hetgeen hij in zijn vroegere verklaring den landraad had medegedeeld.

Daarna werd nog eens de meineedige getuige Wikarta binnengeroepen, binnengeleid aan den ketting. De president begon met hem te vragen of hij al nagepiekerd had, waarop getuige weifelend antwoordde en verzocht zijn vroegere verklaring af te leggen. De president gaf hem hierop te kennen, dat hij zelf moest beginnen te vertellen.

Getuige zei thans dat hetgeen hij vroeger voor den ass. wedono had verklaard en welke verklaring gisteren was voorgelezen, volkomen juist was. Hij begon, geheel op zijn gemak, daarna te vertellen wat hij van het gebeurde wist, hetgeen op het volgende neerkomt:

Hij was op 4 Juli naar Tjimareme gegaan met zekere Ahin, daartoe gelast door hadji Karmain, een *santri*, die, naar getuige verklaard, zelf een perkara aan de hand had, weshalve hij gisteren hang was een bezwarende getuigenis voor hem af te leggen. Verder deelde hij mede, dat hij naar Tjimareme ging om deel te nemen aan den prang sabil; hij had een witte broek bij zich, waarin hij een wapen gewikkeld had. Het geld daarvoor had hij gekregen van Hadji Karmain, het wit goed had hij gekocht te Nangkapait. Zijn makker had eveneens witte kleeren en een wapen bij zich. Op weg naar Hassans desa, ontmoette hij Hadji Gadir, met wien hij een gesprek had gevoerd over den te voeren heiligen oorlog. In Tjimareme gekomen, begaf hij zich rechtstreeks naar de missigit van Hadji Hassan, waar het vol menschen was, die daar onkwetsbaar werden gemaakt. Weifelend erkende getuige, dat de dessalieden in en voor de missigit allen wit goed en wapens bij zich hadden; van hen, die zich in Hassan's huis bevonden, kon getuige niets zeggen, aangezien hij zich daar niet heen had begeven. Desgevraagd, zei getuige, dat Hadji Gadjali zich in de *paimanan* — preekstoel — bevond en in het wit gekleed was, doch of hij een wapen droeg, wist hij niet, zeker vermoedelijk onder zijn kleeren. Hadji Gadjali sprak de menschen toe, zeggende, dat zij zich allen naar het Westen moesten keeren en de spreuken nazeggen, welke hij opdreunde; welke spreuken, vertelde getuige echter niet. Na afloop was hij naar huis gegaan en niet meer teruggekeerd, omdat hij bang was.

De president hield hem daarop voor, dat zijn verklaring voor den regent veel uitgebreider was. Begonnen werd met hem de namen van degenen voor te lezen, die met hem naar Tjimareme waren gegaan, het waren 20 personen. Getuige erkende, dat dit *juist* was; ze waren allen lid van de Sarekat Islam. Hij wist echter niet, of ze geroepen waren naar Tjimareme op te trekken, waarop de president hem op het ongeloofwaardige daarvan wees. Hij verklaarde daarop, zich niet meer te herinneren of zij door Hadji Harmain waren geroepen; een oogenblik later verklaarde hij eveneens, dat hij heelemaal vergeten was, dat Hadji Harmain te Tjiparaj gesproken had over den heiligen oorlog. Daarna zei hij zich duidelijk te herinneren, dat hij en vijf anderen op last van Hadji Harmain in het wit gekleed en gewapend naar Tjimareme waren gegaan. Desgevraagd verklaarde getuige, dat de heilige oorlog gericht was tegen de vijanden van den Islam, onder wie ook de regent van Garoet moest gerekend worden; dit laatste had Hadji Gadjali tegen de verzamelde menschenmenigte in de missigit gezegd. Na lang aarzelen deelde getuige mede, dat hij aanvankelijk niet wist, waarom er prang sabil zou zijn, doch te Tjimareme gekomen ervoer hij dat 't was om den padi-opkoop; daarom, aldus, zei get., was hij bevreesd geworden. Hadji Gadjali, vertelde getuige, had bij de eerste komst van den regent gezegd, dat de heilige oorlog niet zou beginnen, waarna hij hen gelastte huiswaarts te gaan.

De president vroeg hem daarop of hetgeen Hadji Gadir en get. hadden gesproken juist was, in het bizonder voor wat betreft getuige's gezegde dat de S. I. leden geen heiliging behoefden, daar zij reeds den eed hadden afgelegd. Getuige beweerde dat dit gesprek onjuist door Hadji Gadir was weergegeven, waarop de president hem voorhield, dat hij dit vroeger voor den regent als juist erkend had. Na lang aarzelen bekende hij ten slotte dat hij reeds den S. I. eed gezworen had en geen heiliging meer behoefde. Hij was anderhalf jaar geleden lid van de S. I. geworden en had den eed afgelegd voor den *kijai* van Tjilame. Deze eed luidde:

„Abdi soempah demiallah demirasoeloelah sanggoep ngadjoengdjoeng agama rasoeloelah, sanggoep noeroet kana-pamarintah gouvernement," hetwelk uit het Soendaneesch vertaald, beteekent:

„Ik zweer en beloof bij God en den Profeet Mohamad om den Mohammedaanschen godsdienst hoog te houden en de bevelen van het gouvernement op te volgen."

Getuige verklaarde verder lid te zijn van de afdeeling B, waartoe hij, in dessa Pasangroehan komende, overgehaald was door Hadji Adrahin, „adpisoer"— adviseur bedoelde getuige — van de Sarekat Islam. Hij was met Adrahin naar huis gegaan, waar deze hem vertelde, dat hij maar lid van de afdeeling B moest worden, welke afdeeling B., naar Hadji Adrahin hem zeide, een godsdienstige afdeeling was. Getuige stemde daarin toe, waarna hij den eed aflegde.

Desgevraagd, deelde getuige mede, dat Hadji Adrahin hem niet gezegd had, dat er iets anders dan godsdienstoverwegingen achter de afdeeling B school.

De eed van de afdeeling B luidde volgens getuige als volgt: „Demiallah demirasoeloelah koedoe daek ngorbankeun barang djeung badan koedoe daek bertoeloengan ka djalma Islam amme kenteu aja kabogak, lamoen di abdi aja koedoe daek prang sabilloelah ka kafir karoki lamoen njarek kana agama Islam," hetgeen in het Nederlandsch beteekent:

„Ik zweer bij God en den Profeet Mohamad, dat ik mijn have en goed en lichaam zal afstaan aan de moeslimin die niets bezitten; ik *moet* aan den heiligen oorlog deelnemen indien de ongeloovigen en de Christen-honden het den Islamitischen godsdienst lastig maken."

Na den eed had hij f 1.50 betaald, waarvoor hij een penning toegezonden kreeg. Desgevraagd, zei getuige, dat hij slechts eenmaal den eed had afgelegd, waardoor hij verplicht was Hadji Hassan te helpen bij zijn verzet. Zijn vijftien makkers, die met hem mee waren gegaan naar Tjimareme, waren wel lid van de S. I. maar hij was vergeten, of zij ook lid waren van de afdeeling B. Hadji Adraken was, zei hij, hoofd van de plantselijke afdeeling B. maar hij herinnerde zich niets van een gehouden vergadering. Ten slotte deelde getuige mede, dat hij *geen* padi aan het gouvernement behoefde te leveren.

Beklaagde heette alles liegen, waarop getuige antwoordde, dat hij de waarheid had gezegd.

De overtuigingsstukken herkende getuige niet. Getuige nam om zich goed te overtuigen, de op de groene tafel liggende amulet in zijn handen, doch beefde daarbij als een riet . . . .

* * *

Vervolgens werd de regent gehoord. De regent begon te verklaren, dat hij beklaagde niet kende, maar natuurlijk maakte Gadjali bezwaren tegen het hooren van dezen eersten Inlandschen bestuursambtenaar.

De djaksa las daarop het procesverbaal voor van de vroeger terzake door den regent afgelegde verklaring, af en toe door den met den rug tegen de stoel leunenden, zich blijkbaar zeer op zijn gemak voelenden bestuursambtenaar geinterrumpeerd om enkele punten recht te zetten.

De voorlezing van het procesverbaal duurde ruim drie kwartier, waarvan de regent de juistheid bevestigde, terwijl hij verder mededeelde dat bij het verhoor van beklaagde nog drie getuigen waren geweest.

Toen dit aan Hadji Gadjali werd voorgehouden, zei hij, er zich niets meer van te herinneren en bleef verder ontkennen.

De regent gaf daarna nog een uiteenzetting van de voorgeschiedenis van den padi-opkoop, welke evenwel geen nieuwe gezichtspunten opende. Wij stippen er alleen uit aan, dat de gouvernementsmaatregel wijd en zijd door den regent bekend werd gemaakt en uitgelegd, terwijl hij buitendien tot vier malen toe bestuursleden der S. I. ontving, die bezwaren opperden, welke echter door hem werden ontzenuwd, met het gevolg, dat de maatregel door de bevolking goed ontvangen werd, behalve door Hadji Hassan.

Desgevraagd verklaarde de regent, niet te weten hebben kunnen komen of de wedono van Leles onbeleefd tegen Hadji Hassan was geweest.

Wat de eigenlijke verzetsbeweging betreft, deelde de regent mede, dat de assistent-wedono van Nangkapait hem 6 Juli waarschuwde, eerst alle S. I. leden uit die plaats naar Tjimareme gingen, hetgeen hem eveneens de assistent-wedono van Wanaradja mededeelde.

De djaksa hield daarop de verklaring van den regent — die zoowel in het Soendaneesch als in het Maleisch zijn getuigenis aflegde — aan den beklaagde voor, waarna de regent meedeelde dat de in Hassan's huis verzamelde menschen de wapens getrokken hadden en een zekere Oedin, die later doodgeschoten werd, hem met zijn wapen dreigend naderde. Hadji Gadjali, die door de gewapende politie gevat was, werd naar binnen gelaten om zijn volgelingen te overreden, hetgeen, naar men weet, den regent niet gelukte. Later vertoonde Hadji Gadjali zich, den regent mededeelende dat hij zijn menschen niet kon overreden. Beklaagde's vrouw Djoeroenasi verklaarde tijdens het vooronderzoek echter, dat haar man de menigte niet had overreed, zich over te geven, doch integendeel binnenshuis te blijven en zich te verzetten. Ten slotte gaf de regent desgevraagd een uitleg van den uitroep „Laoeh-laoeh" (vleesch), door Hassan en de zijnen geroepen na de eerste komst van den regent, hierop neerkomende dat zij in de gegeven omstandigheden de gouvernements-dienaren zouden „tjingtjangen" als vleesch.

Beklaagde gaf natuurlijk voor van niets te weten en hulde zich verder in een diep stilzwijgen.

* * *

Vervolgens werd opgeroepen vrouwe Nji Siti Harmila, een schoonzuster van beklaagde, die echter niet wenschte gehoord te worden.

De zetting werd daarop verdaagd tot morgen.

De redactie van De Locomotief is van 8 uur v.m. tot 4.30 uur n.m. op haar bureau aan de Hoogendorpstroomstraat Semarang, telefoon 88, te bereiken. Behalve voor dringende gevallen, schelle men de redactie niet op van 12 uur tot 2 uur n.m.

Nederlandsch-Indië.

Commissie voor Verkeerswegen.

Bij gouvernementsbesluit is ingesteld een interdepartementale commissie, welke tot taak zal hebben:

Kennis te nemen van de briefwisseling, die reeds is gevoerd over het vraagstuk: nieuwe aanleg en verbetering van verkeerswegen (waaronder ook spoor-en tramwegen) in het gedeelte der afdeeling Krawang van de residentie Batavia, dat gelegen is tusschen de Tjilamaja aan de Westzijde, de grens van Cheribon aan de Oostzijde, de zee aan de Noordzijde en den weg van Sadang over Kalidjati naar Soebang aan de Zuidzijde, dezen laatsten weg inbegrepen;

na te gaan, welke goed verharde landwegen, spoor- en tramwegen of andere verkeerswegen bovenbedoeld gedeelte der afdeeling Krawang noodig heeft in het belang der economische ontwikkeling van deze streek en om de ambtenaren in staat te stellen hunne ressorten voldoende te kunnen bereizen, ook in verband met de terugbrenging tot het landsdomein van een gedeelte der daar gelegen Pamanoekan- en Tjiasemlanden, waar nieuwe bestuursmaatregelen moeten worden ingevoerd en daarna de nakoming daarvan behoorlijk moet worden gecontroleerd;

na te gaan tegen den aanleg van welke dier noodig geachte landwegen, spoor- en tramwegen bezwaar bestaat bij een der in de commissie vertegenwoordigde departementen;

na te gaan, welke die bezwaren zijn;

na te gaan, hoe die bezwaren uit den weg kunnen worden geruimd;

een eindvoorstel in te dienen betreffende den aanleg van landwegen, spoor- en tramwegen in het aangegeven gebied.

Voorts is besloten in de bedoelde commissie te benoemen tot lid, tevens voorzitter den resident van Batavia, tot leden de heeren C. Ch. Kwisthout, hoofdingenieur der tweede klasse, hoofd der technische afdeeling voor bruggen en wegen van het departement der Burgerlijke Openbare Werken, J. C. F. van Sandick, hoofdingenieur der eerste klasse bij de S.S., J. E. van der Stok, inspecteur van den Inlandschen Landbouw, en H. M. Luchsinger, majoor van den generalen staf, terwijl tot secretaris is aangewezen de adjunct secretaris van den gewestelijken raad van Batavia H. C. A. van Barthold Muller.

De commissie zal haar rapport hebben in te dienen door tusschenkomst van den legercommandant en van de directeuren van gouvernementsbedrijven, van Landbouw, Nijverheid en Handel en der Burgerlijke Openbare Werken.

Voor den bestuursdienst.

De directeur van B. B. richtte de volgende circulaire tot de hoofden van gewestelijk bestuur op Java en Madoera.

Nadat aan het vorig hoofd van dit departement van verschillende zijden was gebleken dat er misvatting heerschte omtrent de bedoeling van het in *Bijblad* No. 9031 opgenomen gouvernementsbesluit van 20 Februari 1918 No. 34, waaruit ten onrechte werd afgeleid dat de regeering, ten aanzien van den Inlandschen bestuursdienst op Java en Madoera, het bewijs van overgang naar de vierde klasse eener hoogere burgerschool met vijfjarigen leergang zou gelijk stellen met het getuigschrift van het eindexamen der tweede afdeeling eener opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren, bestond bij voornoemd departementshoofd het plan om, ter opheffing van de ter zake heerschende misvatting, de aangehaalde beschikking bij rondschrijven toe te lichten en aan die toelichting algemeene bekendheid te geven.

Vermits echter de bedoeling van de bij het besluit van 20 Februari 1918 No. 34 getroffen regeling, in antwoord op een in den Volksraad gedane vraag, sedert is bekend gemaakt in bijlage 1 der handelingen van den Volksraad, tweede gewone zitting 1918—1919, gedrukt stuk No. 15 (blz. 19) zou deze aangelegenheid verder hebben kunnen blijven rusten, ware het niet dat thans ter zake weder om inlichtingen is gevraagd.

Naar aanleiding daarvan het ik de eer UHoog-Edel-Gestrenge, zij het ten overvloede, mede te deelen en U te verzoeken daaraan, voor zooveel nog noodig in Uw gewest bekendheid te willen geven, dat de bedoeling van de regeling geen andere is geweest dan om aan de Inlandsche jongelieden, die indertijd van overheidswege werden bewogen om Europeesche scholen van middelbaar onderwijs te bezoeken, doch het getuigschrift van het eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen leergang niet konden verwerven en op 20 Febr. 1918 — de dagteekening van het onderwerpelijk besluit — *reeds* tot den Inlandschen bestuursdienst op Java en Madoera behoorden, om billijkheidsredenen, in zake aanstelling tot candidaat-Inlandsch bestuursambtenaar en bevordering bij den Inlandschen bestuurdienst aldaar, gelijke voorrechten toe te kennen als de bezitters van het getuigschrift van het eindexamen der tweede afdeeling eener opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren of van dat van het eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen leergang (zie het eerste lid van artikel 11 en van artikel 12 van het Benoemingsreglement voor den Inlandschen bestuursdienst op Java en Madoera in Bijblad No. 8167).

De regeling komt dus hierop neer, dat wegens bizondere redenen aan de hierbedoelde — enkele — ambtenaren bij den Inlandschen bestuursdienst op Java en Madoera dispensatie of ontheffing is verleend van den eisch dat zij in het bezit moeten zijn van een der laatstvermelde diploma's.

Ten aanzien van de personen, die op 20 Februari 1918 niet tot den Inlandschen bestuursdienst op Java en Madoera behoorden, is dat besluit niet van toepassing.

Ik teeken hierbij aan dat aan de directeuren van de opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren te Serang, Bandoeng, Magelang, Madioen, Blitar en Probolinggo een afdruk van dit schrijven is gezonden, ter bekendmaking van den inhoud daarvan op hunne school.

Salarissen in de bergcultures.

Een inzender in het *Soer. Hbl.* schrijft:

Naar aanleiding van het verslag in de *Locomotief* van de door de Plantersvereeniging „Semarang-Kedoe" gehouden vergadering en door u in uw blad van 16 dezer overgenomen, verzoek ik u beleefd deze en de volgende regels als „ingezonden" te willen opnemen, waarvoor ik u bij voorbaat mijn dank betuig.

Voorop zij hier medegedeeld, dat ik geenszins van plan ben de gehouden discussies op deze vergadering te becritiseeren, dit laat ik gaarne aan meer bevoegden over, ik wensch" slechts naar aanleiding van de zinsnede:

„De heer Klusman vraagt, of de vereeniging geen stappen kan doen, om het gehalte der employé's te verbeteren, hetgeen de wd. voorzitter een wel wat zware taak „vindt", het één en ander in het midden te brengen. In de eerste plaats bevreemdt het mij ten zeerste, dat juist de heer Klusman een dergelijke vraag heeft gesteld, waar in het *Soerab. Handelsblad* van 16 dezer is de volgende advertentie van zijn hand te lezen staat:

„Theeonderneming „Selokaton" vraagt employé theetuin. Salaris f 150 à f 200 gratificatie etc.

„Brieven opgave landaard, opleiding, laatsen werkkring aan den administrateur."

Denkt de heer Klusman nu werkelijk, dat hij in deze abnomale dure tijden een goede werkkracht zou kunnen krijgen op het door hem aangeboden salaris, een employé nog wel met een goede opleiding? De heer K. moet niet uit het oog verliezen, dat een salaris van f 150 in deze tijden ongeveer gelijk staat met f 75, vijf jaren geleden en ik vraag mij af: zou men op een dergelijk salaris mogen verwachten een goede werkkracht met opleiding te kunnen bekomen? Overal hoort men tegenwoordig van salarisverbetering praten, vele firma's zijn zelfs een poosje geleden daartoe overgegaan, doch hoe staat het daarmede met de bergcultures? Nog steeds staan de dagbladen vol advertenties voor deze cultuur, waarin salarissen worden aangeboden van 10 jaren geleden. Is het wonder, dat in verband hiermede onder hilariteit door den heer van Gemmingen werd opgemerkt, dat op een advertentie, waarbij hij een employé vroeg, o. m. een stafmuzikant op jaren geschreven had? Waarom worden de bergcultures toch altijd zoo slecht bedeeld? Velen beweren, dat de winsten, door de bergcultuur-ondernemingen gemaakt, niet bijster groot zijn, van daar dat de salarissen naar verhouding daarvan berekend worden.

Ik geef gaarne toe, dat een koffieland niet dezelfde wisten afwerpt als b.v. een suikerfabriek, doch moet dat daarom een reden zijn om het personeel op een loon aan te stellen, dat in deze dure tijden belachelijk genoemd moet worden?

De meeste bergcultuur-ondernemingen hebben hoogstens 4 à 5 geëmployeerden in dienst; stel, dat deze employé's verblijd worden met elk f 50 opslag per maand, een bedrag uitmakende van f 250, of f 3.000 's jaars. Zou nu werkelijk een firma op de flacon gaan, wanneer haar land f 3.000 minder winst per jaar afwerpt? Immers neen, niet waar? Daarom schrijf ik deze schromelijke verwaarloozing der belangen harer employé's toe, aan onwil harerzijds en des te meer ben ik deze meening toegedaan, wanneer men bedenkt, dat vele administrateurs tot de erkenning zijn gekomen, dat door de slechte betaling het gehalte der employé's in de bergcultures op een heel laag peil is gekomen.

Het ingenieurscongres.

In de *Ingenieur* vinden we het volgend programma gepubliceerd:

Zaterdag 8 Mei.

's Avonds 7: Officieele opening te Weltevreden, door Z. E. mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, gouverneur-generaal van Ned.-Indië, beschermheer van het algemeen ingenieurscongres.

Congresrede door den voorzitter van het congres.

Rede van den burgemeester van Batavia mr. G. J. Bisschop.

Daarna: Diner in den Planten- en Dierentuin.

Welkomstrede door den voorzitter der commissie voor de plaatselijke aangelegenheden, ir. W. Cool.

Zondag 9 Mei.

's Morgens: Autorit door Batavia. Daarna: receptie door het gemeentebestuur.

Voor-avond: Concert in de Harmonie.

Na-avond: Réunie.

Maandag 10 Mei.

's Morgens 8½—12¼: Vergadering der secties.

's Middags 12½—1½: Matinée in de Concordia.

Voor-avond: Voordrachten met lichtbeelden over Indische ingenieurswerken. (algemeene zitting).

Na-avond: Feest aangeboden ten paleize door Z. E. mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, gouverneur-generaal van Ned.-Indië.

Dinsdag 11 Mei.

's Morgens 8½ — 12¼: Vergadering der secties.

's Middags 12½ — 1½: Matinée in de Concordia.

's Avonds 6—8: Vergadering der 6e sectie.

Na-avond: Feestavond in de Harmonie.

Woensdag 12 Mei.

's Morgens: Geen zitting, maar bezoeken aan diverse inrichtingen, als Museum, Topografische inrichting, enz.

's Avonds 6—8: Vergadering der 6e sectie.

Na-avond: Lezing door Inlanders over Inlandsche ontwikkeling, leefwijze, enz.

Donderdag 13 Mei.

's Morgens 8½—12¼: Vergadering der secties.

's Middags 12½—1½: Matinee in de Concordia.

's Avond 6—8: Vergadering der 6e sectie.

Na-avond: Gala Symphonie-Concert in de Concordia.

Vrijdag 14 Mei.

's Morgens 8½—12¼: Vergadering der secties.

's Middags 12½—1½: Matinée in de Concordia.

's Avonds 6—8: Vergadering der 6e sectie.

Na-avond: Voorstelling in den Schouwburg.

Zaterdag 15 Mei.

's Morgens 8½—12¼: Vergadering der secties.

's Avonds: Sluitingszitting. Redevoeringen door de eere-voorzitters en buitenlandsche gedelegeerden.

Na-avond: Congresdiner, daarna bal.

Maandag 17 Mei.

Begin der excursies met voordrachten.

Sub-commissies voor de secties.

Eerste sectie. Verkeerswezen.

R. Birckenhauer, voorzitter, ir. Wouter Cool, voorzitter der Onderafdeeling Havens, ir. F. E. van Hennekeler, voorzitter der Onderafdeeling Spoorwegen c. a., ir. J. Blom, secretaris, ir. C. W. Koch, M. C. Koning, J. G. van Kuyk, ir. W. F. Staargaard, leden.

Tweede sectie. Irrigatie en assaineering.

Ir. D. A. Koster, voorzitter, ir. C.A.E. van Leeuwen, plv. voorzitter, ir. M. P. W. van der Veen, Secretaris, ir. J. Blackstone, ir. H. van Breen, ir. Ch. G. Cramer, dr. P. C. Flu, ir. J. T. Bethe, leden.

Derde Sectie. Wegen en bruggen burgerlijke en militaire bouwwerken, stedenbouw.

Dr. ir. J. H. A. Haarman, voorzitter, ir. S. Snuyf, secretaris, ir. H. Cramer, ir. N. J. de Groot, H. Heetjans, majoor der Genie A. H. A. E. Immink, ir. J. W. Maas, leden.

Vierde sectie. Energieproductie en industrie.

Ir. P. A. Roelofsen, voorzitter, ir J. M. Goslings, plv. voorzitter, ir. G. D. Volker, secretaris, ir. F. W. Bolk, K. A. R. Bosscha, ir. G. A. W. Fournier, ir. J. S. de Haan, dr. A. J. Kluyver, L. G. Langguth Steuerwald, ir. J. G. Pouw, ir. W. L. Utermark, leden.

Vijfde sectie. Mijnbouw en geologie.

Ir L. Houwink, voorzitter, ir. P. L. Dubourcq, plv. voorzitter, ir. W. J. Twiss, secretaris, ir P. Hövig, ir. J. Koomans, ir. C. Moerman, leden.

Zesde sectie. Diverse onderwerpen.

Ir. J. van der Waerden, voorzitter, ir. H. F. Streiff, secretaris, ir. H. W. A. van Alphen den Veer, plv. secretaris, ir. Ch. G. Cramer, dr. ir. J. H. A. Haarman, ir. M. G. Hoekstra, ir. C. W. Koch, ir. A. H. Sirks, Lt. t zee A. J. Bueninck, leden.

Stadsnieuws.

SEMARANG 29 JANUARI.

Semarangsche Tooneel- en Muziekvereeniging. Gisteravond heeft deze vereeniging haar jaarvergadering gehouden in de Loge.

Na voorlezing van de notulen der vergadering van 27 Januari, werd het jaarverslag over 1919 voorgelezen waarin evenals in het verslag van den penningmeester gewag kon worden gemaakt van vooruitgang — bijvoorbeeld inzake den groei, van het ledental van 300 tot 450,—doch waarin ook moest gewezen worden op minder aangename dingen zoo op den allerminst rooskleurigen toestand der financiën.

Bij de benoeming der verificatiecommissie bleek, dat er eenig misverstand had bestaan inzake de verificatie der boeken over de jaren 1918 en 1919, welke nog niet heeft plaats gehad, mede in verband met de bestuurswisseling, welk misverstand echter spoedig werd opgehelderd. De heer van Dorp bleek bereid te zijn om met de heer Augmayer de verificatie-commissie te vormen. De heer Taylor Kraay stelde zich niet meer beschikbaar.

Het afgetreden bestuur stelde zich opnieuw beschikbaar en werd bij acclamatie gekozen, waarmee punt 6 der agenda was afgehandeld.

Punt 7 behelsde het voorstel tot samenwerking met den Kunstkring. De presidente deelde mede, hoe het plan waarvan wij reeds gewag maakten werd gedacht. De beide vereenigingen blijven op zich zelf staan. De Kunstkring zorgt voor de uitvoeringen van beeldende kunst en lezingen, terwijl de Tooneel- en Muziekvereeniging haar naam als zoodanig er zal blijven aandoen. Het groote voordeel, dat van een vereeniging als deze door de presidente wordt verwacht, bestaat in mutueele financieele steun. Zij wees op het voorbeeld van Batavia, waar een zoodanige samenwerking reeds bestaat en goede vruchten afwerpt. Een ander voordeel achtte spreekster, dat in de toekomst door deze samenwerking het marchandeeren bij het engageeren van artisten de kop wordt ingedrukt en daarmee alle schadende afgunst in aangelegenheden als deze wordt voorkomen.

Het voorstel werd met algemeene stemmen goedgekeurd.

De gewone algemeene vergadering werd hierna gesloten, waarna onmiddellijk werd overgegaan tot de Buitengewone Algemeene Vergadering. Het onderwerp van bespreking was een voorstel tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement. De voornaamste voorgestelde verandering in statuten, die de penningmeester, — van wien dit voorstel in het bizonder uitging — voorlas, betreffende bepalingen omtrent het lidmaatschap: Een Semaranger moet lid zijn, wil hij een voorstelling kunnen bijwonen. Een belangrijke voorgestelde wijziging in het huishoudelijk reglement is een nieuwe regeling van de contributie-betaling, nl. f 3 per kwartaal bij vooruitbetaling,

Tegen betaling van f 2.50 per maand per gezin kan men voortaan tijdelijk lid worden, indien men buiten Semarang woont.

De voorstellen werden aangenomen.

Voordrachtsavond Straus. De voordrachtsavond van den heer Straus (Zaterdagavond-Loge) zal behalve voor de leden van den Kunstkring ook kosteloos toegankelijk zijn voor de leerlingen der beide hoogste klassen der H.B.S. en de onderwijzers van Semarang, terwijl anderen niet-leden tegen betaling van een laag entrée tegenwoordig kunnen zijn.

Mailsluitingen.

Semarang.

Per ss. *Melchior Treub* zal den 30en Januari de z.g. Engelsche mail worden gesloten voor Europa, Azië, Afrika en Amerika.

Gewone en R stukken (zonder aangegeven waarde) voor Duitschland, Oostenrijk-Hongarije, Europeesch en Aziatisch Turkije en de Balkan toegelaten op risico van den afzender.

Laatste lichting R stuk. 29 Jan. 6 u. n.m.
„ „ gew. „ 30 „ 3 u. v.m.

De ss. ss. *Tabanan*, *Patria* en *Kawi* zullen resp. den 7en, 14en en 28sten Februari ten 12 uur 's middags van Tandjong Priok via Padang, Suez naar Rotterdam vertrekken.

Het ss. *Rembrandt* zal den 21sten Februari ten 12 uur 's middags van Tandjong Priok, via Singapore, Belawan, Sabang, Colombo en Suez naar Amsterdam vertrekken.

ss. *Tabanan*:
Laatste licht. R stuk. 5 Febr. 6 u. n.m.
„ „ Gew. „ 6 „ 3 „ v.m.
ss. *Patria*:
Laatste licht. R stuk. 12 Febr. 6 u. n.m.
„ „ Gew. „ 13 „ 3 „ v.m.
ss. *Kawi*:
Laatste licht. R. stuk. 26 Febr. 6 u. n.m.
„ „ Gew. „ 27 „ 3 „ v.m.
ss. *Rembrandt*:
Laatste licht. R stuk. 19 Febr. 6 u. n.m.
„ „ gew. „ 20 „ 3 „ v.m.

Gemengd Nieuws.

Landraadsgebouw te Soerabaja. Door de regeering is machtiging verleend om in daghuur het nieuwe landraadsgebouw te Soerabaja uit te breiden, waarvan de kosten geraamd zijn op f 17.590.

Berner Conventie. Blijkens van den minister van koloniën ontvangen bericht heeft de Zwitsersche regeering mededeeling gedaan van de nederlegging op 22 September 1919 door Zweden van de akte van bekrachtiging nopens de herziene Berner Conventie over auteursrecht van 13 November 1908 en het aanvullingsprotocol van 20 Maart 1914.

Electriciteitslevering. Bij gouvernementsbesluit is het tijdvak, toegestaan aan de te Amsterdam gevestigde N.V. Algemeene Nederlandsch Indische Electriciteit Maatschappij tot ingebruikstelling van de leidingen naar en te Ambarawa en Banjoebiroe geacht nader te zijn verlengd tot 10 December 1920.

Rotsopruiming. Onze Bandoengsche correspondent meldt ons: Reeds geruimen tijd is de staatsspoor bezig, tusschen de halten Nagrek en Lebak Djero de rotsgevaarten op te ruimen, die daar ter plaatse zoóveel gevaar voor het treinverkeer opleveren. Het is een ontzaggelijke arbeid, die nog geruimen tijd zal vorderen, daar alleen des nachts, tusschen een paar treinen in, gewerkt kan worden. De rotsen laat men met dynamiet springen, waarna de steenen in waggons worden geladen, om vervolgens naar Bandoeng te worden vervoerd, waar men ze gebruikt voor het inrichten der losplaats op Tjirojom, die vóór het einde dezer maand nog gereed komt en hopenlijk eenige verlichting zal geven aan het immer overvolle spoor-emplacement, zoodat er wat meer zal kunnen worden aangevoerd.

Een moordenaar gearresteerd. Door de politie van Mr. Cornelis werd in een koeliedepôt in Gang Chaulan de man gearresteerd, die in den avond van 23 Januari zijn schoonmoeder en vrouw met een scherp voorwerp zoodanig verwondde, dat eerstgenoemde aan de bekomen verwondingen overleed. (Gisteren meldde ons een medewerker uit Weltevreden, dat beide vrouwen gestorven zouden zijn. Dit is blijkbaar niet juist geweest.)

Juweelen - dieven voor den rechter. Men meldt ons uit Weltevreden dd. 27 Januari: Hedenmorgen maakte de Raad van Justitie in Batavia een aanvang met de behandeling van den juweelendiefstal bij mevr. v.E. op Tjikini, welke diefstal zooveel opzien baarde, niet alleen door de omstandigheden waaronder deze plaats vond, maar ook door het feit dat het bekende tweetal Bakkerus-Kühn daarbij betrokken was, en last but not least door de alom bewonderingwekkende wijze waarop onze recherche het kluwen van listen had weten te ontspinnen.

Kühn verscheen dan heden voor de rechtbank (Bakkerus zal eerst na afhandeling van de zaak-Kuhn terecht staan), welke alsvolgt was samengesteld: president mr. Bergsma, leden mrs. Van Schuylenburg en Deketh. Openbaar ministerie waargenomen door mr. Struby. Verdediger: mr. Fromberg.

Om 9 u. 15 werd de zitting geopend.

De ten laste legging vermeldt het hulpverleenen aan Bakkerus om de juweelen van mevr. v. E. te stelen, zoomede heling dezer goederen.

Kühn bekent schuld. Hij vertelt hoe hij in de civiele gevangenis te Semarang, einde 1917, had kennis gemaakt met de gebroeders Bakkerus, toen deze „zaten" voor den diefstal uit 's Lands Kas te Bandoeng. Daar werd overeengekomen om na ontslag uit het „bagno" een autoverhuurderij op te richten, hetgeen dan ook geschiedde. 'n Zekere Steinmetz—een gepasporteerd militair—werd als geemployeerde aan deze zaak verbonden.

Ongeveer in Juli of Augustus a.p. maakte Kerst Bakkerus kennis met de weduwe v. E., die een goede klant der zaak was. Naar hij vertelde, had hij met deze dame intieme relaties aangeknoopt. Later kreeg hij plannen met haar te trouwen en naar Europa te gaan om een eigen zaak op te richten.

Toen sprak hij er op een goeden dag over dat de weduwe zulke mooie juweelen bezat. Jan Bakkerus was hierbij tegenwoordig.

Hij (Kerst Bakkerus) vroeg toen aan Kühn hem te helpen om de juweelen voor hem in ontvangst te nemen. De bedoeling was om de steenen uit de juweelen te laten lichten, ze in een nieuw montuur te zetten, en deze alsdan aan de weduwe „cadeau te geven, in ruil voor de jammer genoeg gestolen juweelen"

(Er is intusschen vrij veel publiek in de rechtzaal verschenen).

Kühn was echter (zoo verklaart bij verder) aanvankelijk niet genegen om de gevraagde hulp te verleenen. Hij wilde zijn aandeel uit de autozaak hebben om zoo gauw mogelijk naar Duitschland — zijn geboorteland —te kunnen terugkeeren en daar op eerlijke wijze zijn brood te verdienen.

Later weer wist Kerst Bakkerus hem over te halen met de belofte hem als belooning het bedoelde aandeel in de zaak uit te keeren. En men maakte de afspraak, dat Kühn in de voorgalerij de juweelen in ontvangst zou nemen. Kühn maakte nog de tegenwerping, dat men gesnapt zou worden; de politie toch kende haar „klantjes". Maar Kerst zette uiteen, dat hij — gebruik makende van een vroeger gepleegde poging tot diefstal door een Inlander — een „pitjie" in het huis zou deponeeren om de politie op een dwaalspoor te brengen. Steinmetz heeft vermoedelijk deze afspraak gehoord.

Op een dag in begin September a.p. zou dan de diefstal plaats hebben. Kühn zou bij Bakkerus thuis wachten op een „telefoontje" en zich dan naar het huis van mevrouw V. E. te Tjikini begeven. Toen het „telefoontje" kwam, had hij echter wroeging, weshalve hij maar kalm liet doorbellen. Den volgenden morgen kwam Kerst hem hierover een standje maken, doch Kühn verontschuldigde zich met de bewering niets gehoord te hebben. Om echter een herhaling van een en ander te voorkomen werd afgesproken, dat de diefstal definitief op 6 September zou plaats hebben.

President: Zou de diefstal ook hebben plaats gehad, als jij jouw hulp had geweigerd?"

Beklaagde weet hierop geen positief antwoord te geven.

Des avonds ongeveer te 6 uur op den bedoelden dag had Kühn zich naar het huis van mevrouw v. E. te Tjikini begeven. Teneinde geruischloos te kunnen loopen had hij schoenen zonder hakken aangetrokken. Daar aangekomen wachtte hij circa 20 tellen in de voorgalerij bij de middendeur, waarop Kerst Bakkerus hem door de deur een in een zakdoek gewikkeld pakje aangaf. Hij (Kühn) ging toen onmiddellijk naar huis en verliet de voorgalerij schuins, in de richting van Menteng.

Thuisgekomen haalde beklaagde uit het pakje een diamanten broche, twee diamanten ringen en twee diamanten oorbellen. Hij verborg deze goederen in een gat in een deurpost, dat met stopverf werd gedicht. De zakdoek werd weggegooid, evenals de schoenen.

Den volgenden dag (7 September) begaf hij zich naar de garage, waar hij alleen Jan Bakkerus aantrof, wien hij mededeelde, dat het zaakje in orde was. Daarna begaf hij zich uit instinctmatige vrees naar Priok, vanwaar hij na eenigen tijd de garage opbelde om een auto. Steinmetz kwam aan de telefoon en zeide zelf met een auto te zullen komen, aangezien er geen chauffeur was. Toen zij daarop gezamenlijk naar huis reden, vertelde Steinmetz, dat de diefstal ondekt was en dat de politie Kerst reeds had gearresteerd.

President: Voor den rechtercommissaris heb je dit anders verteld. Jan Bakkerus zou je ingelicht hebben en veel later op den dag.

Beklaagde weet hier geen uitleg voor te geven en vertelt, hoe hij na deze mededeeling nog meer bevreesd was om thuis te komen. Hij bleef toen tot in den nacht in het Sirenepark. Toen hij thuis kwam, vertelde Jan, dat de politie huiszoeking had gedaan, doch niets had gevonden.

Men ging toen maar slapen, doch eenigen tijd later klopte Jan beklaagde op en verzocht hem de juweelen te mogen zien. Nadat dit geschied was, begaven beiden zich ter ruste. Den volgenden dag vroeg beklaagde aan Jan Bakkerus hem zijn aandeel uit te betalen, maar deze weigerde, omdat de zaak „scheef geloopen" was.

President: Heeft Kerst tevoren reeds verteld, dat hij de deur der kast, waarin de juweelen zaten, zou openlaten om aan een diefstal te doen gelooven.

Beklaagde: Ik herinner het mij niet.

President: Had Kerst in de gevangenis communicatie met jullie? Vertel maar verder.

Beklaagde vertelt dan, hoe Jan hem tot tweemaal toe een briefje van Kerst toonde, waarin deze hem (beklaagde) aanzegde de juweelen maar weer ongemerkt bij de weduwe v. E. terug te brengen. Beklaagde was hiertoe wel genegen, doch de eene dienst is de andere waard en daarom vroeg hij aan Jan Bakkerus hem eerst zijn aandeel ad f 4000 uit te keeren. Wel een maand werd hierover onderhandeld, totdat tenslotte Jan na ontvangst van een dringende boodschap uit de gevangenis door bemiddeling van Van Delft, toezegde Kühn f 2000, uit te keeren. Dit zou den 14den October des avonds plaats hebben en Kühn had daarvoor de broche en de ringen bij zich gestoken. De oorknoppen waren thuis gelaten om daarmede nogmaals f 2.000 af te dwingen. Jan Bakkerus was blijkbaar genegen ook dit bedrag uit te keeren, waarop Kühn zich naar huis begaf om de oorknoppen te halen, toen hij nabij de Kramatbrug gearresteerd werd. Hij bekende toen direct. De stukken van overtuiging werden daarop aan beklaagde getoond, die ze herkende.

Na nog enkele vragen van den officier van justitie werd te 12 uur gepauzeerd.

Na de pauze werd de weduwe v. E. voorgeroepen.

Mevrouw v. E. erkent van juweelen bestolen te zijn. Zij heeft beide gebroeders Bakkerus leeren kennen, toen zij in hun garage huurauto's bestelde. Met Kerst Bakkerus heeft zij toen liefdesrelaties aangeknoopt.

Op den bewusten dag (6 September) had zij des voormiddags gewinkeld en de juweelen gedragen. Kerst had haar per auto rondgereden, doch zij had bij thuiskomst gezegd, dat hij niet kon blijven lunchen, omdat de huisjongen uit de stad was. Kerst is daarop naar huis gegaan.

President: Door de voordeur of achterlangs?

Getuige: Ik weet het niet zeker, maar als hij door de voordeur vertrokken is, heb ik die deur zeker wel gesloten.

Ik elk geval werd de afspraak gemaakt des avonds te gaan toeren. Doch tot haar groote verwondering kwam Kerst reeds bij half 5 'smiddags, naar hij beweerde om thee te komen drinken. Nadat dit geschied was, zeide getuige zich onlekker te gevoelen en naar bed te willen. Kerst zeide toen dan alles „lekker donker" te zullen maken. Hij sloot alle gordijnen en jalouzieën, waartegen getuige flauw protesteerde. Zij had den sleutel van haar kast, waarin de juweelen lagen, aanvankelijk aan Kerst gegeven, doch later onder het theedrinken weer teruggevraagd om boodschapgeld aan de meid te geven. In elk geval lag de sleutel naast haar hoofdkussen, toen zij in bed lag.

Kerst kwam bij haar in de slaapkamer en ging naast haar in bed liggen, na haar op zijde geschoven te hebben naar het andere kussen. Hij was erg onrustig, stond nu eens op, ging dan weer liggen en vroeg tenslotte, of zij hoofdpijnpoeders wilde hebben. Zij stemde er in toe, waarop hij de poeders uit de kleedkamer en water uit de binnengalerij haalde.

President: Is Kerst Bakkerus nog een andere maal dien middag uit uw slaapkamer geweest?

Getuige: Ja, hij zeide, dat hij even „naar achter" wilde gaan. Ik antwoordde, dat hij toch wist hiervoor in mijn kleedkamer terecht te kunnen, maar hij wilde toch liever naar de W. C. Instede van rechtstreeks naar de achtergalerij te gaan, nam hij den weg door de kleedkamer en de binnengalerij. Na een poos kwam hij terug. Later in den avond, toen zij zich wilde gaan kleeden om te eten, ontwaarde zij dat de deur der bewuste kast open en de juweelendoos leeg was. Zij schreeuwde toen: „Bakkerus, de juweelen zijn weg".

President: Was de geheele doos wel leeg?

Getuige: Neen, er lagen nog een gouden tasch, een trouwring en wat geld in.

Te 1.15 wordt de zitting dan verdaagd tot morgenochtend.

Mutaties in de suiker. Wij lezen in *De Suikerbond*: *Vertrokken of zal vertrekken van:* Soekowidi 2de. machinist J. W. B. Steevensz (suikerschool); Gempol fabr. chef J. L. W. H. van Laer (Militie); Tegowangi assis. boekhouder R. M. A. de Thouars (Militie); de Maas fabr. chef Ch. Benjamins (Militie); Winoggan snijveldopz. N. van Damme; Winongan tuinempl. J. van Angelbeek; Olean 2de. machinist W. G.A. Beyer (Militie); Bodjong snijveldopz. A. W. van Gestel; Krebet chemiker D. Hartogh; Pandaän chemiker Ch. van de Dort (Militie); Kawarassan ass. boekhouder C. C, Marks (Militie); Wringin Anom chef Loc. Remise J. Klink.

Overgegaan of zal overgaan van: Ketegan naar Olean 2de. machinist D. Th. Q. Fundter; Redjosarie naar Wlingi snijveldopz. J. H. L. Barends; Militie naar Gempol ass. boekhouder P. Th. Doeve; Tegowangi naar Menang snijveldopz. A. B. Kribben; Tegowangi naar Minggiran goedangopz. J. D. B. Weintré; Soemberdadi naar Tegowangi ass. boekhouder H. Ch. Gall; Sragi naar de Maas fabr. chef Ch. Benjamins; Militie naar Winongan ass. boekhouder H. A. Janse; Sedati naar Redjosarie snijveldopz. Th. Verploeg Chassé.

Geplaatst te: Krebet chemiker J. G. G. H. Wychgel; Doekoewringin weegbrugopz. H. Gebhardt; Besito tuinopz. C. A. van Hansfeldt.

Sport en Spel.

Paardensport.

Races te Makasser.

Naar Aneta meldt, houdt de renvereeniging te Makasser begin April driedaagsche races, met annex een paarden- en veetentoonstelling.

Cultures en Handel.

De Nieuwe Nederlandsche Spaarkas. De Nederlandsche Spaarkas te Amsterdam besloot met ingang van October 1919 de acquisitie in Nederlandsch Oost Indië te staken. In verband daarmede werd door den per 1 Februari a.s. aftredenden directeur en den oud-directeur van het bijkantoor te Bandoeng, den heer H. Volten, opgericht: „De Nieuwe Nederlandsche Spaarkas", welke hare werkingssfeer hoofdzakelijk tot Nederlandsch-Indie zal bepalen, terwijl ook de belegging der gelden hier te lande zal plaats vinden.

Tot commissarissen worden gekozen de heeren prof. ir. J. Klopper, rector magnificus der Technische Hoogeschool, te Bandoeng; J. G. Bijleveld, agent der Javasche Bank, te Bandoeng; H. Volten, oud-directeur van het bijkantoor der Nederlandsche Spaarkas, te Garoet; F. N. Nieuwenhuijzen, oud-agent der Javasche Bank, te Buitenzorg; E. A. de Vries, te Bandoeng; terwijl als directeur zal optreden de heer W. R. Hartkamp.

Het Buitenland.

Millerand's programrede.

Millerand's programrede op 21 Januari werd door de Kamer met applaus ontvangen. Hij zei o. a., naar een vertraagd Havas-telegram meldt, dat er behalve voor een juiste uitvoering van het verdrag, gezorgd zou worden voor een krachtig program van herstel. Duitschland, aldus Millerand's, verwoeste tien van onze bloeiendste departementen. Om de overwinning te behalen heeft Frankrijk al zijn krachten moeten inspannen. De dapperheid onzer soldaten redde het land. Het is niet genoeg dat de wereld dit erkent; om alle vruchten der overwinning te kunnen plukken, is het noodzakelijk zich evenveel opofferingen te getroosten als gedurende de oorlogsdagen.

Millerand zei voorts vertrouwen te hebben, dat de Volkenbond een nieuwen oorlog zal beletten.

De Fransche regeering zei hij zal niets nalaten dat er toe kan bijdragen de organisatie van den bond hechter te maken.

Japan en Rusland.

Aangaande de verhouding tot Rusland heeft Uchida gezegd:

De Russische kwestie is een zaak van groot gewicht voor Japan. Met den opmarsch der Bolsjewistische strijdmachten is een ernstige toestand in Siberië in het leven geroepen. Op een gegeven oogenblik scheen het, alsof de regeering van Zuid-en Noord-Rusland en de andere strijdmachten in het Verre Oosten gezamenlijk waren gebracht onder de Koltsjak-regeering te Omsk, met goede vooruitzichten op herstel van het vereenigde Rusland. Sedert kort echter nemen de anti-Bolsjewistische strijdkrachten van Europeesch Rusland in kracht af, terwijl zoowel Engeland als Frankrijk besloten schijnen te hebben om geen verdere hulp aan Rusland te verleenen. In Siberië was de regeering tengevolge van de nederlaag van het Koltsjak-leger verplicht den zetel van Omsk naar Irkoetsk te verplaatsen. En ook daar schijnt thans de geheele stad aan onrust en verwarring te zijn overgeleverd, hetgeen beteekent, dat de Koeltsjak-regeering naar allen schijn de macht over de situatie verloren heeft. De Japansche regeering heeft voortdurend de politiek voorgestaan van internationale overeenstemming inzake Siberië en vooral heeft zij zich veel moeite getroost om in volkomen overeenstemming met Amerika te werk te gaan. Dienovereenkomstig wendde de Japansche regeering zich kortelings tot de Amerikaansche, teneinde tot overeenstemming te geraken inzake het zenden van versterkingen naar plaatsen, waar de strijdmachten voor de spoorwegmachten min of meer onvoltallig waren geworden. Terwijl reikhalzend naar het antwoord van de Amerikaansche regeering werd uitgekeken, zond de opperbevelhebber van het Amerikaansche leger te Wladiwostock een bericht aan generaal Oii (op 8 dezer), dat, overeenkomstig de instructies van de militaire autoriteiten te Washington, de Amerikaansche strijdkrachten den volgenden dag uit Siberië zouden worden teruggetrokken. Bovendien deelde de Amerikaansche afgevaardigde op een vergadering van een speciale intergeallieerde commisie mede, dat de Amerikaansche regeering tot het besluit was gekomen om haar deelname in de supervisie over den spoorweg in Siberië te staken en derhalve haar afgevaardigde gelastte, zich uit het bestuur der commissie terug te trekken. Vorvolgens werd op den 12den dezer een formeel antwoord op ons verzoek ontvangen, waarin werd uiteengezet, dat door een vergissing de mededeeling van den Amerikaanschen bevelhebber aan zijn Japanschen collega te Wladiwostock (welk bevel hierboven werd aangehaald) eerder was afgezonden dan het antwoord der Amerikaansche regeering aan de Japansche, waarvoor de Amerikaansche regeering haar oprecht leedwezen betuigde.

Dit is in het kort de gedachtenwisseling tusschen ons en Amerika over dit onderwerp.

De behoefte tot het zenden van versterkingen aan onze spoorwegwachten in Siberië is grooter geworden door de situatie in Siberië. De Japansche regeering heeft maat-

troffen tot het zenden van een ...e voor dit doel. In elk geval is ...oordige toestand van Rusland een ...hoogst ernstigen aard, niet alleen ...nd zelve, doch ook voor allen, die ...bben bij een algemeenen wereld-...Japansche regeering verlangt er ...naar om spoedig de vestiging te ...n krachtige regeering in Rusland, ...voltooiing van de algeheele herle-...at land. Ik veroorloof mij uiting te ...mijn ernstige hoop, dat de dag niet ...moge wezen, waarop wij de eind-...gen zien van de troebelen in al ...rige landen, als ook een volledig ...den vrede over de geheele we-...Japansche regeering, altijd stre-...voltooiing van den wereldvrede ...bevordering van de internationale ...ing, is besloten dat recht en recht-...haar leidend beginsel zal wezen ...erhandelen met andere naties. ...volle bevestigd door onze ge-...er Parijsche conferentie en door ...k in China en Rusland.
...instelling van den statenbond ...sitie van onze natie in de fami-...aties in belangrijkheid gewonnen, ...relaties met de andere landen ...geworden en de gelegenheden ...dragen tot de algemeene welvaart ...ewoners der aarde veel talrijker ...rden. In een dergelijken gedenk-...tijd als thans, acht de Japansche ...zich gelukkig te kunnen gelooven, ...staat zal zijn de taak van het kei-...volbrengen.

...LEGRAMMEN.

...Uit den Archipel.

...EDEN, 28 Jan. (Aneta).

...estuursconferentie.

...tuursconferentie ten paleize is ...digd. De voedseltoestand in de ...ingen werd besproken. Ook hier ...dat de bestaande en de te ...elingen bevredigend zijn, zoodat ...g overal van voldoende voedsel ...voorzien.
...de conferentie werden de in ...westen bestaande misverstanden ...

...DJO, 29 Jan. (Partic.).

Met pensioen.

...van Poerworedjo is van plan ...n te vragen.

...OOMVAART

...TERDAMSCHE LLOYD.
...ndjani, passeerde 26 Jan. Suez op ...

ANJER.
...loemen, komende uit Westelijke ...sseerde 27 Jan. op weg naar Ma-...

KERKNIEUWS.

...ntsche Gemeente van ...ta. Godsdienstoefening (afscheids-...laten op Zondag 1 Februari 1920 ...half negen.
Ds. E. J. B. Janzen.

...dvertentiën.

...rouwd:
MARINUS HAMEL
en
WIMNA GAILLARD.
...22 Januari.
...sivoltrekking 14 Februari 1920.
...en algemeene kennisgeving.
788

...rd:
JAN POUDEROYEN
en
JO CATS.
...n, 29 Januari 1920. 730

...
RIKA ELVIER
...van
H. O. R. GELSING en
A. Ph. GELSING—Schreefel.
...g, 27 Januari 1920. 783

...en Mevr. J. W. WESTERBEEK-...
...n de Raat geven kennis van ...orte van hun zoon
ROBBERT.
..., 27 Januari 1920. 731

...tend overleed onze lieveling
MEMMY,
...uderdom van ruim 15 jaar,
...eurd door hare ouders, broertje ...

J. E. C. SNELL
L. H. SNELL—Knaud.
..., 26 Januari 1920. 659

...en Januari overleed in het Mi-...air Hospitaal te Magelang, in den ...van 25 jaren, onze lieve zoon, ...n behuwdbroeder
...CHRISTIAAN VAN CAPPELLEN
...geëmployeerde der s.f. Medari
...de Wed. J. A. v. CAPPELLEN-
v. Essen, Den Haag.
...VAN CAPPELLEN, Amsterdam.
...VAN CAPPELLEN.
...VAN CAPPELLEN-(s.f. „Ponen"-
Hielckert, Djombang.
...VAN CAPPELLEN, s.f. „Lang-see" Pati.
...standigheden eerst heden ge-...
712

...overleed plotseling in den ...rdom van 50 jaren, onze Boek-...
Jhr. Ch. C. MEYER.
Wd. Administrateur en
mede-geëmployeerden
s.f. Modjo Sragen.

...e vele blijken van deelneming bij ...overlijden van onzen lieven zoon, ...en behuwd-broeder
...CHRISTIAAN VAN CAPPELLEN
...wij onzen welgemeenden dank.
...de Wed. J. A. v. CAPPELLEN-
v. Essen en familie.

Dr. NANNING'S
Haemoferrin.

Dr. NANNING'S
Quina Laroche.

Dr. NANNING'S
Kina Druppels.

Dr. NANNING'S
Niva Tandpasta.

Eenige Importeurs
Hvg. v/h. REISS & Co.
1690

Ter overname aangeboden:
uitstekende piano,
(*Schiedmayer*).
Te bevr. telef. 39. 719

TE KOOP:
Pracht Australisch Rijpaard.
Prijs f 400.—, loco Batang.
Brieven onder No. 718.

TE KOOP:
Fiat-wagen type 1913,
met zwaar koper montuur en in uitstekenden toestand. Steeds door eigenaar gechauffeerd. Wegens vertrek voor hoogste bod verkrijgbaar.
Brieven No. 528.

TE HUUR:
HUIS
buurt Djomblang, hooggelegen, thans nog bewoond door den Heer Bastiaans.
Huurprijs: f 85.—.
Bevragen nummer dezer. 191

TE HUUR:
Goedang en Kantoor
en te koop:
Harley Davidson Motorfiets
cyl zoo goed als nieuw.
Te bevragen bij:
SIAUW THIAN LING,
p/a. N.V. HANDEL MIJ. POO GWAN,
Van den Burgstraat,
481 telefoon 453.

NEDERLANDSCH-INDISCHE SPOORWEG-MAATSCHAPPIJ.
Bij vervoer bij overeenkomst van groote hoeveelheden Kalk van *Toeban* naar *Semarang* gedurende de maanden November t/m Mei worden
vrachtrestituties verleend.
Inlichtingen te bekomen op het Hoofdbureau der Maatschappij.
Samarang, 28 Januari 1920.
729 Het Comité van Bestuur.

Verbetering Positie.
IEMAND, op de hoogte boekhouden en bergcultures, Holl. Eng. Jav. Mad. en Maleisch sprekend, sterk van gestel, en goed met volk kunnende omgaan, zoekt verbetering positie.
Brieven onder No. 2218b bureau Soerab. Handelsblad. 727

GEMEENTE MEDAN.
De Burgemeester van Medan roept op gegadigden voor de betrekking van:
Eersten Commies ter Secretarie,
aan welke betrekking verbonden is een bezoldiging van f 250.— per maand, met 10 een-jaarlijksche verhoogingen van f 25.— per maand, vrije woning of huishuurvergoeding à f 75.— per maand, vrije geneeskundige behandeling en vrije medicijnen, recht op buitenlandsch verlof, alsmede reserve voor kapitaalsuitkeering à f 500.— per jaar, later eventueel te vervangen door pensioen.
Tevens wordt tijdelijke duurtetoeslag genoten.
Leeftijd bij voorkeur niet boven 30 jaar. De aanstelling geschiedt, nadat de benoemde heeft overgelegd een verklaring van een namens den Gemeenteraad aan te wijzen geneeskundige, dat hij geneeskundig onderzocht en lichamelijk geschikt bevonden is.
Zich per gezegeld rekest, onder overlegging van uittreksel geboorteacte, een door de bevoegde macht afgegeven verklaring van goed maatschappelijk gedrag en afschrift van diploma's en getuigschriften, te wenden vóór of op 15 Maart 1920 tot den Burgemeester.
D. MACKAY.
MEDAN, den 21sten Januari 1920.
723

GEVRAAGD:
een DAME voor de spen.
Aanbiedingen: Grand Hotel de Djokja, Djokjakarta. 575

Gevraagd: voor directe indiensttreding,
een Europeesch of Inlandsch Opnemer,
geheel zelfstandig kunnende meten. Salaris naar bekwaamheid.
Sollicitaties met getuigschriften bij het Sectiehoofd voor Waterkracht en Electriciteit te Tjibadak.
695

Gevraagd: door suikerfabriek in den Oosthoek, een bekwaam
tweede Machinist.
Salaris f 300.—, winstaandeel 1/4 pCt., zoomede gebruikelijke emolumenten.
Brieven onder No. 2060 a bureau Soerab. Handelsblad.
641

Waarom uwe kamers, goedangs en stallen niet behandeld met
SUMMIT?
Het desinfectiemiddel bij uitnemendheid.
Het eenigste middel om de muskieten en ander ongedierte uit uw huis te houden.
Zeer gemakkelijke toepassing.
Overal verkrijgbaar.
272

742 A

DE ROOCK & VAN VLIERDEN
makelaars in effecten
belasten zich met koop en verkoop.
Telefoon no. 808. 5135

N. V. „S. D. Jansz",
MAGELANG,
AFDEELING IMPORT,
leveren:
Complete sigarettenmachines,
voorzien van een- en twee-kleurendrukinrichting, in capaciteit van 100 tot 36.000 stuks per uur. 217

N.V. HANDELSVEREENIGING v/h
G. A. VAN DE POL,
Bodjong 54, SEMARANG. Telefoon 1525.
Telegramadres: VANDEPOL.

TAFELGOED, van katoendamast, breed 160 c/M f 3.— per el.
" " linnendamast, " 160 " " 3.50 " "
TAFELLAKENS, afgepast, van katoendamast, 210x150 c/M ad f 6,75 en 8.50.
240x150 " " 7.75 " 9.50
" " van linnendamast 220x160 " " 12.50
230x160 " " 12.50
230x185 " " 13.—
SERVETTEN, van katoendamast, per dozijn f 13.—
van linnendamast, " " 15.—, 17.—, 22.50, 23.50.
SPREIENGOED, prima kwaliteit, breed 240 c/M f 3.10 per el.
WAFELTJES-HANDDOEKEN, per dozijn f 10.50, 11.50, 12.50 en 15.50.
BADHANDDOEKEN, zeer sterke kwaliteit, per dozijn f 24.50, 25.—, 27.50 en 38.50.
VOGELKOOIEN, geschilderd, ad f 6.50, 7.—, 7.25, 7.75, 8.—, 9.—, 11.75 en 12.50
" van koper, ad f 12.50, 14.—, 14.50, 15.50, 16.—, 16.50, 18.— 20.—, 22,50, 22.75, 27.50, 30.—, 32.50, 36.50, 37.50.
PAPAGAAIENKOOIEN, van blank metaal, ad f 18.75 en 34.—.
PAPIERMANDEN, van papier maché, ad f 3.75, 4.25, 4.50, 4.75, 4.90, 5.— 5.25 en 6.50.
" " " " met cretonne overtrokken, ad f 5.25, 6.25 en 7.50.
ODEURSTELLEN, van gekleurd glas, genuanceerd, licht rood, licht blauw, licht groen of violet, bestaande uit 2 flacons, 1 poederdoos, 1 rond schaaltje en 2 langwerpige schaaltjes ad f 12.50
" van geslepen glas, bestaande uit 2 flacons, 1 poederdoos ad f. 18.25 en 20.—
ODEURSPUITEN, met pompje, van gekleurd glas, genuanceerd ad f 3.60.
" " van geslepen glas, ad f 10.75 en 11.75.
WATERKARAFFEN, van gekleurd glas genuanceerd, met glas en schotel ad f 4.—.
STELLEN BEKERS, bestaande uit 4 dozijn, n.l. 12 drink-, 12 wijn-, 12 port- en 12 bitterglazen, blauw gekleurd met witte poppetjes per stel f 19.50.
" idem, idem, van matglas met zwarte poppetjes ad f 23.50.
GENDIES, Europeesch fabrikaat, ad f 2.75 en 3.65.
ZINKEN TEILEN, ovaal, 50x40 c/M f 6.25, 62x48 c/M f 8,50.
73x53 " " 11,50, 80x58 " " 15.50.
" " rond model, diameter 50 c/M f 6,25, 6,80, 55 c/M f 7.75
BASCULES, wit met blauwe motieven, voor kilo's en katti's, wegende tot 10 kilo, ad f 7.50
COLOBIJNVORMPJES, 10 stuks op kaart ad f 2.75, idem 12 stuks op kaart f 3.50.
SPRITSENSPUITEN ad f 2,75 en 3,25, PUREEPERSEN ad f 1,75.
FRITUURIJZERS ad f 2,75, f 3.50.
idem dubbel f f 3.— f 4.50.
BIEFSTUKKLOPPERS, van hout, ad f 0,90. KOMKOMMERSCHAAFJES ad f 0.90
DEEGROLLEN, ad f 1.25 en 1.40.
FLESSCHENDRAGERS, voor 4 flesschen ad f 1.50 en 1.75, voor 6 flesschen 2.25, 2.50 en 2.75.
MUURFONTEINEN van geschilderd blik, ad f 12.50
" " wit émaille ad f 17.50, van gedecoreerd émaille f 24.50, van groen emaille f 25.75.
PETROLEUMSTELLEN geëmailleerd 1 lichts, grijs, ad f 3.50, 4.50, 5.75 en 8.50, idem groen f 5.50 en 7.75.
" " 2 " grijs, ad f 9.50 en 12.50, idem groen 12.—, 14.50.
" " 3 " " ad f 12.50, 14.75, idem groen 15.—, 17.50.
" " 4 " dubbel stel, grijs ad f 27.50, idem groen f 30.—.
KLEERENHANGERS, ad f 1.30 idem met broekveer ad f 2.05.
VLIEGENDE HOLLANDERS, ad f 25.—, 32.50, 45.75, 47.50 en 71.75.
BURGERS RIJWIELEN (E. N. R. PADVINDER)
HEERENRIJWIELEN ad f 225.—, 255.—, 310.— DAMESRIJWIELEN ad f 265.—
MEUBELEN *LEDIKANTEN*
Levering uitsluitend à contant of onder rembours.
2978

Oldsmobile
DE LUXE

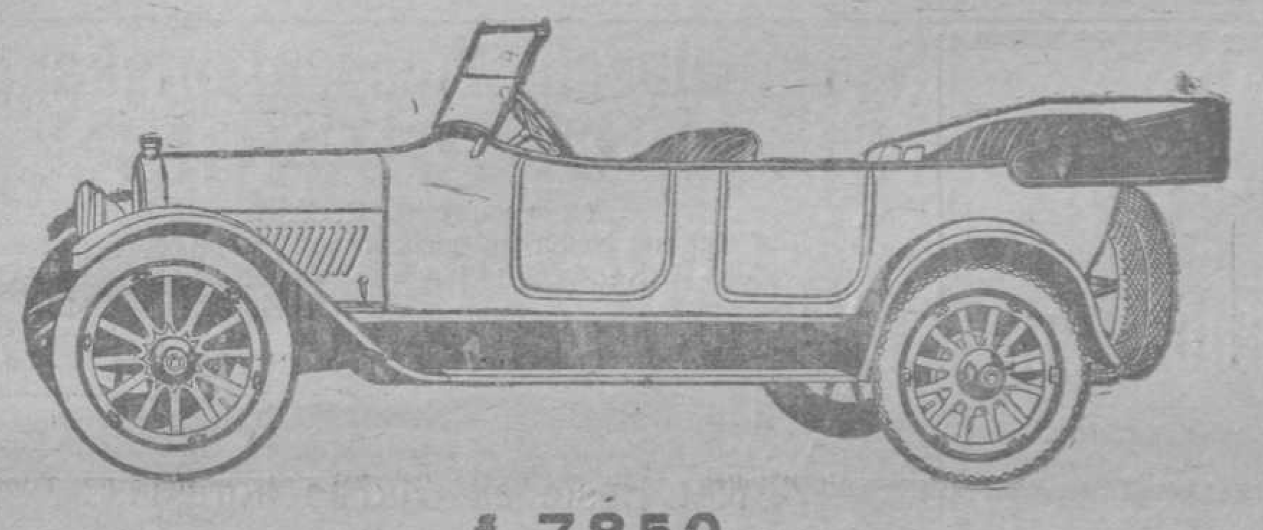

f 7850.--
FIKKERT MOTOR CAR Coy Ltd.
BATAVIA, SEMARANG, SOERABAJA.
5005 B

Zijn de kleppen van Uw auto vuil?
Giet een klein glaasje
Johnson's Carbon Remover
in de cylinders en na vier en twintig uur
zijn ze weer schoon.
f 2.50 per busje.
N. V. ALGEMEENE DISTRIBUTIE Mij.,
Semarang.
391K

N.V. Maison „LUNA", Semarang.
Mode 1919,
van af Zondag
1 Februari tot
de 8e.
GROOTE OPRUIMING.
Toiletten,
Rokken,
Blouses,
Hoeden,
Sierkammen, Veeren,
Bloemen Parasols, Tulle ondertailles, Lakceintures.
Op Zondag 1 Februari geopend tot 12 uur v. m. wegens uitverkoop.
50 pCt. Korting.
2005 A

Versche Groenten
Prima aardappelen
levert B. THOMSEN,
NGABLAK.
Adres:
Hotel Merbaboe,
Salatiga.
9069

VRACHTAUTO 1 1/2 ton
beschikbaar voor
TRANSPORTEN.
„VANDOVO"
5619 Tel. 1233

Wij ontvingen de eerste zendingen van:
THE MOLLE,
de nieuwste Amerikaansche Reisschrijfmachine.
Onderzoek eerst nauwkeurig alle andere reisschrijfmachines, en laat U dan THE MOLLE toonen.
Wij weten dan wat Uw oordeel zal zijn.
De voornaamste voordeelen van THE MOLLE zijn:
De wagen behoeft niet omgelegd te worden.
Scherpe, duidelijke letter.
Grootendeels van aluminium gebouwd.
Licht gewicht.
Tabulator en Backspace.
Meer letterteekens dan andere machines.
Uiterst lichte toetsaanslag.
Machine verpakt in keurig met imitatieleder overtrokken étui.
De prijs is slechts: f 190.-
GEHEEL COMPLEET.
Uitvoerig geïllustreerd prospectus wordt op aanvrage omgaand toegezonden.
Generaal-Agenten voor geheel Nederlandsch-Indië:
HERM. E. SMALHOUT INC.
WELTEVREDEN.
Agenten: A. KOSTER Jr. & Co. Weltevreden.
J. D. DE BOER - Tegal.
L. FLES & Co. - Soerabaia.
Gebr. QUE - Menado.
A. JESINOWSKI - Padang.
N. V. v/h. H. BUNING - Djocja.
A. BISSCHOP en N. V. Java Ien Boe Kongsie - Semarang.
Voor elke nog niet vertegenwoordigde Residentie wordt een ACTIEF VERTEGENWOORDIGER gezocht.
7213

Padang Portland-Cement

Merk KARBOUW

van Indaroeng (bij Padang)

in kwaliteit gelijk aan de beste Duitsche Cementsoorten.
Billijker in prijs dan elk ander Cement van gelijke kwaliteit.
Gegarandeerd te voldoen aan de Duitsche en Britsche Normen.
Voldoet aan de strengste eischen voor alle doeleinden.
Wordt geregeld onderzocht door het Laboratorium der B. O. W. en steeds geschikt bevonden voor Gouvernementsleveringen.
Is in gebruik bij de B. O. W., Gemeente- en Gewestelijke werken, de Holl. Beton Mij., alsmede Spoor- en Tramwegen, Suikerfabrieken etc.
Tot volle tevredenheid aangewend voor de betongewelven der Electrische Centrale der A. N. I. E. M. te Toentang.
Wordt geleverd in ijzeren fusten van normaal gewicht 170 Ko. (netto) of in stevige goeniezakken van ca. 57½ Ko. bruto.

Importeurs voor geheel Java:

JACOBSON VAN DEN BERG & Co.,

Batavia—Cheribon—Semarang—Soerabaja.

Agenten der Nederlandsch-Indische Portland-Cement Mij.

2434

EN GROS:

HAARNETJES

en

Badsponsen

Steeds in voorraad.

Vraagt prijzen.

DOBBELMANN—Noordwijk,

WELTEVREDEN.

2086

Tycos

EEN stijgende Temperatuur is een sein om op Uwe hoede te zijn. Voorkoming is tegenwoordig het wachtwoord bij de medische faculteit. Beveiligt aldus gezondheid en geluk van Uw gezin.

Een *Tycos* Koortsthermometer zal U beschermen. Met Uw gezondheid kunt gij niet te voorzichtig zijn.

Onze verkoopingen omvatten:
Thermometers voor de huishouding
Thermometers voor de Industrie
Pyrometers
Temperatuur-, druk-, en tijd regulatoren
Hygrometers
Hydrometers Barometers
Rekenmachines
Landmeetkompassen
Luchtmeters Waterpassen
Schroefsnijmoeren
Kwikthermometers, enz., enz.

Prospectus is aanwezig verkrijgbaar bij
Tycos Instrument Company
Rochester, N.Y., U.S.A.
Geen thermometers zijn echt zonder de Tycos naam op de plaat

2734 E

ANOR

is een uitmuntend Nederlandsch STAALPREPARAAT, dat voedt en sterkt en dagelijks door vele NEDERLANDSCHE DOKTOREN wordt voorgeschreven in gevallen van

Bloedarmoede, ondervoeding, zwakte, enz.

ANOR is geen kwakzalversmiddel of duur genotmiddel. Uw Dokter zal U bevestigen, dat **ANOR** deugdelijk in het gebruik is. Wilt Gij er frisch en gezond uitzien, gebruikt dan **ANOR**.

Prijs per flesch: fl. 2.50.

Verkrijgbaar bij alle Apothekers en Drogisten.

Importeurs:
N. V. BAT. CHEMIC. HANDEL,
BATAVIA. 8420

Prima kwaliteit beddengoed

(Kain Sprei),
fabrikaat

Richard Haworth & Co., Ltd.

Manchester,

Overal verkrijgbaar in 3 breedten, 100" (254 c.M), 90" (228 c.M), 70" (178 c.M.)

Importeurs:

N.V. L. E. TELS & Co's Handel-Mij.

Padang—Batavia—Semarang—Soerabaia. 4825 C

Soerabaiasch Accountantskantoor

M. D. PRANGER,

ex-accountant H. V. A.
Lid van het Nederlandsch Instituut van Accountants.
Kembang Djepoon, boven Nwe. Soerabaia Courant.
Telefoon Noord 1405.

5215

Het Beste en Oudste adres is:
N. V. Boekhandel en Drukkerij

A. BISSCHOP

SEMARANG-HEERENSTRAAT.

Levert vlug en goed alle soorten

Druk- en Bindwerk.

Encadreer-inrichting.
Reparatie-atelier.
Stempelfabriek.
Aanmaak en bekleeden van étui's.

712 a

LAMPENMAGAZIJN

FIRMA JOSEPH RUTE,

Passer Besar 32, — Soerabaia.
Telephoon No. 904 Zuid. Telegramadres: RUTE

Groote voorraden van *diverse soorten* GLOEIKOUSEN van prima kwaliteit.

DRUKLICHTKOUSEN MET OMGEWEVEN RAND.
Groote lichtsterkte
Bestand tegen hoogen druk.
Prijs per stuk: f 0,75

KOUSEN VOOR GASGLOEILICHT EN GASOLINE-LAMPEN, NIET ONDER DRUK.
Speciaal weefsel. Extra sterk
Prijs per stuk: f 0,70.

SLAPPE INVERT BINDKOUSEN VOOR STORMKING LANTAARNS EN NULITE TAFELLAMPEN.
Cross-cut-finish. De afwerking, die de grootste lichtsterkte garandeert.
Groote soort voor Stormking lantaarns: f 0,40 per stuk
Ke leinsoort voor Nulite tafellampen: f 0,30 per stuk.

44 D

CHAMPAGNE

VAN

POMMERY & GRENO, DEMI SEC,
heele en halve flesschen.

CHAMPAGNE

HEIDSIECK MONOPOLE,
alleen heele flesschen.

CHAMPAGNE

van

Deutz en Gelderman,

heele flesschen.

ZWITSERSCHE CHAMPAGNE EXTRA SEC

van

Mauler & Co.

heele flesschen.

Champagne Charles Heidsieck

heele flesschen

VOORRADIG BIJ DE IMPORTEURS:

EVERARD & Co. — Tawang — Telef. 1442

SEMARANG. 3467 F

Hotel „Terminus"

POEDJON, (MALANG, Java,)

Post- en telegramadres: Terminus Poedjon, Malang.

4000 voet boven de zee, prachtig gelegen, dicht bij het Wilhelmina-bad en in de nabijheid van bosschen en jachtterrein.

Mooie vergezichten, groote tuin voorzien van zitjes, verder tennisbaan, goedlopend biljart enz.

Nette zindelijke kamers, familie-paviljoens. Voor toeristen aparte dames kleedkamer.

Voor Zon- en feestdagen verschillende ververschingen, lunch enz. tegen billijke prijzen. Restaurant à la Carte.

Nadere inlichtingen en propectus op aanvrage. Telefoon Poedjon No. 3.

Beleefd aanbevelend, de eigenaar
BROEKENS.

Agent: NEUVENHEIM, Malang, Telefoon No. 38. 4925

METZ-BEZITTERS.

Wij ontvingen: een kleine partij

Frictieringen

VOOR

METZ CARS

en wordt U in Uw **eigen belang** aangeraden

tijdig Uw bestellingen in te dienen

om teleurstellingen te **voorkomen.**

Prijs per stuk: f 25.-

N. V. Semarangsche Automobiel Maatschappij.

325 A

MAISON DE PARIS

Blouses

OPRUIMING.

Rokken

Korting 20 pCt.

Aanbevelend:

S. In der MAUR- van der STRAATEN.

778

MAISON DE PARIS

Aspirine tabletten Bayer
Bromural tabletten Knoll
Adaline tabletten Bayer
Tandpasta Pebeco Beijerstorff
Salmiak pastilles
Rolfilms voor Kodaks, etc.
in diverse afmetingen

HANDELSVEREENIGING MOLL

4933 A Soerabaia—Semarang—Djember.

Roode Port van De Wit & Gonzales
N.V. VAN DEUTEKOM en WAAL.
Bandoeng, Batavia, Soerabaia.
198—22

Pope half Watt Lampen
N.V. VAN DEUTEKOM en WAAL
Bandoeng, Batavia, Soerabaia.
198—

AMSTELBIER VAN DE AMSTELBROUWERIJ, Amsterdam.

IN ELKE TOKO VOORRADIG.

Vraagt prijsopgave!

Het vanouds bekende merk.

3739 C

GEO. WEHRY & Co.

Carbonpapier.
N.V. VAN DEUTEKOM en WAAL.
Bandoeng, Batavia, Soerabaia.
198—19

Wijnen Mispelblom Beyer & Zn.
N.V. VAN DEUTEKOM en WAAL.
Bandoeng, Batavia, Soerabaia.
198—23

Gekleurd Gordijkkoord.
N.V. VAN DEUTEKOM en WAAL.
Bandoeng, Batavia, Soerabaia.
198—18

Imitatieleer.
N.V. VAN DEUTEKOM en WAAL
Bandoeng, Batavia, Soerabaia.
198—

Ford Accessories.

Zoo juist ontvangen:

One-man tops.

Deze kappen worden geleverd met **garnituur** en **zijzeilen.** In 5 minuten te verwisselen met de oude kap.

Gegarandeerd waterdicht.

Prijs: f 180.—

Draadwielen.

5 draadwielen met houder voor reserve-wiel compleet, met inbegrip van monteeren: **f 300.—**

N. V. JAVA FORD IMPORT-COMPANY.

BATAVIA—SEMARANG—SOERABAIA. 4901 A

Semarang, An. 1920 No. 24 DONDERDAG 29 JANUARI 69e JAARGANG

Uitgave der Naamlooze Vennootschap
DAGBLAD DE LOCOMOTIEF
Hoofdredacteur:
Ant. J. LIEVEGOED.

HET ABONNEMENT KOST PER KWARTAAL.
VOOR NEDERLANDSCH-INDIË . . . f 9.—
VOOR HET BUITENLAND . . . . . „ 12.50
Abonnement moet bij aanvang van den termijn betaald worden.

Het Hoofdagentschap voor Europa is gevestigd bij de firma J. H. DE BUSSY te Amsterdam.

DE LOCOMOTIEF

2e BLAD.

Telefoon Redactie.
Redactie—88
Hoofdredacteur—397

Telefoon Administratie.
Advertenties en Expeditie 269

ADVERTENTIE-TARIEF.

Van 1 tot 10 woorden, over de breedte van één kolom f 2.50 één of twee malen geplaatst, met een tusschenruimte van hoogstens 8 dagen, elke 5 woorden méér f 1.—, elke volgende plaatsing de helft meer. Bij plaatsing over de breedte van 2 kolommen wordt het dubbele gevorderd en zoo verder.
Familie-berichten f 5.— één of twee malen geplaatst. Voor elke plaatsing méér f 2.50 per plaatsing.
Groote letters worden naar plaatsruimte gebezigd.
Reclame-berichten, geplaatst op de telegrammenpagina, f 0.50 per regel. Ingezonden mededeelingen f 0.75 per regel.
Het bedrag der advertentiën moet bij vooruitbetaling worden voldaan. Aanbieding van advertentiën geschiede liefst vóór 11 uur.
BIJ ABONNEMENT RUIM RABAT.

Inhoud van het tweede blad.

Volksonderwijs in Indië.
Nederlandsch-Indisch nieuws: Adres-Lefebvre. Bestuursschool. De tramaanleg bezuiden Bandoeng. De Regeering en de Postbond. Studietoelagen. Havengeld te Soerabaja. De verlossin van de Groote Oost uit haar isolement. Postdienst. Mensch en vee. Het mais-uitvoerverbod. Opheffing van koffiecultuur „op hoog gezag". Het geneeskundig staatsoverzicht. Schadeloosstelling voor inbezitneming van levensmiddelen.
Stadsnieuws: Voor Weenen. Het Volksraadslid Vreede. N. I. Zionistenbond. De rijstdistributie in Semarang. De Aloon-Aloon in 't wit. Schilderijen. H. C. S. te Peterongan. Technische ambtenaren. Waterleiding voor Karangbalong. Voordrachtavond Leo Straus. Gebouw rekeningloopert. Doodelijk ongeluk. Ziekterapport.
Gemengd nieuws: Spoor en tramnieuws. Een vechtpartij. Met verlof. De haven van Soerabaja. De schoolarts te Jogja en het N.I.O.G. De kwestie-Holtappel. C. J. Freytag †. Voor de Weensche kinderen.
Kunst en Letteren: Schilderkunst: De oorlog en de Engelsche kunst. Tooneel: Een Shawincident.
Cultures en Handel: Het uitvoerrecht op Rubber. De suikermarkt.
Het Buitenland: De actie tegen het bolsjewisme.

Bij dit nummer behoort een bijblad.

Volksonderwijs in Indië.

Volksonderwijs inverband met landbouw en bedrijf.
Dr. Bonebakker. *Ind. Gids* 1 Dec. 1919.
Industrialiseering van Ned. Indië als vraagstuk van algemeene economische politiek. Voordracht van P. Gonggrijp voor de Ned. Afdeeling der Ned. Indische Mij. van Nijverheid. 6 Nov. 1919.

„Het moet". Ziedaar een der hoofdmotieven van het betoog van den heer Gonggrijp over de mogelijkheid en wenschelijkheid der industrialiseering van Ned.-Indië.

Het moet — omdat er met noodlottige zekerheid op Java een klasse van Inlanders ontstaat die van den grond is losgeraakt, een landbouw-proletariaat waarin kiemen van ontevredenheid even welig groeien als schimmels in dood hout.

Het moet — omdat geen ander middel aanwezig is. Emigratie is lang niet voldoende om den toestand te redden, denk maar aan de mislukkingen in de Lampongs. Tusschen haakjes zij hier opgemerkt dat er onder de debaters waren, die over de mogelijkheid van emigratie heel anders dachten. Zuid-Sumatra alleen kan nog millioenen Javanen voldoende akkers geven.

In de derde plaats moèt het — omdat de heer Gonggrijp den fabrieks-arbeid op zichzelf niet als iets wenschelijks kan zien. Fabrieks-arbeid doe je niet voor je genoegen. Hij haalt autoriteiten aan die maar bij o zoo'n gering percentage fabrieksarbeiders werkelijken arbeidslust en arbeidsvreugde hebben geconstateerd. En daar tegenover laat hij ons èven zien den landman die in den oogsttijd peinzend de hand door de volle aren laat gaan, voor wien het buitenleven levensgenot is.

Heelemaal eerlijk lijkt me dat niet. Over buitenleven een oordeel te vellen is voor een stadsmensch altijd moeilijk. Gewoonlijk idealiseert hij een bestaan, dat oneindig veel moeilijker en prozaïscher is dan dat van een fabrieksarbeider — tot een leven van rust en plezier, waarbij de rijpe appels je zoo maar in de schoot vallen. En vergeet niet hoeveel zwoegende vrouwenarbeid, hoeveel gezinsvernietiging er zit in die golvende rijstvelden.

Maar de heer Gonggrijp ziet hier toch wel een der hoofdzaken.

„De vraag is niet, hoe de aangroeiende millioenen, die misschien geen land zullen vinden om te bebouwen, door industrialiseering aan hooger loon te helpen, maar ze met een hooger loon te bevredigen."

„Economische vraagstukken zijn psychische vraagstukken", want „waar sprake is van bevrediging, is men aangeland in de sfeer van het psychische."

Het is jammer dat dit inzicht hem alleen leidt tot een aansporing aan de regeering om „naar middelen te zoeken om den religieuzen geest in de Indische samenleving te handhaven." Natuurlijk is dit wenschelijk, vooral als men in dien „religieuzen geest" wat dieper grijpt dan gewoonlijk geschiedt. Maar hoe moet de regeering dat doen? Moet ze wat meer laten preeken, kerken bouwen, verplicht godsdienstonderwijs invoeren? Of moet ze anders doen, en veel meer doen? Hier laat de voordrager ons in de steek.

Ik wil den heer Gonggrijp alle recht laten wedervaren voor zijn overige beschouwingen. Met hem acht ik alleen de groot-industrie levensvatbaar, en de klein-industrie voor zoover ze daarmee rechtstreeks samenhangt. Maar enkel over de psychische zijde van het vraagstuk wil ik hier nog wat zeggen.

En laten zeggen. Want nu komt dr. Bonebakker aan het woord.

Het zal u bekend zijn dat deze Utrechtsche onderwijs-referendaris, die de „kleutersteduizen" in de bisschopsstad heeft geschapen, ook deelneemt aan de Pallas-Athene-beweging. En juist aan deze beweging dacht ik bij het „psychische vraagstuk" van den heer Gonggrijp. „Het vak moet levensmiddel zijn" staat in de brochure uitgegeven door de afdeeling middelbaar onderwijs van deze stichting. In en door zijn vak moet de arbeider komen tot ontplooiïng van wat in hem sluimert. In en door zijn vak moet hij reiken naar ruime aanraking met het volle leven. Het vak moet voor hem een voornaam middel zijn om zich eigen willen en kunnen bewust te worden en vastbesloten den weg te gaan die leidt naar de verre hoogten van het meesterschap. De arbeid moet bevrediging schenken, zooals de golvende aren bevredigen den voor het landleven aangelegde; zooals de vetdruipende gladloopende assen en de snorrende wielen bevredigen den man die de machine liefheeft; zooals het werktuig een geluksstroom zendt door de hand die het met bekwaamheid en liefde hanteert; zooals—ja nog veel malen zooals. En daar ligt de fout van den heer Gonggrijp en degenen die denken als hij. Er ligt geen heil in het drijven van een klasse naar de fabriek, zoomin als er heil ligt in het bewitkwasten van zooveel duizend Javanen per jaar met zooveel pond witkalk van de kunstjes die men noemt, lezen, schrijven, rekenen . . . .

Het zou zoo jammer zijn als men nu weer de Westersche mandarijnenwijsheid ging overplakken op dit natuurvolk. Wat Dr. Bonebakker vertelt is een enormiteit. „De bouwkundige, die aan het hoofd der centrale ambachtsinrichting van het Bataksch Instituut te Kebon Djahé staat, slaakt telkens de klacht, dat de leerlingen, die hij van de zendingsscholen ontvangt, zoo slecht waarnemen en denken. 't Is waar, zij kunnen lezen, schrijven, rekenen doch alles machinaal, zonder recht verstand".

Dat noem ik enorm. Een Westersch volk, overbeschaafd, van de natuur vervreemd, mag onhandig en onpraktisch zijn. Maar een Inlander met zijn weergalooze handen, zijn leven in de natuur, die staart als een lummel zoodra er iets met beleid moet worden gedaan. En dat zit 'm heusch niet in die beroerde zending of die lamlendige Inlanders. Het zit voor een groot deel in de opvoeding en het onderwijs van deze men- schen.

Wat wij aan den Inlander brengen is de „eeuwenoude school", wier doel is het „aanbrengen" van de gebruikelijke, onmisbaar geachte schoolsche begrippen en kundigheden; zij wil dus het tegenovergestelde van de nieuwe school, die zich als haar doel bewust is, elk kind in de gunstigste groeivoorwaarden te plaatsen voor de ontwikkeling van *zijn* physieke verstandelijke en geestelijke vermogens; die hem gewent aan arbeid overeenkomstig *zijn* aard en in samenwerking met zijn omgeving; die hem op de koop toe als vanzelf de kunstjes leert van lezen, schrijven en rekenen, zooals ze in het praktische leven veelal onmisbaar zijn. Het hoofddoel der nieuwe school is dus niet: 1 analfabetisme uitroeien, dat doet ze, als bijzaak, vanzelf, maar de onbeholpenheid, de onbekwaamheid uit te roeien, en alleen uit maatschappelijk en staatkundig oogpunt tot de grootst mogelijke mate van weerbaarheid te brengen."

Deze psychische kant van het vraagstuk der industrialiseering van Indië mag niet worden veronachtzaamd. Dr. B. wijst op de proef, die een tabaksmaatschappij neemt op Sumatra's Oostkust. Daar werkt een Amsterdamsch onderwijzer, die veel aan handenarbeid heeft gedaan, onder de koeliekinderen om ze klaar te maken voor het leven in hun milieu, zóó dat ieder den kant uit kan, die met zijn aanleg en begaafdheden strookt. Ook wordt het groote belang van landbouwonderwijs op de Indische scholen gememoreerd, en aangetoond hoe de „werkschool", waar ze door bevoegde en overtuigende leiders is aangepakt, even groote en verrassende resultaten heeft gebracht als de Montessorischolen. Zijn verzoek aan de regeering om ter bestudeering van dit vraagstuk een commissie te benoemen, kan dan ook met aandrang worden gesteund, waarbij ik er wel aan mag herinneren dat in deze commissie vertegenwoordigers van de grootindustrie behooren zitting te krijgen.

Dit is geen middel dat ongeduldigen en oppervlakkigen zal bevredigen. Ook niet een, dat een twee drie een dreigende revolutie kan bezweren. Maar het is een zeker en een waarachtig middel tot bevrediging. Het voorkomt de vorming van de klasse der oppervlakkige „weters" wier kennis geen verband houdt met wat zij doen, en geen verantwoordelijkheid met zich brengt voor het gebruik ervan. Het is juist deze klasse die—niet enkel in koloniale landen—den onrust en de gevaren schept. Het brengt menschen voort die wat kunnen, wier weten verband houdt met hun kunnen, menschen die staan op het terrein waar zij behooren en dus bruikbaar zijn. Het laat aan de industrialiseering alle voordeelen van ruimere beroepskeus en beter loon; en het ontneemt eraan de in Europa bitter geproefde nadeelen van uitbuiting en klassenstrijd.

Horseman.

Nederlandsch-Indië.

Adres-Lefebvre.

De minister van koloniën heeft inlichtingen verstrekt op het adres van J. D. L. Lefebvre, oud-resident van Sumatra's Westkust, houdende verzoek, dat in zake zijn gedwongen eervol ontslag nadere inlichtingen worden verstrekt en het daarheen te leiden, dat hij geplaatst wordt in Nederlandschen of Indischen dienst.

De minister merkt op, dat hem omtrent het ontslag van den heer Lefebvre niets bekend is, hetgeen trouwens voor de hand ligt, aangezien het niet gebruikelijk is, dat de gouverneur-generaal omtrent een op verzoek verleend eervol ontslag aan een resident, bericht zendt aan den minister van koloniën.

Aangezien het ontslag den resident op diens verzoek is verleend, bestaat in dezen geenerlei aanleiding om ter zake eenig onderzoek in te stellen.

Afgescheiden hiervan zou de minister bovendien uiteraard er niet aan kunnen denken, den adressant te volgen, waar hij — in zijn adres aan den Volksraad, waarnaar in het aan de Kamer gericht verzoekschrift verwezen wordt — een particulieren brief, die door den gouverneur-generaal tot hem gericht zou zijn, in openbare bespreking brengt. De minister is niet bereid zijn medewerking te verleenen tot plaatsing in Nederland of herplaatsing in Indië.

Bestuursschool.

De directeur van binnenlandsch bestuur maakt bekend, dat dit jaar voor de studie aan de bestuursschool te Batavia kunnen worden aangewezen twaalf Inlandsche ambtenaren, bij voorkeur niet ouder dan dertig jaren en met een diensttijd van zes tot tien jaren, waarvan minstens twee jaren doorgebracht als onderdistrictshoofd of als onderdistrictshoofd in een ander ambt van gelijken rang (bijv. van Inlandsch officier van justitie of van assistent-wedana van politie) te zamen.

DE TRAMAANLEG BEZUIDEN BANDOENG.

Uit Bandoeng schrijft onze correspondent:

Toen we vernamen, hoe er kans bestaat, dat de van uit Bandoeng in Zuidelijke richting in aanleg zijnde tramweg wellicht reeds in Mei a. s. tot Tjiteureup in exploitatie kan worden genomen, wendden we ons tot het hoofd van den dienst van aanleg alhier, den hoofd-ingenieur Lagerweij, teneinde op de hoogte van den stand van zaken te komen.

Het beste was, meende deze Staatsspoorambtenaar, de lijn eens langs te gaan om ons met eigen oogen van de vorderingen te overtuigen en deze uitnoodiging namen we gaarne aan, om er Dinsdagochtend gevolg aan te geven.

Ter inleiding diene, dat sinds Mei van het vorig jaar met den aanleg is begonnen van de lijn Bandoeng—Bandjaran—Kopo, die ongeveer anderhalf millioen gulden zal kosten, terwijl men ook aangevangen is met den aanleg van een zijtak naar Madjalaja, waarvoor pl.m. zes à zeven ton is benoodigd.

In nabije toekomst zal deze tramweg van uit Bandjaran worden doorgetrokken naar Pengalengan en van Kopo (Soreang) naar Tjiwidej. De gelden hiervoor zullen reeds op de begrooting van het volgend jaar worden gebracht.

In afwachting van een beslissing inzake de spoorwegplannen is het beginpunt van dezen zoo belangrijken tramweg genomen op Kareës, tusschen de Papandajanlaan en den Grooten Postweg (pasar Kosambi), waar men voorloopig over een benauwend klein emplacement kan beschikken. Vandaar beschrijft de lijn een bocht naar het Zuiden, terwijl op eenigen afstand van het eindstation een ander spoor naar de lijn Bandoeng—Soerabaja gaat en daarmee parallel loopt tot aan de stopplaats Kiara Tjondong, die tot een halte wordt gepromoveerd.

Er wordt hard aan gewerkt om het haltegebouw gereed te krijgen, wat dezer dagen het geval zal zijn, terwijl een ander voornaam punt van zorg is de beveiliging van de hoofdlijn, waarlangs het groote verkeer naar het Oosten plaats heeft.

Het tramweggetje Kareës—Kiara Tjondong dient uitsluitend voor goederenafvoer, niet voor personen-verkeer. Voor Bandoeng zelf bestemde, uit het Zuiden afkomstige goederen kunnen wellicht voor een deel op Kareës gelost worden, maar die welke voor elders bestemd zijn, moeten eerst naar Kiara Tjondong, om vervolgens verderop vervoerd te worden. Met het aanleggen van het emplacement der onderhavige tramlijn op Kareës moet nog worden begonnen, maar de aarden baan is bereids gereed tot aan den straatweg, die de Kareës-wijk met de S.S.—woningen op Tjikoedapateuh verbindt.

De tramlijn naar het Zuiden gaat, van uit de stad gerekend, *à niveau* over den binnenweg, die het verlengde van de Papandajanlaan vormt, een eindje voorbij de cavalerie-kampementen, die ten Zuiden van dat weggetje verrijzen en al een heel eind opschieten.

In het centrum van Boeah Batoe, de eerstvolgende halte, heeft men een grooten vijver droog gelegd en ter plaatse een grooten watervang gemaakt, bestaande uit een dubbelen duiker, die circa f 16.000 kost.

Hier wordt het overtollige water naar het naburige kali-ravijn afgeleid, zoodat de omtrek voortaan niet meer van overstroomingen te lijden zal hebben.

Van hieruit loopt de tram dicht langs den weg en belangt dan op Tjiteureup, het bekende Dajeuh Kolot, vlak aan de Tjitaroem gelegen.

Hier verrijst langzamerhand een heele stad, het is er àl leven en beweging.

Er wordt toch een stoom-centrale gebouwd door de Beton Mij., welk belangrijk werk flink vordert, dan komen er woningen voor den radio- en spoordienst. Verder is men al begonnen met het optrekken van een halte, waarbij een uitgebreid emplacement met locomotief-loods en draaischijf behooren. Dicht bij dit nijvere centrum heeft de ingenieur, die met den aanleg der lijn is belast, de heer Van der Laaken, zijn bivak opgeslagen in een kamponghuis, waarin ook de betaalmeester en de teekenaars hun arbeid verrichten.

Te Tjiteureup moet de Tjitaroem worden overbrugd met spanningen van 20, 40 en 20 meter. Hechte pijlers zijn in de rivier gebouwd, op dezelfde afstanden als die van de brug voor het gewone verkeer, welke zich in de onmiddellijke nabijheid bevindt. Aanstaanden Maandag wordt begonnen met het monteeren der ijzeren brug, die thans vanuit Bandoeng met vrachtauto's wordt aangevoerd en oorspronkelijk voor Zuid-Sumatra bestemd was.

Men vangt aan met op de Noordelijken oever het middenstuk, hetwelk 40 M. lang is, te monteeren, waarna het wordt overgetrokken, om vervolgens de beide korte stukken der brug in elkaar te zetten.

Over de rivier heen splitst zich de lijn onmiddellijk: links gaat zij naar Madjalaja, rechts naar Bandjaran. Dit laatste deel loopt in den beginne evenwijdig met de draadgeleiding naar het radio-station op den Malabar, dat we, toen we ons tusschen Bandjaran en Kopo bevonden, duidelijk hoog in de bergen zagen liggen.

De halte Badjaran wordt iets benoorden den pasar aangelegd. Vanhier gaat een zijlijntje naar het Oosten, waar een rivier loopt, die in haar bedding een goudmijntje verbergt in den vorm van een belangrijke hoeveelheid kalisteenen, welke reeds hier en daar langs de oevers zijn opgehoopt, wachtende op afvoer. Tot Bandjaran loopt een eigen telefoon langs de lijn, die straks tot Kopo zal worden doorgetrokken. Met het grondverzet tusschen Bandoeng en Bandjaran is men geheel gereed, met dat tusschen Bandjaran en Soreang voor meer dan de helft. Zoodra de beveiliging der verbinding met de spoorlijn Bandoeng-Soerabaja in orde is, wordt begonnen, de rails te leggen en met eenige zekerheid valt te voorzeggen, dat de tramweg Kareës-Tjiteureup tegen medio van dit jaar in exploitatie kan worden genomen, terwijl de overige deelen voor het eind van het loopende jaar gereed kunnen zijn als men niet met tegenslagen heeft te kampen. Als aannemer voor de onderhavige tramlijn treedt op de heer Bumkens, vroeger bouwkundige bij S. S., die aan den Lengkongweg alhier de kaartjes-drukkerij der Staatsspoor afbouwde.

Als een bizonderheid kan nog vermeld worden, dat het tracé der tram te Dajeuh Kolot zoodanig was getrokken, dat een heilige waringin moest worden geveld, waaraan geen der werklieden de hand durfde te slaan. Met behulp van dynamiet moest de boom worden opgeruimd, maar tot groote vreugd der Inlanders lukte dat den eersten keer niet, zoodat nog eens moest worden „gescholen", waarna de wind in den nacht het overige deed.

Het „trammetje" zal voor de vlakte bezuiden Bandoeng en voor de stad van heel veel nut blijken, daar het ommeland gemakkelijk tal van producten kan afvoeren, die de kotta noodig heeft, terwijl de verwachting mag worden gekoesterd, dat de prijzen van verschillende materialen e. d. hierdoor wat lager zullen worden.

Ook hier verricht de Staatsspoor dus weer echten pioniers-arbeid.

De regeering en de Postbond.

In verband met het telegram van den voorzitter van den Postbond aan Aneta omtrent de audiëntie ten paleize, op welk bericht reeds een correctie is verschenen, verneemt Aneta nog de volgende bizonderheden:

In het telegram van den Postbond werd gesproken van een schriftelijke „regeeringsverklaring" welke aan den bond zoude worden verstrekt, ingevolge het verzoek neergelegd in de bekende motie. In de vergadering werd immers uitdrukkelijk gevraagd om een verklaring, een schriftelijke verklaring van den gouverneur-generaal.

Ons is intusschen gebleken dat de gouverneur-generaal het bestuur terzake verwees naar den directeur van gouvts. bedrijven, daaraan toevoegende dat Z. E. wel verwachtte dat bedoeld departementshoofd wel bereid zou worden gevonden, om hetgeen hij bereids mondeling had medegedeeld, schriftelijk te herhalen, en dat de gouverneur-generaal zelf niet het minste bezwaar had tegen schriftelijke bevestiging van wat de heer de Kat reeds mondeling had toegezegd.

Uit deze mededeelingen schijnt het hoofdbestuur van den Postbond gelezen te hebben dat de door de vergadering gewenschte (en naar wij meenen: door den voorzitter zelf onnoodig geachte) schriftelijke verklaring van den gouverneur-generaal zou zijn verkregen, terwijl men schijnt te vergeten dat de gouverneur-generaal wel nimmer tot een dergelijk besluit zal overgaan, en dat overigens de directeur van Gouvts. bedrijven ongetwijfeld (ook zonder audiëntie bij den landvoogd) onmiddellijk zou hebben willen overgaan tot het verstrekken van de schriftelijke verklaring, zoo men hem hierom had gevraagd! Hetgeen tot dusverre *niet* is geschied. Een en ander had het bestuur van den Postbond dus eerder verkregen, vooral waar dit departementshoofd reeds in den Volksraad had medegedeeld dat hij persoonlijk sympathiek stond tegenover de voorstellen van den Postbond om de positieverbetering van het personeel te doen ingaan op 1 Januari 1920.

Studietoelagen.

Er bestaat in Nederland een drang om tot verhooging over te gaan van de studietoelagen aan verschillende groepen—er zijn er thans reeds 20—van voor den Indischen dienst opgeleide personen. Die verhooging zou, naar de minister opmerkte, op grond van de verminderde koopkracht van het geld zich noodwending tot alle groepen moeten uitstrekken, zoodat daaraan belangrijke geldelijke gevolgen verbonden zijn. Alleen bij dringende noodzakelijkheid zou daarom naar het inzien van den minister daartoe moeten worden overgegaan.

De studietoelage bedraagt in den regel f 1000 's jaars en wordt naar gelang van den duur der studie gedurende 2, 3 of 4 jaren uitgekeerd, in den regel ingaande nadat het prodaedeutisch of candidaatsexamen is afgelegd. Deze regel is aangenomen om zooveel mogelijk waarborgen te verkrijgen dat de betrokkenen inderdaad geschikt zijn voor de studie, welke door hen is aangevangen. In verschillende regelingen, zooals die voor de mijningenieurs, scheikundige ingenieurs, houtvesters en veeartsen, is, of wordt de bepaling opgenomen dat in bizondere gevallen de toelage reeds bij den aanvang der studie kan ingaan. Daartoe wordt echter alleen overgegaan voor het geval geen voldoend aantal jongelieden zich aanmeldt, die reeds verder met de studie zijn gevorderd. Op een daartoe gedane vraag gaf de minister van koloniën te kennen dat hij eene dergelijke regeling ten aanzien van de civielingenieurs eerst aanhangig zou maken, indien de noodzakelijkheid daartoe mocht blijken.

Havengeld te Soerabaja.

In de *Jav. Crt.* van 27 dezer is afgekondigd een reglement op de heffing van havengeld te Soerabaja.

Voor het gebruik van tot de betrokken haven behoorend wateroppervlak is een havengeld verschuldigd, berekend volgens door den directeur der haven, na gepleegd overleg met den directeur der burgerlijke openbare werken en met de commissie van bijstand, vast te stellen tarieven.

De gouverneur-generaal kan deze tarieven naar zijn oordeel wijzigen.

Havengeld wordt geheven van schepen, vaartuigen en binnenvaartuigen per M^3 bruto-inhoud en van vlotten per balk, paal, mast en tiental planken of bamboes, voor het gebruik van tot de betrokken haven behoorend wateroppervlak.

Het havengeld wordt opnieuw geheven na een niet onderbroken gebruik van wateroppervlak gedurende bepaalde tijdvakken.

Als bruto-inhoud van een schip, vaartuig of binnenvaartuig wordt aangenomen de bruto-inhoud volgens den meetbrief of ander gegeven, uit hetwelk, naar het oordeel van den directeur der haven, die inhoud voldoende blijkt.

De verlossing van de Groote Oost uit haar isolement.

Bandanees schrijft ons:

De gouverneur-generaal is zijn onderkoninklijk woord gestand gebleven. Heeft het begin gemaakt aan 'n grootsche taak: de verlossing van de Groote Oost uit haar isolement. Een stroom van radio-golven zal de schoone slaapster doen ontwaken en haar met nieuwe energie vervullen.

Aan Banda is de eerste vrucht van dezen beschavingsarbeid ten deel gevallen. Met de laatste boot zijn alhier machinerieën en electro-technici aangekomen. Men is al druk bezig met den bouw van het radio-station.

Het wordt opgericht in de nabijheid van de vroegere meisjesschool. De vertegenwoordiger van den modernen tijd naast 'n overblijfsel van het glorierijk verleden! 'n Belofte, dat de toekomst goed zal maken, waarin het verleden te kort schoot.

Den Hoogsten in den Lande Banda's innigen dank!

Postdienst.

Namens het hoofd van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst wordt medegedeeld, dat, blijkens nader van het Internationaal Bureel van de Algemeene Postvereeniging te Bern ontvangen bericht, de door de Japansche regeering getroffen maatregelen in zake de beperking van het postverkeer, zijn ingetrokken.

Mensch en Vee.

De considerans van de reeds kortelijk genoemde ordonnantie inzake veevoeder luidt woordelijk:

„Dat hij, het in de huidige omstandigheden noodig oordeelende om te voorkomen, dat voor menschen geschikte voedingsmiddelen zonder noodzaak als veevoeder worden aangewend enz. . . ."

De tekst luidt:

Behoudens de gevallen, waarin het tegendeel door den gouverneur-generaal bij algemeene of door den directeur van landbouw, nijverheid en handel bij bizondere vergunning wordt toegestaan, is het tijdelijk verboden rijst of mais, in welken vorm ook, als veevoeder aan te wenden.

Bepaald is thans:

Overtreding van het in het vorig artikel omschreven verbod wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Het strafbare feit wordt beschouwd als overtreding.

Deze ordonnantie treedt in werking met ingang van 1 Februari 1920.

In aansluiting daarmee is de volgende ordonnantie afgekondigd:

„Dat hij, het noodig oordeelende de hoeveelheid hier te lande aanwezige voor vee geschikte voedingsmiddelen zoo weinig mogelijk door uitvoer te doen verminderen;" enz.

De uitvoer uit Nederlandsch-Indië van zemelen (dedek) is tijdelijk verboden.

Van dit verbod kan de directeur van landbouw, nijverheid en handel in bizondere gevallen ontheffing verleenen.

Hij, die in strijd met het verbod zemelen (dedek) uitvoert, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden.

De vaartuigen met den daarbij behoorenden inventaris en de zaken, waarmede de overtreding is gepleegd, worden in beslag genomen en kunnen, voorzoover ze den overtreder toebehooren, bij veroordeelend vonnis worden verbeurd verklaard.

Het strafbaar feit wordt beschouwd als overtreding.

Deze ordonnantie treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging — d.i. op 28 Januari.

Het mais-uitvoerverbod.

De ordonnantie terzake luidt:

De uitvoer uit Java en Madoera van mais naar de overige deelen van Nederlandsch-Indië is tijdelijk verboden.

Van dat verbod kan de directeur van landbouw, nijverheid en handel ontheffing verleenen.

Hij, die in strijd met het verbod in het eerste lid van artikel 1, mais uitvoert, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden.

De vaartuigen met den daartoe behoorenden inventaris en de mais, waarmede het strafbaar feit is gepleegd, worden in beslag genomen en kunnen, voor zoover zij den veroordeelde toebehooren, bij veroordeelend vonnis worden verbeurd verklaard.

Het in het eerste lid bedoeld strafbaar feit wordt beschouwd als overtreding.

Deze ordonnantie treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging (28 Januari).

Opheffing van koffiecultuur „op hoog gezag".

In de afdeelingen Pasoeroean, Malang, Probolinggo en Kraksaän der residentie Pasoeroean wordt de op hoog gezag ingevoerde koffiecultuur ingetrokken en de verplichte levering aan het land van door de bevolking geteelde koffie opgeheven.

De betreffende ordonnantie werkt terug tot op 1 Januari 1920.

Het geneeskundig staatstoezicht.

Het reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië onderging eenige wijzigingen, waaraan wij deze ontleenen:

„Voor het geneeskundig Staatstoezicht worden de volgende geneeskundige afdeelingen ingesteld:

West-Java bestaande uit de gewesten Bantam, Batavia, Preanger-Regentschappen, Cheribon en de Lamponsche Districten;

Midden-Java, bestaande uit de gewesten Pekalongan, Semarang, Banjoemas, Kedoe, Djokjakarta, Soerakarta en Madioen;

Oost-Java, bestaande uit de gewesten Soerabaja, Rembang, Kediri, Pasoeroean, Besoeki, Madoera en Bali en Lombok;

Zuid-Sumatra, bestaande uit de gewesten Benkoelen, Palembang en Djambi;

Banka-Billiton, bestaande uit de gewesten Banka en Onderhoorigheden en Billiton.

In de overige gewesten buiten Java en Madoera geldt voor de uitoefening van het geneeskundig Staatstoezicht dezelfde indeeling in gewesten als voor den militairen geneeskundigen dienst is bepaald.

„De hoofden van gewestelijk bestuur oefenen onmiddellijk toezicht uit over den geneeskundigen dienst en de ziekeninrichting binnen hun gewest. Zij wijden hunne bizondere aandacht aan den gezondheidstoestand der ingezetenen en nemen in overleg met den betrokken inspecteur, den eerstaanwezend bedrijfsarts der Banka-tinwinning of den (gewestelijk) eerstaanwezend officier van gezondheid in het gedeelte van Nederlandsch-Indië, bedoeld in het tweede lid van artikel 2 en met de plaatselijke geneesheeren, de maatregelen, die tot bevordering van den algemeenen gezondheidstoestand noodig zijn.

Bij het uitbreken van epidemische en besmettelijke ziekten geven zij daarvan onverwijld kennis aan den hoofdinspecteur en voorts aan dengene die krachtens artikel 3, lid 2, het geneeskundig Staatstoezicht uitoefent in het gewest onder hun beheer.

De voorschriften van dit artikel zijn ook van toepassing op de hoofden van plaatselijk bestuur, voor zoover daardoor geen inbreuk wordt gemaakt op hunne verhouding tot en ondergeschiktheid aan de hoofden van gewestelijk bestuur".

„De particuliere geneesheeren, onder genot eener toelage of belooning belast met den burgerlijken geneeskundigen dienst (civiele geneesheeren) zijn in alles wat dezen dienst betreft ondergeschikt aan den hoofdinspecteur, aan de inspecteurs en aan den eerstaanwezend bedrijfsarts der Banka-tinwinning in de onderscheidene geneeskundige afdeelingen en aan de (gewestelijk) eerstaanwezende officieren van gezondheid in het gedeelte van Nederlandsch-Indië, bedoeld in het tweede lid van artikel 2.

Bij het verrichten van hun dienstwerk is hunne verhouding tot de genoemde en andere autoriteiten dezelfde als die der gouvernementsartsen. Hunne verplichtingen worden door den hoofdinspecteur vastgesteld".

Schadeloosstelling voor inbezitneming van levensmiddelen.

De regeling nopens de vaststelling van het bedrag der schadeloosstelling, door het land te betalen bij inbezitneming van levensmiddelen, grondstoffen voor levensmiddelen of huishoudelijke artikelen overeenkomstig het bepaalde bij artikel 70*a* der „Bepalingen regelende de onteigening ten algemeenen nutte in Nederlandsch-Indië" is, nader herzien.

Bepaald is thans:

De schadeloosstelling voor de in bezit genomen waren, door het land te betalen, wordt door twee door het betrokken hoofd van gewestelijk bestuur aan te wijzen schatters, elk afzonderlijk, geschat.

Het bedrag der schadeloosstelling wordt door het hoofd van gewestelijk bestuur vastgesteld op het gemiddelde der beide schattingen, ten ware dat gemiddelde hooger mocht zijn dan de voor de plaats van inbezitneming geldende maximumprijs, zooals die voor de in beslaggenomen waren mocht zijn vastgesteld, in welk geval het bedrag der schadeloosstelling op dien maximumprijs wordt gesteld. Het verschuldigde bedrag wordt zoo spoedig mogelijk ten name van den vroegeren houder bij 's lands kas betaalbaar gesteld.

Stadsnieuws.

SEMARANG, 29 JANUARI.

Voor Weenen. De volgende oproep is verspreid: Zooals u uit de dagbladen reeds bekend zal zijn heeft zich onder den indruk der hartverscheurende berichten omtrent den voedselnood in Oostenrijk en meer speciaal in Weenen, te Batavia een comité gevormd, dat trachten wil met de hulp van de ingezetenen van Nederlandsch Indië tot de leniging van dien hongersnood bij te dragen.

Overtuigd, dat ook ingezetenen van het gewest Semarang zullen wenschen mede te werken om deze ellende te verzachten, heeft het comité zich tot den resident van Semarang gewend met het verzoek zijn tusschenkomst te willen verleenen om hulp ook van die zijde zooveel mogelijk te bevorderen. Naar aanleiding hiervan is hedenmorgen voor het gewest Semarang een subcomité ingesteld, waarin o. a. zijn benoemd de drie ondergeteekenden, die als onderdeel van de door het sub-comité te verrichten werkzaamheden op zich hebben genomen de te Semarang gevestigde handelshuizen enz. op te wekken tot het verleenen van steun voor bovengenoemd doel.

Wij veroorloven ons daarom mits dezen het verzoek tot u te richten daarvoor eene bijdrage te willen verleenen, hetzij door een gift in geld hetzij in den vorm van producten zooals suiker, koffie, thee, vetten (klapperolie), tapioca, aardnoten, sago enz.

Eventueele bijdragen in geld gelieve u te doen toekomen aan den mede-ondergeteekende, den heer F. Reysenbach Hzn., agent der Javasche Bank, alhier, die de te ontvangen bedragen zal overmaken aan het hoofdcomité te Batavia.

De bijdragen in producten waren, in eene voor de verzending naar Europa geschikte verpakking en voorzien van eene duidelijke aanwijzing, dat zij voor ons comité bestemd zijn, te zenden aan den directeur der haven, alhier, die voor ontvangst en opslag zal zorgdragen.

Een spoedige doorzending naar Europa, welke zeer gewenscht is, zult u voorts hel-

pen bevorderen door van dergelijke bijdragen in den vorm van producten tevens kennis te doen geven aan het agentschap? der Nederlandsche Handel-Maatschappij alhier, dat voor de doorzending zal zorgdragen.

Onder aanbieding bij voorbaat van onzen welgemeenden dank voor uwe gewaardeerde medewerking en in afwachting uwer berichten hebben wij de eer te zijn.

Hoogachtend,

De leden van het Sub-Comité voor Semarang tot leniging van den Hongersnood te Weenen." W. g. P. Lagaay, A. M. Valkenburg, Reysenbach.

Het Volksraadslid Vreede. Naar wij vernemen zal de heer Th. F. Vreede, de plaatsvervangend hoofdvertegenwoordiger der S. C. S., S. J. S. en zustermaatschappijen, den dienst dier maatschappijen verlaten en zich verder geheel aan het Volksraadslidmaatschap wijden.

N. I. Zionistenbond. Het bestuur van de afdeeling Semarang van dezen bond heeft tegen Zondag a. s. om 6 uur in de Loge een openbare vergadering uitgeschreven, met mr. Is. Hen als spreker,

De rijst-distributie in Semarang. Een onzer correspondenten schrijft ons: De rijstdistributie geschiedt hier ter stede niet zooals het wezen moet. Op verschillende plaatsen in de stad zijn verkoopplaatsen gevestigd, waar het volk zich als 't ware verdringt, om aan de beurt te komen. Wie het eerst komt, het eerste maalt! Maar vaak om 10 uur in den morgen is de voorraad uitverkocht en zij, die achteraan in de file van mannen en vrouwen staan, kunnen onverrichterzake weder naar huis gaan om 't den volgenden morgen nog eens te probeeren; het is wel eens voorgekomen, dat zij dan nòg achter het net visschen. Deze menschen zijn er het slechtst aan toe! Want ten einde raad wenden zij zich tot Chineesche rijstverkoopers, bij wie zij de rijst veel duurder moeten inkoopen.

Van welingelichte zijde wordt mij nu medegedeeld, dat 't niet alleen menschen uit de kampongs zijn, die rijst komen koopen, maar dat er ook tal van „soeroeans", handlangers, zal ik maar zeggen, van rijsthandelaren, onder de menigte staan, om de hoogste limiet van 4 katties machtig te worden en deze naar hun respectievelijke meesters te brengen. Deze verkoopen dan den opgekochten voorraad tegen een heel zoet winstje weder aan de kampongbewoners, die er graag iets meer voor betalen, omdat zij onmiddellijk geholpen worden. Bij de rijstdistributie zal deze bedoeling wel niet voorgestaan hebben, zou ik meenen,

Om daaraan paal en perk te stellen en voor goed een einde aan dat geknoei te maken, zon ik in overweging willen geven, wat de kampongbewoners gaarne zouden wenschen n.m. in *elke* kampong ten huize van den loerah de rijst voortaan verkrijgbaar te stellen. De loerahs kennen hun menschen en verkoop aan vreemdelingen blijft dan geheel uitgesloten en meteen is het opkoopen voor handelaren den kop ingedrukt.

De aloon aloon in 't wit. De eeuwig zij het allerminst smetteloos-groene aloon aloon vertoonde zich heden al in een bizonder kleed: al het groen ging teloor onder enorme witte lakens, welke aan beide zijden van den snijweg te bleeken lagen. Het was, uit de verte gezien, alsof een . . . sneeuwtapijt zich daar tot in wijde verten ontrolde. Of wellicht stelde de groote regisseur Reinhardt er de requisieten op voor een wintersche massa-scène, spelend in een IJslandsch forum.

Helaas, de zon en het nabije Stadsverband deden al spoedig de werkelijkheid van waschdag-in-'t-groot in de plaats van onze fantasieën treden . . . . .

Schilderijen. In het hôtel du Pavillon wordt dezer dagen een verkooptentoonstelling gehouden van schilderijen, pastels en etsen van verschillende moderne Nederlandsche, Engelsche, Fransche en Duitsche schilders. Het geheel staat onder leiding van den heer Leonid Gechtoff.

H. C. S. te Peterongan. De burgemeester deelt den gemeenteraad mede, dat het gebouw der Hollandsch—Chineesche School te Karangtengah niet langer geschikt wordt geacht, om voor schoolgebouw te dienen.

Het is inmiddels mogen gelukken op het particuliere land Peterongan de beschikking te verkrijgen over een perceel, dat zich zeer good leent voor den bouw van een dergelijke school.

Daar het wenschelijk is, dat zoo spoedig mogelijk met den bouw van die school een aanvang wordt gemaakt, geeft de burgemeester den raad, in overeenstemming met de onderwijs-commissie, in overweging, tot het bouwen van bedoelde school voorloopig een bedrag van f 10.000 beschikbaar te willen stellen, opdat met het grondwerk een aanvang kan worden gemaakt en de noodige bestellingen kunnen worden gedaan.

Het is aanbevelenswaardig, de uitvoering van dit bouwwerk, zoowel als den bouw van de tweede H. I. S. te Sompok in aanbesteding te doen geschieden, waarom hij den raad voorstelt, hem te machtigen met den aannemer de noodige overeenkomsten aan te gaan.

Technische ambtenaren. Door den directeur van gemeentewerken worden in aanmerking gebracht voor een benoeming:

I. tot technisch ambtenaar 1e klasse de heeren:
1. A. A. Sliedrecht, oud 29 jaar, thans opzichter bij de Modjokerto-Stoomtram-maatschappij;
2. F. H. W. Lauten, oud 33 jaar laatstelijk hoofd van den technischen dienst van grond- en woningzaken der gemeente Soerabaja.

II. tot technisch ambtenaar 2e klasse de heeren:
1. E. J. Dujardin, oud 24 jaar Opzichter bij de N. I. S.;
2. J. D. Broers, oud 28 jaar, Opzichter bij de N. I. S.;
3. H. Moekadis, oud 24 jaar, Onderopzichter bij de B. O. W.;
4. W. R. Brugmans, oud 29 jaar, Opzichter bij de S. S.;
5. A, Brunet de Rochebrune, oud 27 jaar, Onderopzichter bij de B. O. W.

III. tot opzichter de heeren:
1. C. E. Doornbos, oud 26 jaar, opzichter bij de S. S.;
2. R. J. J. Sosromardojo, oud 23 jaar, laatstelijk opzichter bij de S. S.;
3. J. B. F. de la Sencerio, oud 25 jaar, opzichter bij de N. I. S.

Waterleiding voor Karangbalong. De bewoners van Karangbalong hebben aansluiting op het gemeentelijk waterleidingnet verzocht. De plannen daartoe zijn in bewerking, stelt 's raads voorzitter voor te antwoorden.

Ontrouw rekeninglooper. Blijkens het politierapport deed de heer G. aangifte, dat zijn rekeninglooper verdween met medeneming van ruim f 1700.

Doodelijk ongeluk. De Inlander D. is gistermiddag uit een vuilnisauto gevallen, tengevolge waarvan hij is overleden. Het lijk werd ter schouwing naar het stadsverband overgebracht.

Ziekterapport. Een persoon werd in ziekelijken toestand aangetroffen en naar het Stadsverband vervoerd.

Een persoon werd in ziekelijken toestand aangetroffen en naar het Stadsverband vervoerd.

Gemengd Nieuws.

Spoor- en tramnieuws. Onze Bandoengsche correspondent seint:

De cursus ter opleiding van stationspersoneel alhier is van 240 uitgebreid tot 700 leerlingen. Daar het cursusgebouw onvoldoende ruimte biedt, wordt het bureau van de afdeeling Weg en Werken der s. s. mede in gebruik genomen. Laatstgenoemde dienst wordt onder dak gebracht in een huurhuis op Kebon Djamboe.

Door de Serajoedalstoomtram-maatschappij wordt een nieuwe regeling inzake den duurtetoeslag ingevoerd met ingang van 1 Febr.

Op de lijnen van de Semarang-Cheribonstoomtram-maatschappij zal een nieuwe dienstregeling in werking treden, waarbij op de hoofdlijnen de sneltreinen 45 kilometer per uur rijden. Hierdoor zal de rijtijd tusschen de eindstations belangrijk worden bekort.

Het nieuwe station te Pekalongan en de nieuwe halte te Tjiomal worden 15 dezer in gebruik genomen.

Een vechtpartij. Een Aneta-telegram uit Ternate meldt, dat aldaar gisteravond een vechtpartij plaats had. tusschen een viertal gewapende politiedienaren, Batakkers en een Javaansche fuselier, met het gevolg, dat de soldaat per bendy naar het hospitaal moest worden getransporteerd. De oorzaak is vermoedelijk een vrouwenperkara.

Met verlof. Naar Aneta meldt, zal het hoofd van het hulpbureau voor den industrieelen eigendom, mr. de Riemer in Mei a. s. met buitenlandsch verlof gaan.

De haven van Soerabaia. Een Aneta-telegram meldt vandaar:

De vergadering der commissie van bijstand voor het havenbeheer verklaarde zich met 5 tegen 2 stemmen tegen den post van f 1.500.000 voor uitbreidingswerken.

De post van f 1.000.000 voor verlenging van den golfbreker werd met algemeene stemmen aangenomen, evenals het voorstel, om f 200.000 beschikbaar te stellen voor den aanbouw van huizen ten behoeve van het havenpersoneel, idem f 300.000 voor onvoorziene werken (havenspoorwegen enz.), idem f37.500 voor bezoldiging van het technisch personeel der nieuwe werken, idem f30.000 voor het tot standbrengen van betere verbindingen, idem f80.000 voor het aanschaffen van electrische kronen enz., idem f52.500 voor verbetering en uitbreiding der havenoutillage.

De schoolarts te Jogja en het N. I. O. G. Uit Jogja schrijft onze correspondent: Vrijdag 23 Januari hield de afdeeling Jogja van het N.I.O.G. een vergadering, die bezocht werd door één dame en vijftien heeren. De heer Slegtenhorst werd tot voorzitter, de heeren Broekhuysen, de Groot, van Kan en Penders tot bestuursleden gekozen.

Door de afdeeling is eene enquête gehouden naar het werken van de schoolarts ter plaatste. Daar zij de eerste schoolarts in Indië is, en het N.I.O.G. sedert jaren geijverd heeft voor schoolartsen, is het licht te begrijpen, dat de afdeeling herhaaldelijk vragen en brieven om inlichtingen over de werking van deze schoolarts bereiken. Uit die enquête is gebleken, dat deze schoolarts heel eigenaardige begrippen over de opvatting van haar taak blijkt te hebben.

In de zes maanden, dat ze op Jogja geplaatst is, heeft ze de meeste scholen slechts één keer-bezocht, heeft de lokalen bekeken, eenige leerlingen bekeken, eenige inlichtingen aan het hoofd gevraagd en heeft dat alles weten te doen in den tijd van een half uur.

Alleen van één school behandelt ze één dag per week de leerlingen, die aan een oogziekte lijden. Haar werken kan geen reclame genoemd worden voor het instituut schoolartsen.

Daar het in de bedoeling ligt meer schoolartsen te benoemen, is het een dringende eisch, dat er eerst een behoorlijke instructie voor deze ambtenaar gemaakt wordt, een instructie die door den B. G. D. ware op te maken, na overleg met de leeraars-en onderwijzersvereenigingen.

Een request voor het verkrijgen van ambtswoningen voor onderwijzers is verzonden. De resident steunt het verzoek.

Een plaatselijke en landelijke actie zullen gevoerd worden voor de verhooging van de vacatiegelden bij het K. A. E. Als men nagaat dat dit examen buiten de schooluren wordt afgenomen en dat de examinators f 6.— ontvangen voor drie uur en meer arbeid, dan zal een verhooging tot minstens het dubbele geen overdreven eisch worden genoemd.

Ook zal er geijverd worden voor een hoogere betaling voor de lessen aan het Algemeen Nederlandsch verbond. Het tarief van de privaatlessen zal verhoogd worden tot f 20 voor het eerste en f 15 voor elk volgend wekelijksch lesuur.

Bij den plaatselijken commandant zal geïnformeerd worden, of er Europeesche militairen in aanmerking komen voor onderwijs.

Tegen het besluit van den heer Dwidjo Sewojo, die met een „beau geste" f 100.— geschonken heeft aan de vakcentrale, werd geprotesteerd. Deze f 100.— is het restant van een bedrag, dat door verschillende vereenigingen waaronder ook het N.I.O.G. bijeen is gebracht voor het voeren van een actie voor duurtetoeslag. Twee leden van de afdeeling zullen den heer Dwidjo persoonlijk gaan mededeelen, dat het N. I. O. G. geen cent van dat bedrag wil afgestaan zien aan de vakcentrale.

Voor het jaar 1920 staan er zeer belangrijke punten op het program van actie der afdeeling.

Aan dit ons toegezonden verslag kunnen wij nog toevoegen, dat mevr. dr. Ratoe Langie de bedoelde schoolarts is.

De kwestie- Holtappel. Blijkens de officieele mutaties, voorkomende in ons Derde Blad van heden, is de heer Holtappel, die onlangs, nadat hij geweigerd had les te geven in andere vakken dan waarvoor hij was aangesteld, werd geschorst als leeraar aan de Koningin Emma-school te Soerabaia, ontslagen uit 's lands dienst, wegens „karaktereigenschappen, welke hem ongeschikt maken voor de verdere waarneming van zijn dienst."

C. J. de Freytag. † Maandagavond, 22 December j.l. is te den Haag overleden de heer C.J. de Freytag, arts, oud-chef van den geneeskundigen dienst van het Ned. Indische leger, schrijft het *Vad.*

De heer De Freytag werd 1 April 1849 te Zalt-Bommel geboren, studeerde in de medicijnen te Utrecht en te Amsterdam en werd arts in 1871. Aanvankelijk diende hij als officier van gezondheid in Nederland, o. a. bij het regiment Grenadiers en Jagers, in 1875 ging hij over naar het Ned. Ind. leger, waarbij hij de verschillende rangen doorliep en in 1899 bevorderd werd tot kolonel, chef aan den geneeskundigen dienst tevens belast met het toezicht op den burgerlijken geneeskundigen dienst.

In 1902 verkreeg hij op verzoek eervol ontslag en vestigde zich te 's Gravenhage.

De heer de Freytag was indertijd ook directeur van de school voor Inlandsche artsen te Weltevreden. In samenwerking met zijn vriend, dr. v. d. Elst schreef hij voor die school verschillende studieboeken, waaraan in den aanvang van haar bestaan groote behoefte bestond.

De overledene mocht meermalen voor zijn arbeid blijken van waardeering ontvangen van buitenlandsche geleerden van naam. Hij was begiftigd met verschillende orden; o.a. met het ridderkruis van den Nederlandschen leeuw en het Commandeurskruis van de Oranje Nassau-orde.

Voor de Weensche kinderen. Nu in Indië algemeen belangstelling voor het lot van Weenen heerscht, nemen we hieronder uit de *Groene* dezen „brief van een Weensch kind" van Speenhoff over:

Lieve Mammie, lieve broertje
Weest u maar niet ongerust
Want in Holland mag je eten
Net zooveel als je maar lust.
En mijn beentjes worden sterker
En mijn koontjes worden rond.
En ik ben vandaag gewogen
En het scheelde zeven pond.
Toen ik aankwam bracht me iemand
Naar een heer en dame toe
En die noemen me al: zusje
En ik noem ze: Pa en Moe
Pappie durf ik niet te zeggen
Want de mijne leeft niet meer
En om niet bedroefd te worden
Zeg ik Pa aan die meneer.
In de winkels moet je kijken
Daar ligt eten op een hoop
En daar zie je zoo maar worsten
En voor iedereen te koop.
Mammie, dat zou prettig wezen
Als ik jou nou bij me had
En als broertje van mijn bordje
Lekkertjes de helft op at.
Laatst heb ik een pruim gegeten
En die was van buiten wit
En wanneer de schil er af is
Kom je aan een gele pit
En die groeit niet aan de boomen
En we eten zout er bij
En ze groeien aan de kippen
En ze noemen het een ei
En nu moet u hooren Mammie:
Holland is nog niet zoo klein
Op de schoolkaart zou je zeggen
Dat het niet zoo groot zou zijn
Dat die heele trein met kindren
Heelemaal er in zou gaan,
Maar er hoefde van ons allen
Niemand buiten blijven staan.
En ik heb hier al 'n vrindje
Maar die kan ik niet verstaan
En ik kijk maar naar zijn handjes
Als we samen spelen gaan
En die dame zoent me wakker
En ze dekt me 's avonds toe,
En die dame wascht mijn halsje
En ze is niet eens mijn Moe

En nu hou ik op met schrijven
Want nu moet ik naar de bus
En ik geef u duizend zoentjes
Want ik ben uw lieve zus.

Kunst en Letteren.

Schilderkunst.

De oorlog en de Engelsche kunst.

In Burlington House te Londen wordt een tentoonstelling gehouden van schilderijen en teekeningen betrekking hebbende op den oorlog en door Engelsche kunstenaars gemaakt.

De oorlog heeft menige verrassing gebracht, zegt de *Manchester Guardian*, maar zelden zulk een vreedzaam naast elkander gaan van leeuw en lam als op deze tentoonstelling, waar het beste van de Royal Academy en het beste van anti-academische of niet-academische methode vereenigd is.

In hetzelfde blad geeft C. J. Holmes, directeur van de National Galery, een bespreking van deze tentoonstelling.

De huidige expositie in Burlington House toont het begin van een nieuw kunstbeweging, zegt hij, even frisch en verrassend als die ongeveer zestig jaar geleden opkwam, toen de prae-rafaëlieten de dommelende wereld in verrukking brachten.

De nakomers der impressionisten, de cubisten, de futuristen hebben reeds voor jaren laten voelen, dat er verandering in de lucht zat: en op het vasteland waar een ommekeer zich misschien vlugger voltrekt dan in Engeland, heeft de jongere schildersgeneratie zich er zonder voorbehoud op toegelegd de nieuw aan het licht getreden mogelijkheden te onderzoeken. Maar Engeland hield zich tot nu toe kalm. Het werk op het continent, hoe knap ook, had weinig of geen inhoud en de kleine groep experimentalisten in Engeland scheen al niet gelukkiger te zullen zijn.

Toen brak de oorlog uit en het kwam een enkelen edelen en verzienden geest voor, dat hier nu de gemiste schakel was tusschen belofte en daad, hier kregen de nieuwe mannen en de nieuwe ideeën een kans.

Hoe ze die gebruikt hebben toont thans de tentoonstelling in Burlington House. Mr. Holmes meent, dat van het illustratieve werk der ouderen, de dagen geteld zijn.

Daarentegen deed de oorlog een decoratieve kunst ontstaan, welke door de praerafaëlitische levendigheid en nauwkeurigheid sterker is en dieper indrukken geeft dan het oudere werk.

Tooneel.

Een Shaw-incident.

Bernard Shaw's tooneelstuk „Androclos en de Leeuw" werd dezer dagen in het Abbey Theater te Dublin opgevoerd. In dit stuk komt een kleermaker voor en in deze rol bespot Shaw, naar het oordeel van de „Amalgamated Society of Tailors" den geheelen kleermakersstand, aldus het *Hbld.* Het bestuur van deze vakvereeniging beraadslaagde over het geval en zond den directeur van het Abbey Theater den volgenden brief:

In een buitengewone vergadering is het in uw theater opgevoerde stuk „Androcles en de Leeuw" tersprake gebracht, aangezien daarin de kleermakersstand beleedigd wordt. Wij zouden het zeer op prijs stellen indien de betreffende passages werden geschrapt.

Met verontschuldiging voor onze vrijmoedigheid." enz.

De theaterdirecteur zond dit schrijven aan Bernard Shaw en ontving van den auteur het volgende antwoord: „Dank voor de toezending van den kleermakersbrief. Over zijn inhoud was ik zeer verbaasd. Zoolang er theaters bestaan, zijn kleermakers alleen in de stukken gebracht om bespot te worden, om grappen over ze te verkoopen, en ze voor te stellen als lafaards, hongerlijders en oudewijven. Zelfs Shakespeare laat in één van zijn stukken den held een kleermaker in de volgende termen toespreken:

„ „Jij liegt, jij vingerhoed, jij draad-garen, jij el, kwart-el, halve-el, jij h...t, jij winterkrekel.

Wou jij in mijn huis heldendaden verrichten met een streng garen? Weg met je vodden en je rommel, of ik zal je met je eigen el bewerken dat je het je leven lang niet vergeet.""

Deze zinnen zijn gedurende driehonderd jaar in alle schouwburgen uitgesproken, en soortgelijke van andere auteurs eveneens, en nooit heeft een kleermaker er aan gedacht een protest te laten hooren.

Maar als een Iersche auteur voor de eerstemaal een kleermaker den held van zijn stuk maakt, en hem voorstelt als vriendelijk, beleefd, dapper, verstandig, toegewijd. een martelaar voor de Christelijke leer, en verreweg de meerdere van den keizer. die tot hem komt om bescherming: dan komt n. b. voor den eersten keer in de geschiedenis van het tooneel een vakvereeniging van Iersche kleermakers me vertellen, dat ik hen kleineer, en me vragen de kleermakersrol te schrappen. U zult mij verplichten, mijnheer de directeur, indien u afschriften van deze correspondentie aan de vakvereeniging van kleermakers toezendt."

De kleermakers kregen afschriften, en wisten natuurlijk niet wat op deze uitlatingen van Shaw te antwoorden.

Zij konden er, als trouwens niemand anders, achter komen of Shaw serieus bedoelde wat hij schreef, of niet.

Maar de kleermakersrol werd niet uit „Androcles en de Leeuw" geschrapt!

Cultures en Handel.

Het uitvoerrecht op Rubber. De Internationale Vereeniging voor de rubbercultuur in Nederlandsch-Indië heeft een request ingediend bij den minister van koloniën, waarin de bezwaren worden ontwikkeld, welke bij de rubberplanters bestaan tegen de voorgestelde heffing van een recht bij uitvoer van rubber uit Indië.

Voornamelijk wordt de aandacht er op gevestigd, dat het bedrag aan belasting, hetwelk de rubberproducenten opbrengen, reeds thans twee maal zoo hoog is als dat, wat in de Straits en de Federated Malay States wordt betaald. Dit wordt nader aangetoond met verschillende cijfers, uit welker vergelijking blijkt, dat in de laatstgenoemde streken noch inkomsten-, noch oorlogswinstbelasting wordt geheven, terwijl voorts daar de machinerieën en benoodigdheden onbelastbaar ingevoerd mogen worden. Dientengevolge wordt reeds nu — invoerrecht en oorlogs-winstbelasting buiten beschouwing gelaten — betaald in Nederlandsch Indië.

A. Bij verkoopprijs van bijv. f 1.35 per half K.G. 2.6 cents, B. Bij verkoopprijs van bijv. f 1.65, per half K.G. 5 cents, C. Bij verkoop van bijv. f 2.30 per half K.G. 86 cents.

Het voorgestelde uitvoerrecht zou het verschil nog grooter maken en wel onderscheidelijk bij A 34 cents, bij B 5 censt en bij C 9 cents, per half K.G. zoodat de kostprijs, welke met f 0,75 per half K.G., wordt aangenomen, vergeleken met de belasting, welke in de genoemde streken op het product drukt onderscheidenlijk 8 pCt. 13,3 pCt. en 23,4 pCt, hooger wordt.

Dientengevolge wordt terecht gevreesd, dat de in Nederlandsch-Indië werkende ondernemingen, waarin de aanzienlijke som is gestoken van f 439,000,000, in een ongunstiger positie zullen komen te staan dan de in Engelsche koloniën gevestigde rubberproducenten welk bezwaar voor de producenten van suiker, tabak en kina hoegenaamd niet bestaat. Daarom zal ook het buitenlandsch kapitaal afkeerig gemaakt worden, zich bij de rubber cultuur in Nederlandsch-Indië verder te interesseeren, hetwelk zich meer tot de cultuur in de Engelsche koloniën zal wenden.

Gewezen wordt voorts op het nadeel, dat dientengevolge voor onze koloniën zal kunnen onstaan, waar de algemeene economische toestand en de maatschappelijke welvaart juist gebaat zijn bij het toestroomen van buitenlandsch kapitaal, aangezien daardoor de belastingobjecten toenemen.

Plannen, welke bij Amerikaansche en Engelsche planters bestaan om zich in ruimer mate bij de rubbercultuur in Nederlandsch-Indië te interesseeren, worden afhankelijk gesteld van den vorm en de hoegrootheid, waarin de nieuwe belasting zal worden geheven, terwijl ook het streven der werknemers, de inwilliging van zeer hooge eischen af te dwingen, een belemmering oplevert voor de uitvoering van die plannen.

Om al de hier boven ontvouwde redenen wordt in overweging gegeven niet tot heffing van een uitvoerrecht over te gaan, doch indien een hoogere belasting toch noodig zij, deze te vorderen in den vorm van belasting op de winst,

De suikermarkt. Een Aneta-telegram uit Soerabaia meldt:

De te verwachten suikeroogst van 1920 der bij den trust aangesloten ondernemingen bedraagt 22.000.000 picol, waarvan 18.000.000 picol reeds is verkocht op een basis van meer dan f 30.

De prijs bedraagt thans f 4?.50, terwijl een stijging tot f 50 wordt verwacht.

FINANCIËN.

Koersen van de Amsterdamsche beurs.

AMSTERDAM, 22 Jan. (Aneta.)

Certificaten 223.25 pCt; H. V. A. 641.75 pCt; Poerworedjo 178 pCt.

AMSTERDAM, 27 Jan. (Aneta.)

Handelsbank 283 pCt; Unie 279 pCt; Japanlijn 320 pCt; Insulinde 222 pCt; Kol. bank 249 pCt.

Vereeniging van Makelaars.

KOERSEN.

Noteeringen van de Bataviasche Beurs op 29 Jan. 1920.

	La	Ha.	V.	A.
Aandeelen:				
Jav. Bank	312.50	312.50	314	317.50
Ned. H. Mij.	—	—	216	225
id. 1 mnd.	—	—	218	227
Handelsb. O.E.	280	282	280	280.25
id. 1 mnd.	282.50	283	282.50	283
id. N.E.	253	255	252	253.50
id. 1 mnd.	256	256.50	255.50	256.50
Kol. Bank	241.50	242	241.75	242.50
id. 1 mnd.	243.50	244	244	244.50
Amsterd. Bk. O.E.	—	—	190	195
Ned.-I. Esc. O.E.	—	—	143.50	145
id. N.E.	—	—	134.50	136.50
Uniebank O.E.	—	—	119.50	121
Prolongat. O.E.	—	—	104	107
Internationale	—	—	285.50	292.50
Lindeteves St.	—	—	190	198
Band. Kinine	915	915	913	917.50
id. 1 mnd.	920	925	920	922.50
H. V. A.	625	625	626	630
id. 1 mnd	—	—	632.50	640
Scheepv. Unie	279.75	280	279.50	279.75
id. 1 mnd.	282.50	283	282.50	283
Java China Jap.	320	320.50	319	320.50
id. 1 mnd.	322.50	322.50	322	323
Rotterd. Lloyd	—	—	285	305
K. P. M.	—	—	240	245
N. I. S.	221	222.50	220	223.50
id. 1 mnd.	—	—	220	225
id. cl	—	—	f 400	f 425
Delispoor	—	—	200	210
S. C. S. O.E.	—	—	165	174
id. N.E.	—	—	155	160
S. J. S.	135	135	135	137
Oost-Java St.	—	—	140	145
K. S. M.	—	—	—	185
Olief. Ins. O.E.	220.25	221.50	220.50	221
id. 1 mnd.	223	224	222.50	223.25
id. N.E.	—	—	200	207
Unit. Oil M. O.E.	201.25	203	202	202.50
id. 1 mnd.	202.50	203.50	203.50	204.50
Poerworedjo	173	174	172.50	173.50
id. 1 mnd.	174	174.50	174	174.50
Obligaties:				
Ind. Leen. '15	91.50	91.50	91.50	91.75
id. '16	—	—	89	90
id. '17	—	—	89	—
id. '19	—	—	—	99.75

Voorbeurs: Ind. L. '19 99.50 — 99.75; H.V.A. 637.50; mnd. Handelsb. pr. 287.50; mnd. 286—291; N. E. 265.75 Amst.bk. 195 Unie 287,50 Esc. N.E. 135 Ins. 328.50 Band. K. pr. 915 mnd. 925; K. Bk. 248—248.50; N.I.S. pr. 225—226 mnd. J.C.J. 320.

Soerabaja-koersen van 29 Jan.

	La.	H.a.	V.	A.
Handelsbank	276.75	278	277.50	277.75
id. N.E.	256.50	256.50	254	255
Kol.-bank	244	244	243.50	244
Scheepvaartunie	—	—	274.50	283
Oilmills	—	—	190	205
Volhard. Soer.	—	—	170	175
Insulindeolie O.E.	221	221	220	—
Poerworedjo	173	174	173	174

Voorbeurs: Handelsb. 278—286.50; id. N.E. 265; K. Bk. 246—248.

Noteeringen van de Semarangsche Beurs op 29 Jan. 1920.

	La.	H.a.	V.	A.
Aandeelen:				
Jav. Bank	—	—	313	316
Ned. H. Mij.	—	—	218	223
id. 1 mnd.	—	—	219	223
Handelsb. O.E.	—	—	278.50	279
id. 1 mnd.	282	282	281.75	282
id. N.E.	253.75	253.75	252.50	254
id. 1 mnd.	—	—	253.50	257
Kol. Bank	242	242	240	242
id. 1 mnd.	245	245	244.75	245.50
N.-I. Esc. N.E.	—	—	—	137.50
Uniebank O.E.	—	—	—	120
Prol.gatieb. O.E.	—	—	—	108
id. N.E.	—	—	100	102
Lindeteves-St.	—	—	195	198
Band. Kin.	—	—	913	915
id. 1 mnd.	—	—	917.50	925
H. V. A.	—	—	—	635
id. 1 mnd.	—	—	630	640
Scheepv. Unie	279.50	279.50	278.25	—
id. 1 mnd.	—	—	282	—
Jav. Ch. Jap.	—	—	318	325
Sem. Stb. Pr.	—	—	170	179
N. I. S. 1 mnd.	—	—	—	222
id. cl.	f 405	f 405	f 402.50	f 407.50
Simau	—	—	340	365
Olief. Ins. 1 mnd.	—	—	223.25	225
Poerw.	—	—	—	174
Obligaties:				
Ind. Leen. '15	—	—	90	—
id. '16	—	—	90	90.50
id. '17	—	—	90	90.50
id. '19	—	—	99.50	99.75

Voorbeurs: Handelsb. 281—277 pr.; 290—280 1 mnd. K. Bk. 1 mnd. 255—254; Prol. Bk. N.E. 101; B. Kinine pr. 912.50—917.50; 1 mnd. 925 —927.50.

DAGOVERZICHT.

Het bekend worden der Amsterdamsche koersen, welke allen een zware inzinking te zien gaven, was oorzaak dat ook hier de koersen sterk terug liepen,

In tegenstelling met gisteren was de stemming over het geheel genomen betrekkelijk kalm. Was gisteren het wachtwoord „verkoopen tegen elken prijs", nu echter was het aanbod niet zoo groot, waarom dan ook later de koersen zich eenigszins herstelden.

Handelsbanken werden aanvankelijk op de voorbeurs voor 278 pCt prompt verhandeld; ter beurze werd voor 278½ pCt prompt niet afgegeven en bleef het aanbod 279 pCt, zoodat geen afdoening tot stand kwam. In maandstukken werd een klein postje uit de markt genomen voor 282 pCt, verdere vraag bleef 281¾ pCt.

Handelsbanken N. E. Voor dit fonds bestaat nog steeds niet de rechte belangstelling; flinke transacties komen zelden voor. Ook heden werd slechts een kleine post afgedaan en wel tot een koers van 253¾ pCt. voor prompte levering. In maandstukken ging niets om; en er bleef vraag voor 253½ en aanbod 257 pCt.

Bandoengsche Kininefabriek was heden iets flauwer; dit fonds werd gevraagd voor 913 en aangeboden voor 915 pCt.; prompte levering, zonder dat men tot zaken kwam.

Scheepvaartwaarden, die ook in Holland weer lager noteerden (Scheepvaart Unies zelfs 279 pCt.) waren vrijwel verlaten, slechts één aandeel Scheepvaart Unie verwisselde voor 279½ pCt. van eigenaar.

Voor verdere fondsen bestond al even weinig animo en behalve enkele claims N. I. S. voor f 405.- per stuk werd verder niets afgedaan.

Indische Leeningen herstellen zich steeds nog niet. Er bestond voor 6 pCt. obligatie Ind. Leening 1919 tot de koers van 99½ pCt. betrekkelijk veel aanbod.

Het Buitenland.

De actie tegen het Bolsjewismo.

Uit Londen seint d.d. 22 dezer Reuter enkele krantenuittreksels, welke o. m. betrekking hebben op de besprekingen te Parijs en het gisteren officieel tegengesproken bericht van Foch's reis naar Warschau.

De *Daily Express* maakte melding van het gisteren tegengesproken bericht dat de Geallieerden van plan zijn eerstdaags een troepenmacht van 200.000 man naar den Kaukasus te zenden, welke wijziging in de schikkingen het blad toeschrijft aan veldmaarschalk Wilson, die intusschen met Lloyd George en Churchill naar Londen is teruggekeerd. De Fransche politieke schrijver Pertinax zegt, dat Foch zich heeft verzet tegen de opheffing der blokkade en heeft aangedrongen op steun voor Polen en Roemenië Noch Foch's noch Wilhelm's opvattingen hebben dus blijkbaar den doorslag kunnen geven.

Aangaande Pilsoetski wordt gemeld, dat hij in de komende lente een offensief zal ondernemen met het gedurende maanden voorbereide Poolsche leger.

HET WERELDNIEUWS.

De enkele telegrammen van v... maken gewag van nieuwe besprekingen van Amerikaansche senatoren over voorbehoudende bepalingen voor Amerika's onderteekening van het Vredesverdrag.

TELEGRAMMEN.

Vervolg van het Eerste Blad en Derde blad.

Duitschland.

De gezant in Spanje.

BERLIJN, 24 Jan. (Rt.).

Het Zwölfuhrblatt van de *Berliner Zeitung* meldt dat Spanje geen genoegen neemt met den nieuwen Duitschen gezant Dr. Rosen. Het blad voorspelt een nieuwe benoeming.

Rusland.

De Britsche gewonden.

KOPENHAGEN, 24 Jan. (Rt.).

Litvinoff heeft Reuters correspondent meegedeeld, dat de Sovjetregeering op zijn aanbeveling haar goedkeurig heeft gehecht aan de vrijlating van kapitein Bremmer en alle andere Britsche gewonden. Hij voegde er aan toe, dat zij op dat cogenblik waarschijnlijk reeds op weg naar huis waren en wel via Estland.

Politieke misdrijven.

KOPENAGEN, 24 Jan. (Rt.)

Litvinoff heeft aan Reuters correspondent te Kopenhagen meegedeeld dat in antwoord op de jongste vertoogen van de buitengewone commissie aan de sovjetregeering, deze thans de doodstraf voor politieke misdaden heeft afgeschaft.

Britsch Somaliland.

Muitende Somalinegers.

LONDEN, 25 Jan. (Rt.).

Uit Cairo wordt vernomen dat een peleton Somalinegers in noordelijk Jubaland tot muiterij is overgegaan en hun aanvoerder luitenant Dawson Smith heeft vermoord. Daarna zijn zij gedeserteerd en gevlucht in de richting van Somaliland.

Vereenigde Staten.

Senaat en Vredesverdrag.

WASHINGTON, 24 Jan. (Rt.)

Acht republikeinsche Senatoren, die zeggen de overigen te vertegenwoordigen, hebben langdurige besprekingen gehouden met Lodge, tegenover wien zij ten strengste protesteerden tegen het voorgestelde compromis betreffende het voorbehoud inzake het Vredesverdrag. Er wordt meegedeeld dat zij een groote scheuring in de republikeinsche partij in het vooruitzicht stelden, wanneer het compromis zou worden doorgevoerd. Verklaard wordt dat Lodge hen de verzekering gaf, dat geen definitieve overeenkomst tot stand gekomen was, op de onderlinge partijconferentie. Alle voorstellen zouden zijn onderworpen aan de algemeene goedkeuring.

Taft heeft bijna tegelijkertijd een bezoek aan het Senaatsgebouw gebracht om op de aanneming van het compromis aan te dringen.

Uit den Archipel.

DE GAROETZAAK VOOR DEN RECHTER.

(Van onzen eigen verslaggever).

Slot van het Derde Blad.

GAROET, 29 Jan.

Verder werd gehoord de Britsch-Indiër Oemardin, die verklaarde niets van het verzet te weten en geen lid van S. I. te zijn, waarop de president hem wees op den eed en verschillende verklaringen voorhield, waaruit bleek, dat Oemardin menschen aanspoorde, lid van de S. I. te worden, terwijl hij op een vergadering den Heiligen Oorlog predikte. Getuige ontkende dit volstrekt.

Nadat de president hem nog enkele malen op zijn eed had gewezen, zegde hij hem aan, dat hij vervolgd zou worden wegens meineed. Hij werd echter niet gevangen gezet, daar de tangsi te vol is.

WELTEVREDEN, 29 Jan. (Aneta).

De staking bij het „Bat. Nbl."

De situatie van de staking bij het *Bat. Nieuwsblad* is nog de zelfde als gisteren. De stakers lieten niets van zich hooren, dat aan het *Bat. Nieuwsblad* nog niets gedaan werd omtrent de oorzaak.

De zettersbond bemoeide zich met de situatie en keurt de staking ten sterkste af. De Federatie van Drukkerspatroons heeft de zaak in handen genomen en zal hedenavond vergaderen, om te zien, wat er te doen is tegen dergelijke ongemotiveerde stakingen. Intusschen zet het blad met hulp van andere plaatselijke bladen de uitgave voort.

Eenbenoeming.

De heer Polak, secretaris van het departement B. O. W., is benoemd tot hoofdambtenaar ter beschikking van den directeur van genoemd departement.

SOERABAJA, 29 Jan. (Aneta.)

Ontbonden.

Vanmorgen is op een algemeene vergadering van de Javasuiker-vereeniging, opgericht voor realiseering van den oogst-1917, besloten de vereeniging te ontbinden.

Eereleden.

De heeren Ottolander en Stok, afgetreden voorzitter en waarnemend-voorzitter van het Nederlandsch-Indisch Landbouwsyndicaat, zijn benoemd tot eerelid van genoemde vereeniging.

Oogheelkundige klinieken.

De chef van den B. G. D. richtte een circulaire aan alle hoofden van gewestelijk bestuur, met het verzoek hem gegevens te zenden verstrekken omtrent het aantal lijders aan oogziekten en blinden in hun residentie, in verband met de bestaande plannen tot oprichting van oogheelkundige klinieken voor de bevolking van Java en Madoera. Aangezien het aantal klinieken beperkt blijft, is het noodig, dat deze opgericht worden in de centra van oogziekten.

SOERABAIA, 29 Jan. (Partic.).

De luchtpost.

De aviateurs van Hutten en Behrends hebben hier gezocht naar een geschikt landingsterrein voor den luchtpostdienst. Het door de gemeente aangeboden terrein Ngagel is ongeschikt te zijn. Thans wordt gezocht naar een vlieghaven in de nabijheid van Grisee.

Dan is het mogelijk, dat de luchtpost meer Zuidelijke route zal nemen. Dit ligt in de bedoeling, op onderlinge afstanden van twintig kilometer noodlandingsstations in te richten.

PANDOENG, 29 Jan. (Part.).

Het nieuwe raadhuis.

De regeering is bereid aan de gemeente Bandoeng-Aloon-Aloon af te staan voor den bouw van een raadhuis.

MALANG, 29 Jan. (Aneta.).

De roofmoord te Poro.

Heden beëindigde de landraad alhier de roofmoordzaak te Poro. De beklaagden Djoendrio Atmowikerto en Djojodirono zijn veroordeeld tot, levenslange, Barna 20 jaar en Ambijak tot 10 jaar gevangenisstraf.

WELTEVREDEN, 29 Jan. (Part.)

Marine.

Vertrokken:

van de *Tromp* naar de *Hendrik* de kapitein ter zee Sluys;

van den torpedodienst naar de *Tromp* de luitenant-luitenant Boeser;

van den torpedodienst naar de *Jakhals* de luitenant ter zee 1ste kl. Staverman;

van de *Jakhals* naar de *Bulhond* de idem 1ste kl. *Kist*;

van de *Bulhond* naar de *Jakhals* de off. van gezondheid 2de kl. Ris.

B. B.

Benoemd:

tot tweede commies Samuels, Esche en Bergen.

Vertrokken:

ter plaatsing op Billiton van den gezagvoerder Margadant.

Geplaatst:

op Billiton de idem Pels Rijcken.

Belast:

met de pestbestrijding in Kediri de controleur Kastelijn.

Vertrekgeplaatst:

van Padang naar Timor de idem Oranje.

Onderwijs.

Aangewezen:

om te dienen de onderwijzeres 3de kl. mej. van Renoop.

Afzonderlijk gesteld:

van de idem te Batavia mej. Zaligman.

Belast:

met de betrekking van idem 2de kl. te Kediri mej. Harp en den onderwijzer 2de kl. Ter.

Vertrekgeplaatst:

van Tassem naar Koetoardjo de idem de Ader.

Vertrokken:

ter overplaatsing van Koedoes naar Koetoardjo van den idem Staal.

Benoemd:

tot voorzitter der commissie tot afnemen van het examen voor onderwijzeres en onderwijzers te Semarang Eysenburger;

tot leden Steegh, Schoonneveld, Kleen Lankhorst, Mulder, Borghardt, Stein, de Groot en Evers, de Raad, Vrolijk, Shols en Visser.

S. S.

Aangewezen:

om te dienen de klerken Stoove en Scholtz als opzichter 2de kl. Kamphuis.

Benoemd:

tot opzichter-machinist bij den autodienst van Es, Deibert en Reus;

bij de afdeeling traktie en materieel Sedens en Beljarns.

Douane.

Afzonderlijk gesteld:

als verificateur, blijft geplaatst te Batavia de heer Brunet de Rochebrune.

Vertrekgeplaatst:

van Geleelhené naar Bandarkalipah de veeteelt Pelsmoeker;

van Bwool naar Semarang de idem de Haas;

van Tjalang naar Tandjong Tiram de idem Ek.

P. T. en T.-dienst.

Vertrekgeplaatst:

van Palembang naar Soerabaja de postkantoorhouder 1ste kl. Dammerboer;

van Tjilatjap naar Semarang de commies Dalaub.

STOOMVAART

STOOMVAART-MAATSCHAPPIJ NEDERLAND.

De s.s. *Prins der Nederlanden*, arriveerde gister te Amsterdam van Java.

De s.s. *Celebes*, vertrok 28 dezer van Singapore op weg naar Java.

Advertentiën.

Ondergeteekende verlaat tijdelijk Java.
GEMACHTIGDE:
de Heer L. D. J. REESER, Directeur H.B.S.
Rekeningen aan te bieden vóór 1 Februari.
748 Z. STOKVIS.

Drukkerij De Unie
Tel. 550 — Batavia.
JE adres
voor
prima DRUKWERK.
4955

GEMEENTE SEMARANG.
Vergadering
van den Raad op Vrijdag, den 30sten Januari 1920, des namiddags te 6½ uur, in de gewone vergaderzaal.
DE BURGEMEESTER.
Semarang, 29 Januari 1920. 746

Uitgifte van terreinen ter hoofdplaats Djokjakarta.

De Commissie voor Grondbedrijf maakt bekend, dat een complex gronden ter grootte van 69 bouws, gelegen ter hoofdplaats Djokjakarta, ten Oosten van de kampong Lempoejangan en ten Zuiden van de spoorbaan Semarang-Vorstenlanden, beschikbaar wordt gesteld voor industrieele doeleinden.

Gegadigden op die terreinen worden verzocht zich per gezegeld schrijven vóór den 1sten Maart 1920, tot den Resident van Djokjakarta te wenden.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij den Directeur der Sultanaatswerken (kantoor Gowongan) op iederen Vrijdag van 11 tot 1 u. v. m.

Namens de Commissie van het Grondbedrijf:
De Secretaris,
679 MULDER.

Soerja Soemirat
Oosterwalstraat, Telefoon 113.
SMEDERIJ
LEDIKANTENFABRIEK
HOEFSMEDERIJ.

Moeren en bouten van elke afmeting voor B. O. W., Gemeentewerken, Suikerfabrieken en Houtvesterijen.

Levert hare zoo gunstig bekende ledikanten tegen billijke prijzen.
5926A

KRUIDENTHEE „MARIANNA" voorkomt en geneest in deze warme dagen vele ongemakken en ziekten, zooals: afgematheid lusteloosheid, gebrek aan eetlust, slechte spijsvertering en stoelgang, groote dorstigheid, zwaarte in 't hoofd, suizingen, hoofdpijn, verhoogde temperatuur, huiverigheid, koortsen, spruw, pokken en huiduitslag. Per pakje f 5.—, half pakje f 3.—
Toko „DE ZEGEN",
3672 Karrenweg 3, Semarang

KONG HIEN,
Kleermaker,
Tjap: Kau King.
Semarang.
Levert:
DRILL
LINNEN
LAKEN
SERGE
SHANTUNG } Costumes.
Pyama's.
8799

Vraagt uwen langanan
JENEVER „PAPEGAAI"
van
Van Berckel.
Indien niet verkrijgbaar, zijn wij bereid U aan een kist te helpen.
HANDEL MAATSCHAPPIJ
van
GEBROEDERS HYMANS.
506A

TECHNISCH BUREAU
v/h J. F. R. HELLENDOORN,
SOERABAIA.
Tel-adres: MACHINE.
Nieuwe voorraad:
SALAMANDER SMELTKROEZEN.
Gereduceerde prijzen.
4325 D

Au Bon Marché
HEERENSTRAAT, Tel. 1862.
Groote sorteering:
Vilthoeden, Chapelleries, Garneeringen, Kanten, Galons, Tafelkleeden, Zakdoeken.
Fournituren: Borduurzijde, Naaizijde, Tailleband, Drukknoopen, enz.
7254

Pharm. Import Mij. HELMIG & Co.
Bodjong — Semarang — Tel. 697.
AZIJNZUUR 99 pCt.
NATRIUMSULFIET.
1330 B

IK ZEG U
GEEN BETERE MELK
dan
Bearbrand Melk.
Importeurs:
E. DUNLOP & CO. 5706 A

DAMES!
Houdt Uwe mooie en dure meubels **steeds nieuw** en **glimmend** door gebruik van:
JOHNSON'S CLEANER.
Johnson's Prepared Wax.
Overal verkrijgbaar à f 2.— per bl.
Importeurs:
N. V. ALG. DISTRIBUTIE Mij.
SEMARANG.
734 A

HAAR IDEAAL

7-zits,
f 7850.—
Uit voorraad leverbaar.
Fikkert Motor Car Coy Ltd.
5005C — BATAVIA, — SEMARANG, — SOERABAJA.

Machinefabrieken „Kalimas"-Amsterdam,
Soerabaja.
Hand Pons- EN Knipmachines
van prima Europeesch fabrikaat.
Offertes met afbeeldingen op aanvraag.
9469

Verfwaren,
Koolteer,
Calcium-Carbid,
Gecalcineerde Soda,
Loodwit,
Zinkwit,
Lood- en IJzermenie.
Prima kwaliteit en concurreerende prijzen.
S. L. VAN NIEROP & Co's Handel Mij.
SEMARANG.
9141 C

MADIOEN
Hotel „VAN BERESTEIJN,"
voorheen RUITENSCHILD
Hotel 1e Rang.
Gelegen in 't centrum der stad. Nabij Residentiehuis en postkantoor. Wagen aan het station bij aankomst der treinen. 2346

N. V. Mij. „Van Doorn & Vogelesang".
Eternit
in bladen van 1.20 × 1.20 M.
HOLLANDSCH FABRIKAAT. 5578B

NIGHTCAP CITROEN

JENEVER

P. HOPPE

SCHIEDAM.

IMPORTEURS:

S L. van Nierop & Co's Handel-Mij.

3141 G

BURKE'S

JAMAICA RUM- **STOUT**- WHISKY.

Indische Handels-Compagnie,

BATAVIA-CHERIBON-SEMARANG-SOERABAIA-PADANG.

3709 D

Belanghebbenden bij de

Openbare inschrijving

op 9 Maart 1920 voor de levering in 1920/1921 te Tandjong-Priok, van 34.000 K. G. Calcium Carbied van 25 tot 50 m.M. korrelgrootte (grof) en 238.000 K. G. Calcium Carbied van 4 tot 7 m.M. korrelgrootte (fijn) en te Soerabaia van 188.000 K. G. Calcium Carbied van 4 tot 7 m.M. korrelgrootte (fijn),

worden verwezen

naar de advertentie dienaangaande, in de Javasche Courant van 18 November 1919 en volgende.

De Secretaris van het Departement der Marine in Ned. Indië:
K. ZEEVEN.

8596

Vendutie

door

Soesman's Kantoor

ten huize van den Heer

G. P. J. Kloppers,

PALMENLAAN,

Zaterdag 31 Januari,

van ZEd's keurig netten inboedel, w.o:

Rottan ameublement met marmer.
Djatihouten voorgalerij-ameublement.
Djatihouten bakken met palmen.
Kapstok met geslepen spiegel.
Blauwe potten met palmen.
Majolica pot met standaard.
Groot tweepersoons ledikant.
Kinderledikanten met klamboe.
Waschtafel met marmer en spiegel.
Hang-, leg- en kinderkasten, stilletje, kapstok, vuillinnenmand, kinderwagen, babybox.
Djatihouten kinderameublement.
Schrijftafel, boekenrakjes.
Divan met kleed.
Koperen schemerlampje.
Pluche tafelkleeden.
Mooi buffet met marmer en spiegel.
Etenstafel met stoelen.
Etenskast, theetafel.
Uitstekende regulateur, electrische lampen.
Servies, glaswerk, keukengerei.
Tweelichts gascomfoor.
Zinken waschbakken.
EEN MOTORFIETS, merk „Wanderer", 2½ P.K., 1 cylinder, voorzien van Bosch-magneet, gegarandeerd in goede conditie, zoomede de carbid-verlichting, met een compleet stel reserve-deelen, als cylinder, zuiger, zuigerstang, zuitgerveeren, enz.

Kijkavond: 30 Januari van 5—8 uur.

616

VENDUTIE

door

Soesman's Kantoor

ten huize van den Heer

J. P. CELIE,

SOMPOK,

Maandag 2 Februari,

van ZEd's zeer netten inboedel, w.o.:

Rottan ameublement.
Djatihout Ameublement.
Ruime kleerkasten, waschtafel, spiegel, sampiran, nachtstilletje, tafeltjes.
Buffet, etenstafel met stoelen, etenskast.
3 groote twee persoons-ledikanten.
Koperen gaslampen.
Schilderijen en Muurversieringen.
Servies, glaswerk, goedang- en keukengerei.
Partij planten

Te bezichtigen: 's morgens voor de vendutie. 721

Ned. Ind. Escompto Mij.

Gevestigd te BATAVIA.

Buitengewone Algemeene Vergadering

van Aandeelhouders op Dinsdag 30 Maart 1920 des voormiddags om 10 uur, ten kantore der Vennootschap te BATAVIA.

Punt van behandeling:

Statuten-wijziging.

Het voorstel daartoe ligt vanaf heden ter inzage van Aandeelhouders ten kantore als boven en is aldaar, zoomede bij de Agentschappen, op aanvraag verkrijgbaar.

DE DIRECTIE
Batavia, 27 Januari 1920.

693

Openbare Aanbesteding.

De Directeur der „Burgelijke Openbare Werken" maakt bekend, dat op 27 Februari 1920 ten 12 ure v. m., ten zijnen kantore te WELTEVREDEN, Molenvliet W., zal

worden aanbesteed

het bouwen van eene Gevangenis te Pontianak.

De inschrijving zal geschieden in *een perceel*.

Bestekken en 12 stuks teekeningen zijn op voormeld kantoor verkrijgbaar tegen betaling van f 10.— per stel. De raming bedraagt f 374.000.—

De inschrijvingsbiljetten, waarbij in acht zullen zijn te nemen de voorschriften van het aanbestedingsreglement (Staatsblad 1916 No. 349), moeten uiterlijk op den dag der aanbesteding des voormiddags ten 12 ure op meergenoemd kantoor worden ingediend.

De aanwijzing zal plaats vinden op Vrijdag 13 Februari 1920, op het terrein, bestemd voor den bouw der gevangenis te PONTIANAK. Nadere inlichtingen worden desverlangd verschaft door het Hoofd van Afd. A. (gebouwen) van het Departement.

De Directeur der Burgelijke Openbare Werken,
voor dezen:
de Secretaris,
POLAK.

724

ENGELSCHE Conversatie- en Correspondentielessen aangeboden.

Een goede gelegenheid voor hen die zich de Engelsche taal in den kortst mogelijken tijd eigen willen maken.

Inlichtingen bij:

M. SILAS,

Telef. 1631, PALMENLAAN

(Houder van het Cambridge Universiteit's certificaat).

6535

PRIVAATLESSEN ENGELSCH

GEVRAAGD door ... nende (Heer).
Brieven No. 747.

Thee-fabriek Midden-Java ... voor onmiddellijke indienstt...

een machinist-fabrieks-g... ployeerde.

Zij, die op de hoogte zij... Dieselmotoren en Javaansch... genieten de voorkeur. Aan... salaris f 250.—, vrij woning... dokter, etc.

Brieven te richten onder ... mer dezer.

Electrotechnicus

gevraagd voor Bandoeng. S... tant moet zeer bekwaam ... zijn, algemeene kennis ... chinebouw en handelszak... zitten en correspondentie ... voeren. Moet verder capa... den technischen Chef tijdens ... verblijf in Europa voor ... maanden te kunnen verv...

Indiensttreding liefst on... lijk. Uitvoerige sollicitatie... reau Preanger-Bode ... No. 8093.

GEVRAAGD:

door groote maatschappij ... grondig bekend met

Assurantiezake...

(Brand, Transport-, Bedrijfsv... enz.), om de leiding der verzeke... de diverse eigendommen der ... schap op zich te nemen.

Brieven onder motto „Assura... persbureau „Aneta".

ONDERWIJZERE...

Gevraagd: een Onderwijze... twee kinderen, oud 8 en 11 ... te leiden voor de H. B. S. ... f 250.— met jaarlijksche ... ging tot maximum f 300.— ... vij, kan eventueele terug... aan gouvernement in vo... krijgen. Standplaats R.O. „K... Tandjoeng-Karang.

Brieven te adresseeren aa... Ch. BOERS, Halte Taloe...

Bij den Dienst voor ... kracht en Electriciteit ... *doeng*, bestaat gelegenhe... dadelijke plaatsing, tegen ... overeen te komen salaris, ... Jonge Dame of een Jongm... van goede algemeene ont... ling, bekend met machinesch... en stenografie. Kennis van ... (vooral Engelsch) strekt ... beveling.

Zich persoonlijk of schr... aan te melden bij het Hoof... genoemden Dienst.

Gevraagd: op een Handelsk... om zoo mogelijk 1 Februari ... in dienst te treden,

een geroutineerd Boekho...

tevens correspondent. Copie... caten alsmede opgave van la... ouderdom, al of niet gehuw... het laatst gediend en genoten ...

Brieven onder nummer ... Bureau dezer.

Gevraagd:

een Expediteur.

Vereischten: bijzondere ... tesse en goed met werkvolk ... nende omgaan.

Werkuren vanaf 2 uur 's m... tot afloop van de avond-ex...

Salaris naar bekwaamheid, ... f 75.— tot f 100.— 's maand...

Persoonlijke sollicitaties ... administrateur van De Lo... tusschen 12 en 2 uur.

Te koop: wegens vertrek,

2 Huizen

op Mritjan (Semarang), groo... vierk. M, op eigendomsgron...

Brieven No. 743.

Te koop:

10 HUIZEN aan den Karre...
2 idem Peterongan.
8 idem Pandeanlamper...
1 HUIS Bodjong.
1 idem Tawang.

Inlichtingen te bekom...
ALEXANDER...
Bodjong 16—18, Te...

744

Pension Palmenlaan, Soer...

wegens vertrek

TE KOOP.

Te huur gevraagd:

klein Huis of Paviljo...

met aparte gemakken. Liefs... trek Bodjong.

Brieven No. 749.

Rotterdamsch Lloy...

HET EMBARKEMENT

voor passagiers per

s.s. „TABANAN"

van Semarang is vastgeste...

ZATERDAG 31 deze...

des morgens 8 uur, van het ... Havenkanaal.

Passagiers wordt verzoch... op dien dag om 7 u. 30 ... tot den Havenarts te wend... het Nieuwe Havenkanaal, te... krijging van een gezond... certificaat.

De Agente:
Internationale Crediet- ... Handelsvereeniging „ROTTER...

Gezocht:

algemeen ontwikkeld persoon,

bekend met

importzaken.

Moet geheel zelfstandig kunnen werken. Hoog salaris, goede vooruitzichten. Indiensttreding zoo spoedig mogelijk. Geheimhouding verzekerd.

Brieven met volledige opgave van vorigen werkkring onder No. 735 dezer.

WONOSOBO.

Herstellingshuis „VILLA AURORA"

Kamers van af f 6.— per dag INCLUSIEF geneeskundige, behandeling.

Inlichtingen bij:

3300 DE DIRECTIE.

PHARM. IMPORT Mij., HELMIG & Co.

Bodjong — Semarang — Tel. 697.

Nog kleine voorraad:

Echte Amerikaansche

Boomterpentijn,

prima kwaliteit. 1330C

N. V. Boekhandel & Drukkerij

A. BISSCHOP,

Heerenstraat, Telef. 210.

Wij ontvingen zoo j ist uit Amerika:

BENTLEY'S complete Phrase Code-Book

New Edition.

Liverse Briefwegers, Laklampjes, Inktkokers, enz. Watermann en Conclin selffilling Vulpenhouders.

750

Stoomvaart Mij. „Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd."

De eerstvolgende vaarbeurten van Batavia, via Suez naar Holland, zullen vermoedelijk als volgt worden vervuld:

St. Mij. „NEDERLAND" via Singapore, Belawan, Sabang:

31 Jan. 1920 s.s. „GROTIUS".
21 Febr. „ „ „REMBRANDT".
20 Maart „ „ „VONDEL".
3 April „ „ „ORANJE".
17 „ „ „ „PRINS DER NEDERLANDEN".
1 Mei „ „ „PRINSES JULIANA".
15 „ „ „ „JAN PIETERSZOON COEN".

ROTTERDAMSCHE LLOYD, via Padang:

7 Feb. 1920 s.s. „TABANAN".
14 „ „ „ „PATRIA".
28 „ „ „ „KAWI".
13 Maart „ „ „RINDJANI".
27 „ „ „ „GOENTOER".
10 April „ „ „INSULINDE".
24 „ „ „ „TAMBORA".
8 Mei „ „ „SINDORO".
22 „ „ „ „WILIS".
29 „ „ „ „TABANAN".
5 Juni „ „ „PATRIA".

Wijziging in data en schip ten allen tijde voorbehouden.

De Agenten der

Stoomvaart Mij. „NEDERLAND", DE SCHEEPSAGENTUUR, Telefoon No. 80, Passage.

Stv. Mij. „ROTTERDAMSCHE LLOYD" *Internationale Crediet- en Handelsvereeniging „Rotterdam"*, Telefoon No. 1451, Passage.

4877

SPLINTERNIEUWE

KATOENEN DRIJFRIEMEN

zullen op onze TOKO-VENDUTIE van **Dinsdag 3 Februari 1920** worden verkocht, w. o.:

15 rollen, lengte 124 tot 159 Meter, enkel dikte 2" tot 6".
17 rollen, lengte 122 tot 158 Meter, dubbel dikte 4" tot 14".
4 rollen, lengte 128 tot 161 Meter, triple dikte 10" tot 14".

Dagelijks te bezichtigen.

SOESMAN'S KANTOOR.

691

Vensterglas.

Javasche Machinehandel en Gas-Maatschappij.
Tawang, Semarang, Tel. 938.
Toegoeweg, Djocja, „ 459.

3782

CLINCHERBANDEN.

Wij vertegenwoordigen dit

eerste klasse Engelsche fabrikaat

en verwachten binnen eenige dagen eene groote zending in **alle courante maten.**

Prijzen zijn concurreerend.

N. V. American Car Association.

Zeestrand, Telefoon 723.

7607 F

De Locomotief

Donderdag 29 Januari 1920.

3e BLAD.

INHOUD:

Landbouwvooruitzichten in Amboina.

De handel van Shanghai in 1918.

Cultures en Handel: De markt te Singapore. De N. I. S. De Tarweoogst in Australië. Boschontginning.

Feuilleton: Lovice.

Telegrammen enz.

Van alle zijden: De Engelsche koning loof't zijn zoon. Een bezoek bij Ben Tillet. Een oorlogsverhaal van Jan Olieslagers. Lady Astor. Een schenking. Prof. H. C. Amberger †.

Landbouwvooruitzichten in Amboina.

II.

De bevolking wordt veelal verweten, dat ze niet genoeg visch aanbrengt en dat de visch op verschillende plaatsen daardoor zoo duur is. De luie Ambonnees zou met de vischvangst meer kunnen verdienen. Men vergeet dan, dat men op vele plaatsen der kust slechts een gedeelte van het jaar kan visschen, op andere plaatsen bijna nooit, dat er verder niet veel geschikte voorwaarden zijn tot verhandelen van visch, o. a. is een groot deel van het jaar communicatie, anders dan met groote stoombooten tusschen de verschillende eilanden, onmogelijk.

De Ambonnees heet lui: als werkkracht zou op hem in zijn eigen land niet te rekenen vallen. Over het algemeen zou hij te slap zijn om zich door behoorlijk landbouwwerk van krachtig voedsel te voorzien. Hij zou te energieloos zijn om een goed ambachtsman, of een pinter handelaar te worden. Hij zou aan geregelden arbeid gewend moeten worden.

Hoofdzakelijk zou bij hem de oorzaak in de aanwezigheid van sagoeboomen zitten. Het sagovoedsel zou een onvoldoende voeding, een ondervoeding geven. De Ambonnees zou daardoor slap en futloos geworden zijn, de vruchtbaarheid achteruit gegaan zijn. Hiermede wordt aan de raskenmerken in verband met de aanwezigheid van een makkelijk te verkrijgen eenzijdig voedsel een overdreven waarde toegekend. Indien in een land, dat ver af ligt, als de Molukken, een volk zich kenmerkt door in onze oogen merkwaardig minderwaardige eigenschappen en treurige levenswijze, dan begaan we, als we de oorzaken daarvoor zoeken in de fouten in de natuur van den mensch en van het voorkomen van een bepaalde boomsoort, dezelfde fout als toen men indertijd in Europa de minder gunstige positie van den arbeider ging wijten aan zijn luiheid, domheid, drankzucht en aan het verkiezen van slappe aardappelen boven de betere boonen en erwten als voedsel. De Europeesche werkman verdiende niet anders, leerden sommige economen van de praktijk. Dat zijn positie een gevolg was van de productiewijze, werd aanvankelijk niet ingezien, althans slechts door enkele „rooden". Dat de toestand van den Ambonnees een zuiver natuurlijk verschijnsel is, gedeeltelijk ten gevolge van de gesteldheid van het land, gedeeltelijk ten gevolge van de ligging van het land en ook tengevolge van regeerings- en bestuursmaatregelen van veel vroeger en van recenter datum, wordt nog maar weinig gevoeld. De kwestie-Ambon is deels een vraagstuk van agrogeologischen aard, deels een bestuursvraagstuk. De moeilijkheden, die de Indo van af 1890 in geheel Indië ondervond bij zijn strijd om het bestaan, de sociaal-economische kwestie, die men het Indovraagstuk noemde, gelden ook voor den Ambonnees. Evenmin als het juist was de oplossing van de Indokwestie alleen te zoeken in de richting van uitbreiding van de gelegenheid tot onderwijs, evenmin heeft Ambon alleen heil bij vermeerdering zijner al te groot aantal scholen. Het volk is voor een deel langen tijd in verkeerde richting opgevoed, terwijl andere middelen tot economische opheffing òf niet aangewend zijn òf zonder eenige economische voorstudie zijn toegepast.

II. Grond en water.

In het vorige hoofdstuk is de grond in de Molukken mager genoemd. Dr. Rutten zegt in zijn reeds eerder aangehaald rapport het volgende:

„De in Oost Ceram voorkomende gesteenten zijn niet van dien aard, dat bij hunne verweering buitengewoon vruchtbare bodems zouden kunnen ontstaan. Gesteenten der Triasformatie (kleischalies, zandsteenen, kalkzandsteenen en kalksteenen), jong-tertiaire gesteenten, die bijna uitsluitend uit de detritus zoowel van Trias als van Jongtertiair zijn samengesteld, bedekken het allergrootste deel van het land. Indien men deze gesteenten als „bodemvormers" beschouwt, kan men ze het best vergelijken met de gesteenten van het „mergelige en kalkige mioceen" van Java, waaruit, zooals bekend is, Java's armste gronden ontstaan. Kleine gebieden van basische eruptiefgesteenten kunnen bij verweering ook slechts chemisch arme gronden opleveren; iets rijkere gronden kunnen verwacht worden in sommige gedeelten van Oost Ceram. Alles bij elkaar genomen kan gezegd worden, dat er in Oost-Ceram slechts gronden kunnen verwacht worden, die men uit een chemisch oogpunt arm tot middelmatig moet noemen. Ook is het zeer waarschijnlijk, dat het irrigatiewater der groote rivieren bij onderzoek zeer arm zou blijken te zijn aan voedende bestanddeelen.

In West Ceram mogen eveneens arme en middelmatige gronden verwacht worden, waarbij de middelmatige gronden hier relatief grooter gebied zullen innemen dan in het Oosten. Jonge eruptiegesteenten, bij wier verweering in Indië de rijkste gronden ontstaan, ontbreken ook hier zoo goed als geheel".

Dr. Rutten noemt Midden- en Zuid Ceram niet. Het bovenstaande geldt volgens rapporteur's bevindingen over het algemeen ook wel voor deze gebieden. Door rapporteur werd op zijn excursiën aangetroffen op het eiland:

Ambon: Magere leem, mergelachtige grond op en tusschen koraal- kalken, oud zeezand en koraalzand. In enkele dalen van riviertjes en in kleine vlakten tusschen de vele bulten in het zwaar geaccidenteerde terrein kwam alluviale grond voor, die beter was.

Sapoera: Ongeveer dezelfde grond als op Ambon, doch overwegend mergelachtige grond op en tusschen koraalkalk. De grond is dikwijls sterk vermengd met grootere en kleinere brokken kalk.

Ceram: In de omgeving van Wahai (Noordkust) mergelachtige koraalkalkgrond, opgeheven oud zeezand en koraalzand.

Bij Kobi (Noordkust) oud zeezand en mergelgrond.

Bij Soekaradja (Noordkust) magen zand.

Bij Piroe (West-Ceram) magere leemachtige grond, veelal vermengd met veel leigruis.

Bij Amahei en Makariki (Elpapoetihbaai) grint met zeer weinig fijn zand, mergelachtige grond op koraalkalk.

Bij Lijang (Elpapoetihbaai) leemachtige grond en schraal zand, ondergrond loodgrijze leem.

Bij Tehoeroe (Teloetihbaai) oud zeezand, leemachtige grond met grint vermengd aan de rivieren.

Bij Makariki (Teloetigbaai) gele leemachtige grond en mergelachtige grond met kalksteengruis.

Bij Soelabaai (Oost-Ceram) stugge grijze kleiachtige grond en zandgrond vermengd met gesteentegruis.

Op het eiland Boeroe:

In het N. O. deel bij Namlea: oud zeezand.

In het Z. deel bij Leksoela mergelachtige grond op en tusschen koraalkalk, zand.

Behalve de grond langs de Elpapoetihbaai en de Teloetibaai, die middelmatig is, werd steeds magere, weinig belovende grond aangetroffen. Overwegend was het voorkomen van zeer makkelijk waterdoorlatende gronden.

Volgens bijgevoegde rekencijfers is het klimaat vrij vochtig, vooral op Ambon, Saparoea, Zuid Ceram en Zuid Boeroe.

De handel van Shanghai in 1918.

III (*Slot.*)

De artikelen, waarvan de invoer te Shanghai vermeerdering aanwijst, zijn automobielen, met eene vermeerdering van 200 stuks en 422.766, dollar hoofdzakelijk uit de Vereenigde Staten. Kaarsen van alle soorten vermeerderden van 478.768 dollar tot 1.015.387 dollar en kwamen hoofdzakelijk uit Nederlandsch-Indië, Japan en Hongkong. Katoenen spinnerijmachinerie vermeerderde met 564.212 doll. en de vermeerdering zou nog grooter geweest zijn, indien er voldoende vrachtgelegenheid bestaan had. Smeerolie vermeerderde met 1.881.356 gallons, het gevolg van de toenemende activiteit der industrieën te Shanghai; Amerika en Japan waren de voornaamste landen van herkomst. Suiker van alle soorten vermeerderde met 53.991 ton, hoofdzakelijk uit Japan, Hongkong en de Philippijnen. Wijnen van alle soorten vermeerderden 1.061.136 dollar in waarde. Tabak-invoeren vermeerderden 6.101.067 pond en 3.168.640 dollar. Sigaretten, die in 1917 meer dan 4.000.000 dollar toenamen, verminderden met 1.777.878 dollar gedurende het overzichtsjaar. De Vereenigde Staten, Groot-Britannië, Hongkong en Japan waren de voornaamste landen van herkomst. Goeniezakken uit Britsch-Indië en Japan wijzen eene vermindering van 623.381 aan. Paraffinewas, hoofdzakelijk uit de Vereenigde Staten ingevoerd, verminderde met 4.204 ton. De invoer van Britsch-Indische opium, die in 1917 eene waarde van 6.067.004 dollar vertegenwoordigde, verdween geheel en te oordeelen naar de tegenwoordige antiopium-propaganda, kan niet verwacht worden, dat dit artikel weer onder de invoeren van het district zal voorkomen.

Houtpulp verminderde in hoeveelheden met 3.528.933 pond en in waarde met 191.857 doll.; uitvoerverboden waren ongetwijfeld de oorzaak van deze vermindering.

De uitvoerhandel te Shanghai was niet voorspoedig tegenvolge van het gebrek aan scheepsruimte en de vele invoerbeperkingen, ingesteld door de entente-mogendheden. Groote hoeveelheden voedingsmiddelen en grondstoffen voor oorlogsdoeleinden werden met onregelmatige tusschenpoozen betrokken. De zilverprijs was het grootste bezwaar bij den uitvoerhandel, ofschoon de buitengewone vertraging in het telegrafische verkeer ook een zeer ongunstigen invloed had.

De uitvoeren van varkenshaar (bristles) vermeerderden met 185.466 lbs. en de voornaamste koopers waren Amerika, Groot-Britannië, Japan en Hongkong. De sigarettenuitvoer (naar andere Chineesche havens) vermeerderde met 4.641.879 doll. Ruwe katoenuitvoeren vermeerderden met 23.691.833 lbs. en 13.362.508, doll. terwijl Japan zooals gewoonlijk, het meeste betrok. Katoenen sheetings vermeerderden van 5.840.141 doll. tot 10.496.902; doll. zij werden hoofdzakelijk naar de meer afgelegen Chineesche havens uitgevoerd en de vermeerdering weerspiegelt den algemeenen voorspoed der plaatselijke katoenspinnerijen. Katoenen garens, eveneens naar Chineesche havens uitgevoerd, wijzen eene vermeerdering van 10.940.266 lbs. en 20.961.979 doll. aan.

De hoeveelheid meel, die uit Shanghai uitgevoerd werd, bleef in stijgende lijn en de vermeerdering bedroeg bijna een millioen taëls, terwijl de waarde tegen het vorige jaar bijna verdubbelde, nl. 21.861.765 doll. in 1918 tegen 11.692.298 doll. in 1917. De uitvoeren van houtolie vermeerderden met 12.218.667 lbs. en 2.101.823 doll. hoofdzakelijk door de grootere verschepingen naar de Ver. Staten. De uitvoeren van „wilde" zijde vermeerderden met 1.688.671 doll. en die van kokons, doorboorde kokons en afval, met 4.857.568 doll.

De uitgevoerde hoeveelheid gevlochten stoo (strawbraid) wijst eene vermeerdering aan van 254 400 lbs. met eene waardevermeerdering van 1.084.501; doll. Japan was de voornaamste afnemer, ofschoon ook de Vereenigde Staten groote hoeveelheden betrokken.

De uitvoeren van plantaardige talk, die in 1917 aanzienlijk verminderden, wijzen in 1911 eene vermeerdering van 521.112 dollar aan, de voornaamste afnemers waren de Ver. Staten, Italië en Groot-Britannië. De uitvoeren van bladtabak vermeerderden met 6 456.133 pond en 888.664. dll. De uitvoeren van albumine en eierdooier verminderden met 16.970.860 lbs. en 2.765.911, dll. tengevolge van het embargo der Ver. Staten op den invoer. Koehuiden verminderden met 6,776.400 lbs. en 2.355.079 dll. tengevolge van het gebrek aan huiden. Ongelooide geitevellen wijzen eene vermindering van 2.504.143 stuks aan met eene verminderde waarde van 1.355.622, dll. Amerika blijft de voornaamste afnemer, terwijl Japan de tweede plaats inneemt.

De antimonium-uitvoer verminderde met 20.541 ton, ofschoon de waarde ongeveer dezelfde bleef; men beweert, dat eene groote hoeveelheid van dit metaal in consignatie uitgevoerd werd. Er was eene vermindering van 76.743.600 lbs. in de uitgevoerde hoeveelheid olienoten met eene waardevermindering van 2.164.938 dollar, dit was het gevolg van den kleineren oogst in 1918. De uitvoer van ruwe zijde verminderde tot een bedrag van 561.347 dollar voor witte en 1.327.014 dollar voor gele zijde. De uitvoeren van zwarte thee verminderden met 13.584.134 lbs. en 2.407.125 dollar, terwijl die van groene thee 5.882.267 lbs. en 1.139.062 dollar minder waren. Deze verminderingen waren hoofdzakelijk het gevolg der Britsche invoerbeperkingen, der chaotische toestanden in Rusland en Siberië en van de hooge prijzen, die de planters vroegen, ofschoon gebrek aan scheepsruimte ook eenigszins voor de vermindering aansprakelijk is.

De uitvoeren van schapewol wijzen eene vermindering van 9.087.466 lbs. aan. Sterke vraag bestond gedurende Mei, Juni en Juli, maar in Augustus, September en October stonden de zaken zoo goed als stil, tengevolge van de beperkingen der Ver. Staten en het gebrek aan zilver, terwijl eene verdere vermindering veroorzaakt werd door de onzekerheid, waarin men verkeerde, met betrekking tot het surplus in de Ver. Staten. deze en Japan blijven de voornaamste koopers van wol uit China.

Cultures en Handel.

De markt te Singapore. Een Aneta-telegram ddo. 28 dezer:

Rubber. Bij het openen van de veiling werden sheets afgedaan tot 110 doll. cents.

Tin. Verkocht werd 100 tons ad 190 doll. per ton.

De N. I. S.. Voorloopige cijfers betreffende vervoer en opbrengst gedurende de maand December 1919.

LIJN	Vervoer: Aantal reizigers	Vervoer: Goederen in tonnen	Vervoer: Reizigers	Vervoer: Goederen	Vervoer: Bijlenge-wone ontvangsten	Vervoer: Totaal	Opbrengst in Guldens: Per dag-kilom-meter	Opbrengst in Guldens: In dez. mnd. van het vorige jaar (werkelijk) Totaal	Opbrengst in Guldens: In dez. mnd. van het vorige jaar (werkelijk) Per dag-kilom.	Opbrengst in Guldens: Sedert 1 Jan. van het loopende jaar Totaal	Opbrengst in Guldens: Sedert 1 Jan. van het loopende jaar Per dag-kilom.	Opbrengst in Guldens: In hetz. Tijdvak van het vorige jaar (werkelijk) Totaal	Opbrengst in Guldens: In hetz. Tijdvak van het vorige jaar (werkelijk) Per dag-kilom.
Kilometers in exploitatie													
Spoorweg Semarang-Vorstenlanden	210	518.000	86.000	198.000	410.000	47.000	655.000	100.61	575.893	88.46	7.107.000	92.72	6.264.856	81.73
Tramweg Jogja-Brossot	56	203.000	16.000	20.000	12.000	—	32.000	18.43	31.668	18.24	349.000	17.07	379.180	18.55
„ Jogja-Willem I	111	376.000	16.000	70.000	85.000	1.000	156.000	45.34	119.842	34.83	1.851.000	45.69	1.441.658	35.58
„ Goendih-Soerabaja	336	483.000	48.000	135.000	222.000	7.000	364.000	34.95	281.290	36.44	3.890.000	35.09	3.407.052	37.49
„ Solo-Bojolali	29	180.000	4.000	19.000	4.000	—	23.000	25.58	19.091	21.24	243.000	22.96	209.860	19.83
Alle lijnen	742	1.760.000	170.000	442.000	733.000	55.000	1.230.000	53.47	1.027.784	50.62	13.440.000	51.88	11.702.606	48.95
Autodienst Bringin-Toentang-Salatiga	21	10.000	1.000	4.000	4.000	—	8.000	12.29	3.328	5.11	63.000	8.22	20.343	6.33
„ Parakan-Wonosobo-Ngadiredjo	38	1.000	1.000	3.000	3.000	—	6.000	5.09	4.652	3.93	72.000	5.19	13.421	3.84

De tarweoogst in Australië. Blijkens een Aneta-telegram uit Sydney bedraagt de tarweoogst in Australië dit jaar 45 millioen *bushel*, tegen 73 millioen in het jaar 1917—'18.

De vermindering in opbrengst is het grootst in New South Wales tengevolge van de droogte.

Boschontginning. Bij regeerings besluit van 26 December j.l. is de resident van Madioen gemachtigd om met de te Amsterdam gevestigde naamlooze vennootschap Indische Teak- en Hardhouthandel en hare borgen bij notarieele akte eene overeenkomst aan te gaan voor het ontginnen binnen het tijdvak van vijf achtereenvolgende jaren gerekend van 15 Januari 1920 en eindigende op 15 Januari 1925 van het boschperceel Tlogo, gelegen in het district Gendingan, afdeeling Ngawi residentie Madioen tegen betaling aan den Lande van een som van f 211513. voor de geheele houtmassa te voldoen in 57 achtereenvolgende maandelijksche termijnen.

FINANCIËN.

WISSELKOERSEN.

der

Nederlandsch Indische Handelsbank.

T.T.	Amsterdam	101¼
Zicht	„	101½
T.T.	London	9.75
Zicht	„	9.70
T.T.	Amerika	263
Zicht	idem	262½
Zicht	Japan	131
T.T.	Singapore	113½
T.T.	Britsch Indië	113½
Zicht	België	330
T.T.	Frankrijk	353
Zicht	„	355
Zicht	Italië	410
Zicht	Zwitserland	200

WISSELKOERSEN

der

Nederlandsche Handel-Maatschappij Agentschap Semarang.

T.T.	Amsterdam	101¼
Zicht	idem	101½
T.T.	Londen	9.65
Zicht	idem	9.60
T.T.	Amerika	262.75
Zicht	idem	262.25
Zicht	Japan	130.75
T.T.	Singapore	112.—
T.T.	India	113.25
Zicht	Frankrijk	351.—
Zicht	België	325.—
3 dgn. Zicht	Zwitserland	200.—
Zicht	Italië	400.—
Zicht	Berlijn	10.—
Zicht	Weenen	1500.—

TELEGRAMMEN.

(*Vervolg van het Eerste Blad.*)

De Vredesconferentie.

De maritieme voorwaarden.

WILHELMSHAVEN, 24 Jan. (Rt).

De intergeallieerde marinecommissie heeft bevonden dat de Duitschers die voorwaarden van het Verdrag ontduiken waarbij bepaald wordt, dat schepen van meer dan 1000 ton, welke thans in aanbouw zijn, moeten worden uitgeleverd. Er worden nu schepen gebouwd van 995 ton.

De conferenties tusschen de Britsche en Duitsche marineautoriteiten worden gekenschetst als uiterst stijf en vormelijk, doch de gevoelens der Duitschers worden in alle opzichten ontzien.

Uit Nederland.

De Duitsche kolen.

DEN HAAG, 23 Jan. (Aneta).

In Duitsche mijnbouwkringen wordt niet geloofd aan de mogelijkheid, dat Duitschland aan Nederland de overeengekomen negentigduizend ton kolen per maand zal kunnen leveren.

Onze Gezant in Denemarken en Noorwegen.

DEN HAAG, 23 Jan. (Aneta).

De heer Ridder van Rappard is benoemd tot Nederlandsch gezant in Denemarken en Noorwegen.

Personalia.

DEN HAAG, 23 Jan. (Aneta).

Gepensionneerd: de heer Brantjes van Rijn, oud-ambtenaar bij het departement van justitie.

Uit den Archipel.

DE GAROETZAAK VOOR DEN RECHTER.

(*Van onzen eigen berichtgever*).

GAROET, 29 Jan.

Heden werd begonnen met het verhoor van getuige raden Sastradiwinata, die vertelde wat er 7 Juli was voorgevallen vóór de komst van den resident. Deze verklaarde dat de hem vergezellende pati en de hoofdpenghoeloe het mogelijke hebben gedaan, om de verzetslieden tot andere gedachten te brengen.

Het verhaal van getuige omtrent het gebeurde na de komst van den resident kwam geheel overeen met de verklaringen van den ass.-resident en den regent.

BUITENZORG, 29 Jan. (*Off.*)

Mutaties.

Verleend:

wegens gewichtige redenen, met ingang van 30 Januari 1920, een binnenlandsch verlof van één maand, door te brengen te Palembang, aan den resident van Palembang Brautigam;

wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aan de onderwijzeres 2de kl. mej. Jagtman;

wegens ziekte een jaar verlof naar Europa aan den opzichter 2de kl. der B.O.W. Otten;

een binnenlandsch verlof van drie maanden buiten bezwaar van den lande van raden Soedirman, adjunct-secretaris van de Suikerenquêtecommissie;

wegens zevenjarigen dienst negen maanden verlof naar Europa aan den inspecteur van Scheepvaart Leegstra.

met ingang van 1 Januari 1920, eervol van zijn tijdelijke ter beschikking stelling van den directeur van L. N. en H. de opzichter 3e kl. der B. O. W. Soewito:

met ingang van 31 Januari 1920, ervol van zijn ter beschikking stelling Vermeent, kapitein der artillerie, gesteld ter beschikking van het bestuur der S. S.

Ontslagen:

wegens karaktereigenschappen welke hem ongeschikt maken voor den verderen dienst eervol uit 's lands dienst de leeraar bij de Koningin Emmaschool te Soerabaja Holtappel;

op verzoek wegens volbrachten diensttijd, met ingang van 5 Februari 1920, eervol uit 's lands dienst de stationscommies bij den dienst der S. S. Juch.

Benoemd;

tot ingenieur voor het vak Scheepsbouw bij het Marineetablissement van der Windt;

tot tijdelijk adjunct-inspecteur van financiën Bransen van der Goot, thans adjunct secretaris bij den gewestelijken raad van Soerabaja;

tot voorzitter der landraden van Wonosobo en Bandjarnegara mr. Witbols Fengen, thans voorzitter van den landraad van Soemenep;

tot landrechter te Loemadjang Hoff, gepensionneerd kapitein der infanterie;

tot electro technisch ambtenaar bij den dienst der P. T. en T. Elia, thans kantoorhoofd 2de kl. bij den telefoondienst;

tot tijdelijk surnumerair bij de belastingen Fanoy, luitenant ter zee 2de kl.

Belast:

met aanstelling tot burgerlijk ambtenaar, met de waarneming der betrekking van tijdelijk leerares mej. Potjer.

Gesteld:

ter beschikking van den hoofdinspecteur, hoofd van dien dienst van scheepvaart, en belast met werkzaamheden betreffende den haven en ontschepingdienst de Fares, particulier;

ter beschikking van den directeur van L. N. en H., en belast met werkzaamheden van landbouwkundigen aard, van der Harst en Wulff;

met den titel van inspecteur van Financiën 2de kl. ter beschikking van den tijdelijk hoofdinspecteur van financiën en belast met werkzaamheden in het belang van de oorlogswinstbelasting Hoekman, thans waarnemend tijdelijk inspecteur van Financiën;

met aanstelling tot burgerlijk ambtenaar ter beschikking van den voorzitter der landraden van Salatiga en Poerwodadi en belast met griffierswerkzaamheden mr. Lekkerkerker.

Werkzaam gesteld:

Voor den tijd van vier jaren als leeraar bij het Middelbaar Onderwijs Jansen.

Geplaatst:

bij de Prinses Julianaschool te Jogjakarta de leeraar bij het Middelbaar Onderwijs Jansen.

Aangeslagen vendutiën.

Semarang

Vrijdag, 30 Jan. Verkooping inboedel vertrek E. Perni te Hoogenraadslaan door Soesman.

Verkooping inboedel F.N. Dekker te Bodjong door David Cohen.

Zaterdag, 31 Jan. Verkooping v. G. P. J. Kloppers te Palmenlaan door Soesman.

FEUILLETON.

Lovice.

door

MRS. HUNGERFORD.

EERSTE HOOFDSTUK.

Verschil van meening.

Lady Rosemary, die gedurende de laatste vijf minuten den schijn aannam van te lezen, liet nu eensklaps haar boek neerglijden op de fletslila kussens aan haar elleboog. Haar jong, mooi gezichtje staat hoogst ernstig. Zij kijkt naar het open venster, tegenover haar, waar haar zuster een duplicaat van haar zelve, maar, naar zij zelve bekent, mooier gebouwd, half binnen en half buiten is gezeten, met hoofd tegen het kozijn aan, geleund.

Lovice neemt niet eens den schijn aan van te lezen. Zij staart naar het mooie landschap, dat zich voor haar oogen opdoet en zwaait terwijl haar voeten heen en weer.

„Ben je er wel zeker van dat dit zonderlinge engagement je geluk zal bevorderen?" vraagt Lady Rosemary haar nu.

Lovice keert het hoofd om. Al wat miss Devereux doet is altijd even bevallig.

„Welk een vreemde vraag," antwoordt zij dan, „alsof men ooit met iets werkelijk gelukkig kan zijn."

Dit zeggende welt er een spotzieke flikkering in haar oogen op.

„Een vreemd antwoord," zegt haar zuster op zachten toon „en ik vraag mij af waarom je hem verleden Donderdag het jawoord hebt gegeven."

Haar toon houdt een vraag in, hoewel zij dit feitelijk niet heeft bedoeld. Lovice ziet haar glimlachend aan, als zij antwoordt:

„Je verwacht toch immers niet dat ik *dit* zal weten."

„Het is treurig dat je nooit eens ernstig kunt zijn," zegt Lady Rosemary nu zuchtend — zij is eenigszins prikkelbaar geworden —, „vooral waar het een onderwerp betreft, dat voor jou het geluk van je leven moet uitmaken. Kom, kindje, bedenk je nu eens goed. Weet je wel dat hij, naar mijn meening, de laatste man is die je gelukkig zal kunnen maken?"

Lovice glimlacht nog steeds. Zij keert zich om en ontbladert dan één van de rozen, die tegen het huis opklimmen — een mooie gele roos.

„Misschien wel," zegt ze dan.

Er volgt nu een korte stilte en dan herneemt Lady Rosemary wederom:

„Ik had zoo graag gezien dat het Jim ware geweest."

„Van jouw standpunt is het inderdaad jammer," zegt miss Devereux nu zeer kalm," maar ik bezie alles nu eenmaal van een ander standpunt uit. Jij let alleen op zijn groot landgoed, dat zoo dicht bij dat van Digby is gelegen, op zijn vijf duizend pond sterling inkomen 's jaars en op de rest."

„Ja, op de rest, Lovice," antwoordde haar zuster met volle overtuiging, „en de rest beteekent alles. Hij bemint je - bemint je met zijn geheele hart."

„Niet alles," verzucht het meisje en dan vraagt eensklaps op levendigen toon: „En Godfrey dan?"

„Natuurlijk," zegt Lady Rosemary eenigszins verontschuldigend," natuurlijk bemint kapitein Lambert je ook wel maar...."

„Er is geen „maar" bij." Lovice is nu van het kozijn afgesprongen en ziet haar zuster met driftige oogen aan. „Het spijt mij nu, Edie, dat ik je iets aangaande ons engagement heb medegedeeld, daar het nog niet publiek is. Je schijnt te denken . . ." Zij zwijgt nu eensklaps en vraagt dan op gejaagden toon: „waarom zou Godfrey niet van mij houden, meen je?"

„Ik geloof niet dat ik dit heb beweerd?"

„Wat heb je dan gezegd?"

„Niets anders dan dat Jim je met zijn geheele hart bemint."

„En Godfrey?" herhaalt ze nu, met flikkerende oogen.

„Heeft kapitein Lambert wel een hart?" vraagt Lady Rosemary nu eenigszins droevig, daardoor gebracht uit angst voor het geluk van de zuster, die zij zoo zielslief heeft.

„Je bent sterk bevooroordeeld," antwoordt Lovice nu „ik heb altijd al geweten dat jij niet van hem hield."

„Ik beken eerlijk dat dit het geval is, maar waarom neem je dat zoo boos op, Lovice? Het is toch alleen ter wille van jouw geluk dat ik dit alles zeg."

„Wat zijn hart aangaat," herneemt miss Devereux nu zeer kalm, „de tijden zijn lang voorbij, waarin men voor zijn aangebedene zich op de knieen werpt of te middernacht onder haar raam staat te zingen en de liefde van Godfrey voor mij is even als de mijne voor hem kalm en bedaard in haar uitingen."

„Ben je daar wel zoo heel zeker van?" vraagt Lady Rosemary nu op twijfelachtigen toon.

„Hoe durf je toch aan hem twijfelen nu je weet dat ik mij met hem verloofd heb," bijt Lovice haar zuster thans driftig toe.

„Lovice," roept Lady Rosemary nu plotseling uit, „zeg mij eerlijk of je verliefd bent of niet op dezen man."

Miss Devereux is geenszins driftig meer blijkbaar als zij nu vraagt:

„Wat is liefde? Niets dan een opwelling, die spoedig weer voorbijgaat?"

„Ik wist wel dat je daaraan zoudt twijfelen en ik heb dan ook mijn eigen bezorgdheid. Ik heb deze minnehandel tusschen jou en Godfrey Lambert al drie maanden gadegeslagen . . ."

„Het waren maar twee maanden."

„En ik kan niet gelooven dat deze belangwekkende kibbelpartijen tot een goed einde zullen leiden. En bovendien zijn attenties voor die leelijke Juliana Johns . . .

„De erfgename van Johnville? Denk je dat ik bang ben voor enkel geld? Laat mij althans nog een weinig romantiek koesteren."

Dit zeggende gaat zij naar een spiegel toe en beschouwt zij zich zelve van het hoofd tot de voeten met iets ijdels in haar blik. „Ik ben niet bang voor Miss Johns," beslist ze dan met een hooghartig gelaat.

„En toch. . ."

„Ik geef geen zier om jou dwaze vermoedens. Ben jij een zuster om te meenen dat Juliana met al haar duizenden tegen mij kan opwegen?"

„Maar zij heeft die duizenden toch en kapitein Lamert is niet gefortuneerd evenmin als jij en toch" — dit met een diepe zucht,—„ben ik bang dat mijn hoop dat jelui geheim engagement verbroken zal worden, ijdel zal zijn."

„Waarom hoop je dat, Edie?" vraagt het jonge meisje nu op zachten toon.

„Omdat ik zoo graag zou willen dat je met Jim trouwde. Hij is zoo oprecht . . . . zoo goed. . . ."

„Arme Godfrey", verzucht Lovice", want je bedoelt daarmee immers dat hij niet oprecht en niet goed is".

„En jelui zijn samen opgegroeid", gaat Lady Rosemary voort, zonder acht te slaan op de woorden van haar zuster.

„Dat is dus, volgens jou, al voldoende om verliefd te worden op Jim", scherst Lovice. Degenen, die elkander van kindsaf kennen die te zelfder tijd de mazelen hebben gehad, op denzelfden leeftijd gezucht hebben over hun sommen en genoten hebben van hun danslessen, zijn immers volgens de blinde heidenen, altijd voor elkaar bestemd. Misschien is dat voor sommigen zeer geschikt — ik ontken dat geenszins — maar voor mij niet, ik houd meer van iets onbekends. Ik zou graag onbekende landen willen ontdekken, misschien zelfs veroveren. En Jim — die goede Jim — heb ik wel lief, dat weet jij ook, Edie, maar ik kan in hem niets nieuws ontdekken. Ik ken hem immers al door en door."

„Maar je zoudt toch bij nadere kennismaking toch misschien nog wel fouten bij hem kunnen ontdekken."

„Zeker wel, verstandige zuster, en indien ik ook zooveel fouten bij Godfrey ontdek dat ik van hem zou willen afzien, zou ik niets liever willen dan Jim in zijn plaats stellen. Zie je,—zeg dat maar aan je bescherming."

„Ik heb trouwens nooit te voren vermoed dat er iets tusschen jou en kapitein Lambert bestond," herneemt de getrouwde zuster thans op ernstigen toon. „Maar Lovice, ik zeg je nu andermaal: wees voorzichtig. Ik voorspel dat de dag nog eens zal aanbreken waarop jelui kibbelpartijen nog eens zullen uitloopen op ...."

„Moord en doodslag," schertst Lovice.

„Neen, maar op het verbreken van je engagement."

„Verlang je daarnaar?" vraagt Lovice. „Je denkt dus beslist dat hij niet van mij houdt, maar waarom zou hij mij dan ten huwelijk hebben gevraagd?"

„Voor je mooi gezichtje....."

„Edie, zei je dan niet in, dat je mij gruwelijk beleedigt," stuift miss Devereux nu op.

„Neen- zeg niet zoo iets onzinnigs, alsof jij en ik en Digby elkander niet zielslief hebben. Wij hebben immers in de geheele wereld niets dan elkander".

„Ik wenschte dat Dolly je kon hooren", zegt miss Devereux nu glimlachend.

„O Dolly is immers alleen maar een echtgenoot, terwijl iemands zusters en broers . . . . ."

„Niets zijn, vergeleken bij hem. Hoe kom je er toe om zulke leugens te verkondigen".

„Och ik bedoel geen kwaad van hem," zegt Lady Rosemary „maar", zij draalt even. „Hij denkt ook . . . . ."

„Je hebt het hem dus verteld?

„Ja zeker-jij zei het immers wel aan Digby, die toch slechts een broer is? en hij is van oordeel dat het engagement niet langer geheim moet blijven. Hij wil weten waarom je het niet publiek maakt."

(*Wordt vervolgd.*)

Van alle zijden.

De Engelsche koning looft zijn zoon.

Op een feestmaal in het Buckingham-paleis heeft de koning den prins van Wales toegesproken. Het was een bijna huiselijk maal en de bedoeling was niet de rede bekend te maken. Vele gasten echter, vooral Canadeezen en Amerikanen, drongen er op aan, dat zij openbaar gemaakt zou worden. De koning wees in zijn rede met trotsch en dankbaarheid op den triomftocht van den prins van Wales en hij besloot: „Ik wil zeggen hoe volkomen voldaan ik ben over de wijze, waarop je twee zeer belangrijke zendingen, welke ik je heb toevertrouwd, hebt vervuld. Hoewel je staf je van grooten dienst is geweest, voel ik, dat het succes hoofdzakelijk aan je zelf is te danken, want je hebt het van het begin tot het einde goed aangepakt en een zeer hoog besef van je plicht getoond. Je redevoeringen zijn uitstekend geweest en je persoonlijke aantrekkelijkheden en je glimlach hebben alle harten gewonnen. Je moeder zoowel als ik zijn zeer trotsch op je."

Een bezoek bij Ben Tillet.

Men schrijft uit Londen aan de *Haagsche Crt.*:

Eenige malen was ik reeds aan zijn bureau geweest in de Arundelstreet om een onderhoud met hem te hebben. Steeds was de vogel gevlogen. Doch eindelijk had ik 'm in de knip. Juist toen Ben Tillet van de eene afdeeling naar de andere in zijn bureau ging, liep hij me letterlijk tegen het lijf. Hij herkende me onmiddellijk en stond me een onderhoud toe.

Laat ik even den man voor u schetsen. Ben Tillet is 11 September 1860 in Bristol geboren. Hij was gewoon dokwerker. Hij is nu algemeen secretaris van den transportarbeidersbond, die 150.000 leden telt, waarvan ruim 15.000 of 10 pCt. vrouwen. Bovendien is hij een zeer gezien parlementslid en aangesloten bij de arbeiderspartij. Zijn figuur is iets gedrongen, gevolg van het loopen onder de balen, toen hij dokwerker was. Hij is nu 59 jaar en ziet er nog frisch en levendig uit.

Zijn haartooi zou die van menig dertigjarige jaloersch maken. Hij liep nu wat stijf, tengevolge van een gevatte kou. Doch desondanks glunderde z'n schern geteekende kop bij het spreken over zijn werk. Ziehier eenige bizonderheden, welke hij me meedeelde over zijn bond.

De 150.000 leden arbeiden in verschillende takken der transportnijverheid, O. a. eigenlijke dok-, veem- en kadewerkers, de werklieden in kolen, granen en stukgoederen, rivier- en havenarbeiders die schepen stouwen. Verder ondergrond-spoorwegwerkers, voerlieden van paardenwagens, alsook van stoomwagens en bussen. Meer dan 40 verschillende groepen zijn in den centralen bond aangesloten. De contributie is voor de mannen 6 stuivers per week, voor de vrouwen 3 stuivers. De werktijd is 44 uur per week. Het loon varieert van f 30 tot f 50 per week, al naar gelang de branche, stukwerk of anderszins.

De manier waarop men de leden wint is de volgende: Wanneer in de een of andere plaats een beduidend aantal dokwerkers is, gaat Ben Tillet er heen, en geeft een „meeting". Gewoonlijk komen dan de dokwerkers in massa op en na de rede geven de meesten der meetingbezoekers zich op als lid. Zoo doet men steeds en wel branchesgewijze. Ben Tillet is een bezielend spreker. In korte, beeldrijke zinnen weet hij zijn hoorders te boeien. Daarenboven kent hij de bedrijven door en door; ook kent hij de winsten die de bedrijven afwerpen. Steeds stelde hij eischen, die binnen de mogelijkheid der bedrijfsonkosten bleven. In de kantoren van den bond zijn alle mogelijke rapporten, balansen, jaarverslagen enz. geborgen. Moet hij cijfers hebben, dan even „ring" en een der secretarissen komt met een of ander rapport aandragen. Een respectabele verzameling dier rapporten kreeg ik mee naar huis. De kantoren zijn zeer eenvoudig, even als de man zelf. In de werkkamer van Ben Tillet stond een soort toonbank in halven ellipsvorm. Er wordt methodisch en hard gewerkt.

Ik informeerde nog bij Tillet naar de politieke verhoudingen in Engeland, meende dat men vanzelf naar de socialisatie der groote bedrijven ging. Het vraagstuk was nu eenmaal aan de orde, en maakte nu automatisch school onder de massa. De komende 5 jaren zou er groote economische en politieke verandering komen in Engeland. Men begeerde niet de socialisatie om haar zelf, doch als uiterste middel om uit de impasse te komen, waarin, de oorlog het land had gebracht.

Socialiseert men niet dan zou binnen afzienbaren tijd de wereld van een betrekkelijk kleine groed multi-milliardairs afhankelijk zijn.

Ziehier in het kort samengevat het belangrijke onderhoud met een alleszins merkwaardig man. Bij het scheiden schonk Tillet mij zijn portret met handteekening.

Een oorlogsverhaal van Jan Olieslagers.

De Brusselsche redacteur van de *Maasbode* schreef aan dit blad:

Jan Olieslagers, de Antwerpsche „duivel" heeft aan een collega het een en ander verteld omtrent zijn ervaringen als vlieger.

Uit de laatste oorlogsdagen verhaalde het volgende: „Gedurende het Septemberoffensief van 1918, kregen wij bevel de Duitsche linies alles wat wij op weg tegenkwamen met de mitrailleuse gaan bestoken. Ik had het voorgevoel mij iets zou overkomen. Ik was commandant van het eskadrille en wij kwamen in de richting Roesselaere. Nauwelijks hadden wij de Duitsche linies gepasseerd, of een motorrijder. Ik volgde hem tot een batterij, welke ik met mijn mitrailleuse aanviel.

Het bedienend personeel vluchtte naar een boerderij. Ik volgde en zag daar enkele verborgen stukken. Opnieuw vuur aan. De paarden steigerden en stortten.

Toen ik er aan dacht terug te keeren bemerkte ik, dat ik slechts 60 meter van was en dat mijn escadrille in de richting van onze linies verdwenen.

Plotseling begon een mitrailleuse [illegible]

A. DE JONG - Semarang,

Kantoor en Pakhuis, Bloemstraat, hoek Tawang,
Telefoon No. 392.
Depot voor MIDDEN-JAVA van de
Gerenommeerde WIJNEN
van QUIEN & Co. BORDEAUX.

Cantenac	in kisten van	48/1 en	48/2	flesschen
Fronsac	„ „	„ 48/1	„ 48/2	„
Graves	„ „	„ 48/1	„ 48/2	„
Barsac	„ „	„ 12/1	—	„

8078

Electriciteits-Maatschappij
Groenpoll-Ruhaak
SOERABAIA.
Atelier voor het repareeren van dynamo's, electromotoren en electrische apparaten.
653 C

H. H. Architecten
zetten de **KROON** op hun werk
door het gebruik van
Prima dakbedekking en plafond-materiaal.
CEMENT DAKPANNEN.
GEGOLFD ETERNIET, in diverse maten.
IJZERHOUTEN SIRAPPEN, 0.50 × 0.07 M.
ETERNIET DAKLEIEN, 0,40 × 0.40 M.
ETERNIET BLADEN 1.— × 1.— en 1,20 × 1,20 M.
MERCUURPLATEN 1.22 × 1.22 en 1.22 × 2.54 M.
Fabriek „Gembong", Semarang.
Zeestrand — Telefoon No. 372.
4521C

Wilt U diefstal voorkomen tijdens transport Uwer goederen? Doet ze dan
VOORZIEN VAN SIGNODE BANDYZER
Gelieve Inlichtingen aan te vragen bij:
N. V. L. E. TELS & Co's Handel Maatschappij Semarang. 1998 A

Een NATIONAAL SUCCES!
KLAAS VAN NEK versloeg op **HIMA,** GEORGET en DE RUYTER in den wedstrijd over 20 en 30 K.M. op de Parijsche Winterbaan.
Verkrijgbaar bij de Agenten:
H. O'HERNE Jr. - Semarang.
TOKO NIMROD - Djocja.
403

HANDEL MAATSCHAPPIJ P. LANDBERG EN ZOON
HOOFDKANTOOR BATAVIA,
GROOTSTE DJATI-HOUTHANDEL
AGENTSCHAPPEN IN MIDDEN JAVA:
Semarang, KALIBAROE EN OOSTERWALSTRAAT — **Djokja,** LAMPOEJANGAN Telefoon 418 en [illegible]
In voorraad:
SUPERIEUR DJATIHOUT EN ECHT SUMATRA-KAMFER
4772

SICKESZ
VANILLE
MELK
MOCCA
REEPEN en CACAO.
Overal verkrijgbaar.
Alleenvertegenwoordigers voor Nederlandsch-Oost-Indië:
Exportmaatschappij
voorheen B. van LEEUWEN & Co.,
BATAVIA, 559 SOERABAIA.

UNIE-BANK
voor Nederland en Kolonien
Maatschappelijk Kapitaal f 15.000.000.-
Uitgegeven en volgestort 8.000.000.-
Hoofdkantoor te **Amsterdam.**
Bijkantoor te **Rotterdam.**
Kantoren in Nederland: Tilburg, Leeuwarden, Lochem, Borculo, Oisterwijk, Udenhout.
„ „ Indië: Batavia, Soerabaja, Semarang, Medan, Bandoeng en Weltevreden.
Kantoor: Hogendorpstraat naast kantoor P. H. Soeters & Co., Telef. Kantoor 812, Telf. Huis 840.
REKENING COURANT met Rentevergoeding.
DEPOSITO's op de gebruikelijke voorwaarden.
INCASSEERINGEN op het Binnen- en Buitenland.
Telegrafische en Schriftelijke UITBETALINGEN.
In- en Verkoop van WISSELS en CHEQUES.
HANDELSCREDIETEN en BELEENINGEN.
Uitvoering van EFFECTENORDERS.
3141

Maatschappij tot voortzetting der zaken voorheen
ZIKEL & Co.
SEMARANG, Telf. No. 227. — BANDOENG, Telf. No. 195
Hebben ontpakt:
een keurige partij KRISTAL- en NIKKELWAREN
w. o.: OLIE-en AZIJNSTELLEN - TANTALUSSEN, BOTERKOELERS, BOWLS, THEESTELLEN, WATERKANNEN met deksel, SAMBALANBAKKEN, GEPOTJES enz.
Naaimachines - Naaimachines
Prima-prima 1e klas kwaliteit.
Een **Reuzen-Collectie**
Dames- en Kinderhoeden.
Zijden kunstbloemen en bouquetten.
EETSERVIEZEN prachtig gedecoreerd porselein.
Aluminium KEUKENGEREI.
Zeer Accurraat loopende Eska wekkers.
IJsemmers -:- IJsemmers.
1255

REGENMANTELS,
Waterproof, voor Dames, Heeren en Kinderen,
in *diverse Modellen* en *Prijzen.*
REGENSCHERMEN,
voor Dames en Heeren, in *diverse kwaliteiten.*
4157 B **Toko H. SPIEGEL.**

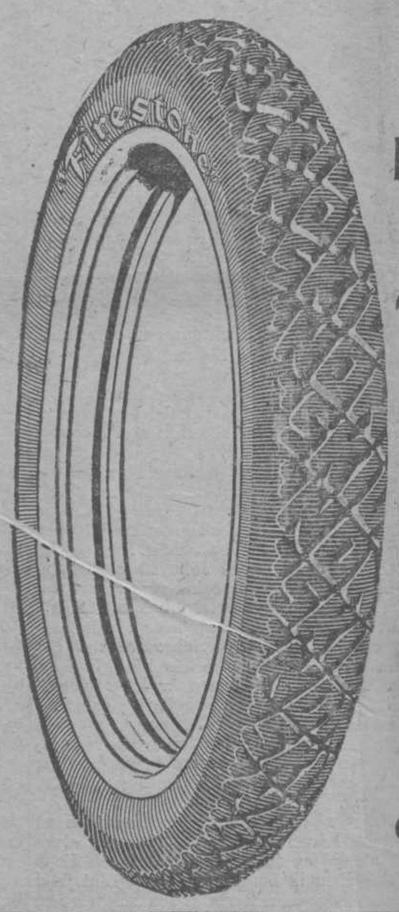

Firestone
H.H. AUTOMOBIELEIGENAREN en HANDELAREN !!!!
Weet U, dat
Firestone
producten thans voor U het
GOEDKOOPST zijn?
100 pCt. gegarandeerd.
Importeurs:
FUCHS & RENS Ltd.,
Semarang.
Ook verkrijgbaar bij alle eerste klas Handelaren.
84B

Vraagt Uwen leverancier den van-ouds bekende
Rijnbende's Zeer Oude Genever
in glazen en steenen kruiken.
Aan HH. fijnproevers speciaal aanbevolen.
Importeur:
G. HOPPENSTEDT,
Batavia, Semarang, Soerabaia, Padang.
4118 E

THE CHINA & SOUTHERN BANK LTD.
Kapitaal: Yen 10.000.000.—
PRESIDENT: LIM YU CHO
VICE PRESIDENTEN: T. IKEDA, THE TJOEN HWAY
HOOFDKANTOOR: TAIPEH (Formosa)
AGENTSCHAPPEN: SINGAPORE, CANTON, SAMARANG.
BANKIER: THE BANK OF TAIWAN Ltd., Taipeh.
AGENTEN: THE BANK OF TAIWAN Ltd.; HONGKONG, AMOY, SHANGHAI, SWATOW, BOMBAY, HANKOW, KIUKIANG, BANGKOK, NEW-YORK, LONDON, KOBE, YOKOHAMA, TOKYO, OSAKA en MOJI.
Correspondenten op alle plaatsen van de wereld.
Koopt en verkoopt Wissels op alle plaatsen der wereld en doet alle soorten Bankzaken. Opent Girorekeningen met toestaan van rente. Neemt aanbiedingen in deposito tegen nader te bepalen voorwaarden.
SEMARANG-AGENTSCHAP: Director-Manager S. SHAN, Gang Tengah, Tel. No. 486.
Telegram-Adres: KANANGINKO.
4488

wij te ratelen. Een kogel vloog door den motor en drong in het reservoir. Tijdens mijn vluchten had ik zelden tijd en gelegenheid, aan den goeden God te denken, maar den dag heb ik Hem gebeden, dat ik onze linies mocht bereiken.

Ik kon, zoo vervolgde Olieslagers, niet hooger komen dan 100 meter en op die hoogte passeerde ik de linies, waar de actie in vollen gang was. Ik begrijp nog niet, hoe ik ontsnapte.

Vervolgens zocht ik een landingsterrein, maar tevergeefs.

Bij Oostkerke, toen ik boven een batterij van 320 man in volle actie was, sprong mijn motor en ik viel op de batterij. Men trok mij onder mijn toestel uit, dat even later in vlammen opging.

Dien dag ben ik driemaal aan den dood ontsnapt. Eerst bij de mitrailleuses, vervolgens bij het passeeren der linies en ten laatste toen ik met mijn brandend toestel viel op een zware batterij in volle actie."

Lady Astor.

Lady Astor, het nieuwe vrouwelijke parlementslid, heeft onlangs een bezoek gebracht aan het Hospitaal voor Zieke Kinderen in Great Ormondstreet in Londen, waarvoor haar overleden schoonvader Lord Astor indertijd den grond gekocht en een som van £ 50.000 gegeven heeft, voor de afdeeling van de buiten-patienten. Er is nu een nieuw plan ontworpen voor het bouwen van een ziekenhuisdorp, op 30 K.M. van Londen, met 500 bedden, speelterreinen en een boerderij, en Lady Astor kwam niet alleen om de patientjes te bedenken, maar ook om een beroep te doen op de milddadigheid van het publiek, om het nieuwe plan tot uitvoering te brengen. Zij deed dit in een toespraakje, waarin zij o.m. zeide: „Ik heb eenigszins vooruitstrevende denkbeelden aangaande hetgeen een gemeenschap of een staat voor zijn kinderen moet doen. Als de gewone burger de toestanden begreep, waaronder zoovele kinderen geboren en groot gebracht worden, zouden wij geenerlei moeilijkheden ondervinden met wat men sociale hervormingen noemt. Ik keur liefdadigheid eigenlijk niet goed. Zij kwetst den gever. Zij geeft hem een zelfgenoegzaam gevoel van rechtschapenheid, en maakt den ontvanger dikwijls armer. Ik ben vrij gebelgd over menschen, die zeggen: „Wij hebben al zooveel gedaan", terwijl er zooveel aan enkel weelde wordt uitgegeven. Iedere man en iedere vrouw die aan zichzelf meer uitgeeft dan een zeker bedrag, verloochent datgene waarvoor onze mannen gesneuveld zijn. (Toejuiching.)

„Het is geen tijd om over „vroolijk Engeland" te spreken. De eenige manier waarop wij Engeland vroolijk kunnen maken, is door te doen wat goed is. Ik stel mij zelf niet als voorbeeld, want ongetwijfeld doe ik dikwijls mijn plicht niet, maar ik tracht hem te doen....

„De mannen die ons voor zijn gegaan, hebben ons geleerd, om de vrees voor den dood te overwinnen, en nu moeten wij zonde en ziekte overwinnen en alles wat in ons burgerlijke en openbare leven verkeerd is."

Toen de voorzitter van het comité Lady Astor in een rede wilde bedanken voor haren krachtigen steun, sneed zij hem het woord af en zeide dat zij er niets meer van wilde hooren.

Een schenking.

De bekende Amerikaansche bankier George W. Elkins heeft aan de stad Philadelphia zijn schilderijencollectie ermaakt onder voorwaarde, dat de stad binnen vijf jaar na zijn dood een gebouw zal stichten, waarin de verzameling, die uit talrijke meesters der Hollandsche, Vlaamsche, Fransche en Engelsche school bestaat, een waardig onderdak zal vinden. Voldoet de stad niet binnen den gestelden tijd aan dezen eisch dan vervalt de schenking.

Prof. H. C. Amberger.

Te Kopenhagen is, 82 jaar oud, prof. H. C. Amberger gestorven. Van huis uit was hij timmerman. Na de Academie voor Beeldende Kunsten bezocht te hebben, werd hij leeraar aan de Academie voor Bouwkunst. In 1874 verwierf hij de gouden medaille van eerstgenoemde academie. Hij heeft vooral naam gemaakt door zijne restauraties van oude Deensche gebouwen. In de bisschopsstad Ribe herstelde hij de Domkerk en het raadhuis; verder heeft hij o. a. het klooster Manager, den toren van de Nicolaï-kerk te Kopenhagen, den oudsten kerkbouw dezer stad, hersteld.

Wij verzoeken het publiek, dat ons telefonisch wil bereiken, niet slechts verbinding met „De Locomotief" te vragen. Gebruikt het onze telefoonnummers redactie nummer 88 en administratie 269) niet, dat het dan tenminste duidelijk opgeve of het met redactie „Locomotief" dan wel met administratie „Locomotief" wenscht aangesloten te worden.

ADVERTENTIEN.

Opleiding

voor Europeesche, zoowel als Indische examens in boekhouden. De verkregen resultaten zijn welbekend.

M. H. N. MENDES DA COSTA
Accountant — Leeraar M.O. Boekhouden
Karrenweg—Semarang.
6045

Pröttel & Co., Djocdja.

Groot kleeding-magazijn.

Wij leveren U *naar maat* de best zittende
DRILL COSTUMES.
Grijsgroene **Drilluniformen** voor het *lager* en *schutterij.*
THE STOUGTON SHOE
wederom *groote voorraad* in diverse heeren-schoenen in *bruin* en *zwart,*
PUMPS.
Het **beste Adres** voor Midden-Java.
3514

Banden- en Olie-magazijn
N.V. Handel Maatschappij „AMERICAN".
Semarang, Tel. 418, - Bodjong.
Pas ontvangen:
Prima Duitsche Bosch bougies.
Eerste kwaliteit Engelsch Kappengoed, in de kleuren *grijs* en *bruin.*
Verder voorradig:
Michelin, Goodyear, Dunlop, Barnet Glass Autobanden en Auto-onderdeelen.
Prijzen billijker dan elders.
3561

De vele gebruikers van **FISK** banden zijn het allen eens, dat zij met **FISK** het goedkoopst rijden. Wel zijn de aanschaffingskosten eenigszins hooger dan bij andere merken, doch het veel hoogere aantal K.M., dat men aflegt, maakt de banden een stuk goedkooper.
Indien U het nog niet weet, neemt een proef met
FISK.
Agenten:
Sem. Automobiel Mij.
Rijtuigfabriek Barendse
Handelshuis Bodjong.
American Car Association.
Importeurs:
N. V. Algemeene Distributie Mij.,
ZEESTRAND,
SEMARANG.
391 N

NEDERLANDSCH-INDISCHE
Escompto-Maatschappij.
Opgericht te BATAVIA 1857.
MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL (volgestort), f 25.000.000
RESERVE. . . . . „ 5.800.000
Hoofdkantoor Batavia.
Agentschappen: AMSTERDAM . . . . . KEIZERSGRACHT 573/5,
's-GRAVENHAGE. . . . . PRINS HENDRIKPLEIN 14
BANDOENG, CHERIBON, DJOCJAKARTA, MACASSAR, MEDAN, PADANG, SEMARANG, SOERABAJA, SOERABAJA-SIMPANG, TEGAL en WELTEVREDEN.
Correspondenten in Nederlandsch-Indië te
Ambon, Banjoewangi, Benkoelen, Gorontalo, Indramajoe, Magelang, Menado, Palembang, Pekalongan, Pontianak, Samarinda, Tandj. Priok, Ternate, Tjilatjap.
Correspondenten te Singapore:
BANQUE DE L'INDO-CHINE.
Bankiers in Europa en U.S.A.:
HOPE & Co. Amsterdam.
R. MEES & ZOONEN, Rotterdam.
LONDON COUNTY WESTMINSTER AND PARR'S BANK Ltd., London.
IRVING NATIONAL BANK, New-York
AMERICAN NATIONAL BANK, San Francisco.
Koopen en verkoopen *Wissels* en *Goudgeld,* Verstrekken *Reiscredietbrieven,* bestaalbaar in de voornaamste plaatsen der wereld. Openen *documentaire Credieten, Verteenen Goederen, Producten* en *Effecten.* Belasten zich met de *uitvoering* van *Effectenorders. Openen Girorekeningen.* Nemen *gelden* in *deposito.*
DEPOSITO-TARIEF:
4 pCt. per jaar bij 12 maanden
3½ „ „ „ 6 „
3 „ „ „ 3 „
2 „ „ „ 1 maand
aan de terugbetaling voorafgaande opzegging.
Doen alle bankzaken.
2328

ederlandsch Indische & Twee Nederlandsch Indische Zee- de & Brand Assurantie-Maatschappij.
Telegram-adres: STERLING BATAVIA.
Hoofdkantoor: BATAVIA, Kantoor TIEDEMAN & VAN KERCHEM.
Gezamenlijk Voltooiend Maatschappelijk Kapitaal f 4.500.000,—
Waarvan gestort „ 450.000,—
Gezamenlijke Reserves . . . . . „ 960.000,—
Directeuren:
W. C. LOUDON
Mr. Baron VAN HEEMSTRA.
Procuratiehouder:
J. MEES.
Oefenen het Zee-, Molest- en Brandverzekeringsbedrijf uit in den meest uitgebreiden zin van het woord tegen concurreerende premien en condities Vertegenwoordigers in de voornaamste plaatsen in Nederlandsch Indie, in Amsterdam en Rotterdam, voorts in Britsch-Indië en Straits Settlements. Averij-Agenten in de voornaamste wereldhavens.
Vertegenwoordiger te Semarang.
L. J. M. ZUUR,
403 p/a Ned. Ind. Escompto Mij

Hotel Pension Smits
Bodjong
Semarang Tel. No. 125.
Riante ligging
Rustige ligging
Billijk tarief
Keuken onder Europeesch toezicht.
Levert eten buitenshuis
Bonboekjes voor
Lunch en Diner.
Annex Autoverhuurderij.
4065

N. V. Meubel-Industrie „ANDRIESSE",
Annex:
Glas- en Spiegelfabriek,
Semarang - Soerabaia.
Groote voorraden
gekleurd Cathedraal en getigureerd glas.
Glas in lood.
3529

N.V. DE TWENTSCHE HANDEL MAATSCHAPPIJ,
De Rooy & Co.
SEMARANG. — DJOCJA.
Wij hebben
groote voorraden materialen
voor
ELECTRISCH LICHT EN KRACHT-INSTALLATIES.
Alvorens Uwe bestelingen te doen:
Vraagt onze prijzen.
216

Ouders wilt ge uwe kinderen aangenaam en nuttig bezighouden abonneert U dan op het ZOO ALOM
guns tig beoordeeld geïllustreerd tijdschrift
JONG INDIE,
onder redactie van J. v. d. MEIJ.
Een jaar-abonnement op dit kindertijdschrift kost slechts f 8.—
Vraagt abonnementen en proefnummers bij de
N. V. Boekhandel en Drukkerij
A. BISSCHOP, Semarang.
Heerenstraat. — Telefoon No. 210. 738

Bapgkong Semarang.
OTT's
Auto-Mechanische Industrie
Modern ingerichte Reparatie-werkplaats.
AANMAAK van alle mogelijke AUTO-ONDERDEELEN,
AUTOGENISCHE LASCHINRICHTING.
In voorraad:
Boschmagneet-onderdeelen,
„Apache" self-vulcanising patches,
Nikkelen en koperen Autotoeters,
Ford draadwielen,
Gereedschapskisten,
Klepveerlichters,
Accu's Willard
en Ever-ready,
Autoklokjes
enz. enz.,
Tel. No. 540.
5607

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
Universeele Administratie- en Bouw-Mij,
Oude Stadhuisstraat Telf. No. 856.
Verkrijgbaar:
GELDEN op hypotheek,
GELDEN op beleening.
Nemen:
GELDEN in rekening-courant en giro,
GELDEN in deposito (3—6—12 maanden opzegging.)
Administreeren:
Huizen, pakhuizen, ondernemingen, vermogens, etc.
Sluiten:
Brand- en zee-assuranties, etc.
Coulante behandeling — Concurreerende tarieven.
Joh. G. LEBERT, Dir.
8855

N. V. Djokjasche Machinehandel
DJOKJAKARTA
Telefoon No. 531 en 86. Telegr. „Machinehandel" Djokja.
Nieuwe voorraden:
Poetskatoen, wit,
Dommekrachten, 1-12 ton,
Staaldraadkabel, ¼-1½".
Draadnagels, ½-6½".
Eterniet.
255

Het Kantoor
SLUYTERS & Co.
Brand-, Zee-, Auto-Verzekering.
Hoofdkantoor: Batavia.
Bijkantoren:
Soerabaia, Semarang, Bandoeng, Medan, Makasser, Amsterdam, Rotterdam, Londen, Shanghai, Tientsin, Melbourne, Sydney.
Agentschappen:
In alle havens en plaatsen binnen Ned. Indië en alle belangrijke havens in Azië en Australië.
563

Ontvangen eene groote sorteering fraaie
Brillantwerken
en
Armbandhorloges, enz:
meer dan 100 verschillende modellen van 18 en 14 karaat goud vanaf f 8.— per stuk met gouden band.
Zeer solide en goede uurwerken.
Vraagt prijslijsten.
N. V. St. ELOY.
5293 Djocja Telefoon no 84.

F. M. OHLENROTH & Co.
Gouden Patent London Horloges
14 karaats: f 62.-- en f 64.--, 18 karaats. f 85.-- en f 90.--.
6384

Opwekkertjes.

Professoraal.

Een verstrooide oude heer — een professor natuurlijk — wandelde met zijn eene voet op het trottoir en zijn andere voet op de straat. Een van zijn studenten ontmoette hem, groette diep en vroeg hoe professor het maakte.

„Ik ben vanmorgen gezond en wel de deur uitgegaan," zei de geleerde oude, „maar het laatste half uur voel ik me niet zoo goed. Ik heb geen pijn, maar ik ben absoluut mank."

Verstandige menschen zeggen:

Dat hij, die een ander zwart maakt, daardoor zelf niet wit wordt. —

Dat véél is bereikt door het onbereikbare te probeeren. —

Dat degene die niet bang is fouten te maken, zelden fouten maakt. —

Dat één doorn van ondervinding meer waard is dan een heel bosch vol waarschuwingsborden. —

Dat tranen nog nooit een klok opgewonden of een stoommachine op gang geholpen hebben. —

Dat veel groote mannen onbekend zijn aan de wereld en aan den roem. Zij zijn groot, wijl zij hun genoegens deelen met anderen en hun verdrietelijkheden voor zich zelf houden.

Gouvernementsdienst.

(Uit de Javasche Courant)

CIVIEL DEPARTEMENT.

Belast: Met de waarneming der betrekking van onderwijzer der 1e klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs, F. B. Sanders, thans belast met de waarneming der betrekking van onderwijzer der 2e klasse bij dat onderwijs. Met intrekking van het besluit van 3 Oct. 1919 no. 61, met de waarneming der tijdelijke betrekking van administratief ambtenaar bij het gewestelijk geneeskundig kantoor te Semarang, S. D. Spek, ambtenaar op onderstand, laatstelijk directeur van het dwangarbeiderskwartier te Mlaten (Semarang).

Tijdelijk belast: Met de waarneming der betrekking van adjunct-inspecteur van den arbeid, W. H. G. Palm, thans ambtenaar ter beschikking van het hoofd van den dienst der arbeidsinspectie.

Tijdelijk gesteld: Ter beschikking van den president der weeskamer te Batavia, teneinde te worden belast met de ordening van het oudarchief dier weeskamer, H. J. Verheijen, particulier aldaar, met bepaling, dat deze terbeschikkingstelling wordt gerekend te zijn ingegaan op 1 Nov. 1919. Ter beschikking van den directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel, om te worden belast met werkzaamheden bij het analyselaboratorium der afdeeling nijverheid van zijn departement, jhr. J. E. A. van Panhuys, thans op maandgeld bij die afdeeling werkzaam, met bepaling, dat deze ter beschikking stelling wordt gerekend te zijn ingegaan op 31 Dec. 1919.

ADVERTENTIËN.

Meubel-Magazijn
MERK:
„Oh Koeij Hiang"
te
Blakang-Kebon, achter Hotel du Pavillon
SEMARANG.
Handel in:
Nieuw en Tweedehandsch Meubilair.
KOOP en VERKOOP.
Ook verkrijgbaar:
NATUURSTEEN Vierk. 30 × 30 c.M.
„ 25 × 25 „
Beleefd aanbevolen:
85 KWEE SOE TJIAUW.

Slachterij Paulus,
Telefoon No. 411.
Dagelijks verkrijgbaar:
Dengdeng, rolpens, rookvlaesch, gerookte tongen.
Alleen Zondags bij voorafbestelling.
Saucijs, Kettingsaucijs en alle andere worstsoorten.
Onbetwistbaar heerlijk van smaak.
Gesmolten rundervet
948 in petroleumblikken.

Zola's Werken,
Rougons-Macquarts-serie.
(complete onverkorte vertaling)
22 deelen in keurige linnen banden.
Per deel **f 1.60.**
22 Deelen compleet **f 30.—**
BOEKHANDEL VORKINK
BANDOENG.
6166

JONES JAMS
in blikken.
Een uitmuntend Australisch product, vervaardigd uit de uitgezochtste vruchten en de zuiverste kristalsuiker.
Overal verkrijgbaar.
G. HOPPENSTEDT,
Eenig Importeur.
4593

Uit voorraad leverbaar:
Presenningdoek.
Bruin geprepareerd katoendoek (waterdicht)
Karldoek. Bk. 1, Bk. 3, Bk. 5.
Vlasdoek.
Zeildoek.
Diverse soorten **Filterdoek**, w. o. **Kameelhaar.**
alles: **„Hollandsch Fabrikaat".**
Bemonsterde offertes worden op aanvraag gaarne verstrekt
HARMSEN VERWEY & Co.
157 Soerabaja — Semarang — Batavia.

GEVAARLIJK voor Uwe GEZONDHEID
is het gebruik van DROPS, z. g. zuurtjes welke met WIJNSTEENZUUR bereid zijn; deze kunnen dan ook goedkooper geleverd worden dan
DE BONT & LEYTEN'S DROPS,
die alleen zuiver CITROENZUUR bevatten.
556

Auto Reparatie-Atelier
ANNEX
Auto-Verhuurderij
Telf. No. 1615, — M. VODEGEL, — KARRENWEG
repareert onder garantie
alles op het gebied van
Automobielen en Motorfietsen.
VERHUURDERIJEN genieten RUIM RABAT.
VLUG EN ACCURAAT WERK.
Neemt abonnementen voor Kantoor- en Schoolbezoek tegen scherp concurreerende prijzen.
Nette wagens, betrouwbare Chauffeurs.
Koopt en verkoopt 2e handsch auto's.
Verkrijgbaar Benzine, Smeerolie en Vet. 5436

Een paar **MERKEN** waard om te **probeeren:**
M. L. M., per pakje van 50 st., **f 0.60.**

Liftboys	2½ cts.	
Bodjong	3 „	
Senoritas	4 „	
Infantis	4½ „	
Moreeltjes	5 „	
Demos	6 „	
Sultana	7 „	

Ook voorradig:
Negresco Sigaren
Boeloe Sigaren.
AANBEVELEND:
MAISON MOREELS,
SEMARANG.
430 A

Gevestigd:
N.V. Tailor-Maatschappij „Oosterling"
Bodjong — Karangtengah No. 1, t/o Sociëteit.
Dames-Tailor made
en
Heeren-Kleeding op maat.
Engelsche Stoffen.
45

BILJARTEN
en benoodigdheden.
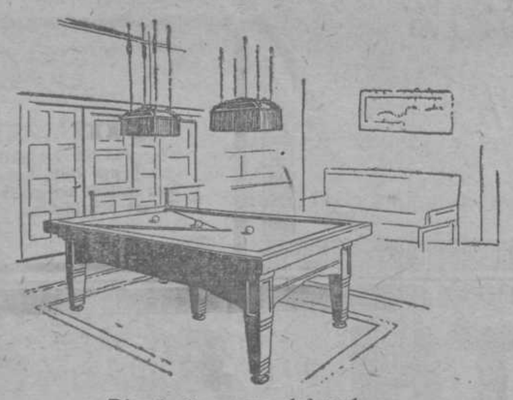
Direct uit voorraad leverbaar:
Toulet carambôle biljarttafels en andere bekende merken.
Queuen, Pommeransen en Ouwels.
Pommeransklemmen, Pleisters voor laken.
Biljartkrijt en andere benoodigdheden.
Zoo juist ontpakten wij:
IVOREN BILJARTBALLEN.
Hs. Vg. ONDERLING BELANG,
DJOCJAKARTA. 4566

SEMARANG Telefoon 852, **Firma MAURICE OS** SOERABAIA.
Damesafdeeling.
Wij ontpakten een keurige collectie:
Dames-mantels, in diverse kleuren.
Dames-maneicostuums.
Kindermantels, van prima kwaliteit stof, in diverse maten.
Dames- en Kinder Vilten hoeden!
VOOR EUROPA
Heerenafdeeling.
Wij ontpakten een keurige collectie:
Heerenstoffen van verschillende dessins, speciaal voor **Europa.**
Heeren wit drill costuums, f 15.50, f 17.-, f 18.50, f 21.-,
Kain Kajoe, f 17.50 p. costuum,
Heeren Demi Saisons, vanaf f 105.-
Heeren colbert costuums, vanaf f 120.-.
274

Hotel Pension Van Blommestein
TEL. No. 7. SALATIGA.
Goede tafel.
Bij vooruitbestelling verkrijgbaar:
Goed gekruide spekkoek.
De Beheerster:
Mej. Chr. C. EMOR.
4377

N. V. HANDEL- en BOUW-MAATSCHAPPIJ
„MERAPI"
Pontjol 38 — Semarang — Tel. 1123
Voorradig:
EUROPEESCHE LIJNOLIE, gekookt en rauw.
CHROMAATGROEN, Europeesch fabrikaat.
GEMALEN KRIJT in vaten van 50 kilo.
ESPAGNOLETTEN van prima Europeesch fabrikaat.
MUURTEGELS, wit verglaasde 15×15 cM.
ZWEEDSCHE CARBID, in drums van 100 kilo netto, korrelgrootte 25×50 mM.
Prijzen noteeren wij gaarne op aanvraag.
4595

Weder in voorraad:
SALONLAMPEN met randen en pegels
voor Gasoline onderdruk; vernikkeld en in Cuivre poli
LAMPEGLAZEN, voor GASOLINE- en GASLAMPEN.
Prima DUITSCH FABRIKAAT.
MODERNE BALLONS, idem idem.
GLOEIKOUSJES, PATENT HILL, Berlin No. 801.
Vraagt prijscouranten aan:
N. V. v/h A. H. SUERMONDT,
SEMARANG.
7379

H. J. CRUYFF & Co.,
Makelaars in effecten,
Hogendorpstroomstraat-Semarang.
5111 Telefoon 923 - Interl. 41.

WIT VERGLAASDE MUURTEGELS
zeer geschikt voor COAGULEER- en FERMENTEERBAKKEN.
AANBEVELEND:
N. V. VAN DEUTEKOM & WAAL
BANDOENG — BATAVIA — SOERABAJA
7165 A

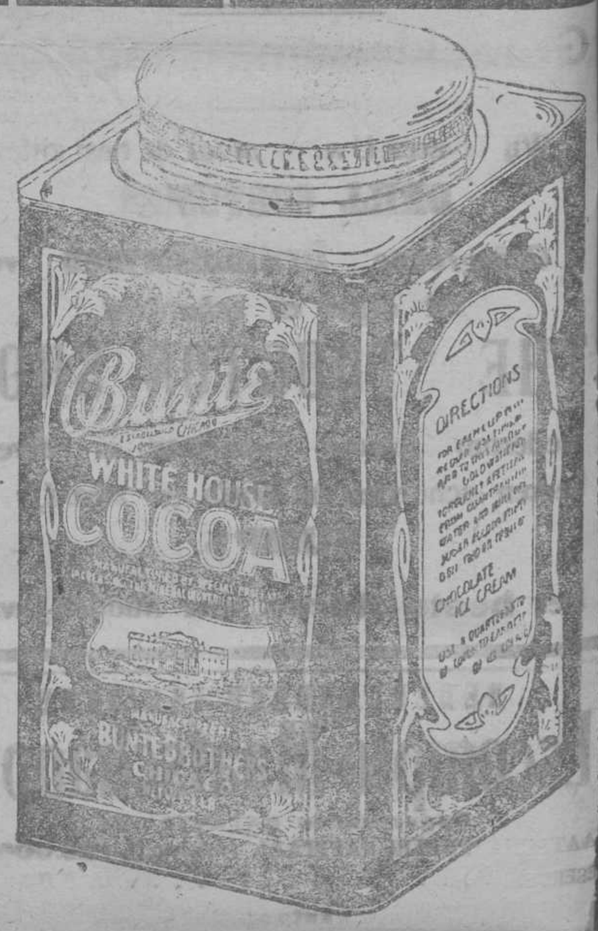

Verpakt in fraai gedecoreerde blauwe blikken met schroefdeksel.
Bunte Cacao,
de beste en meest gewilde
Amerikaansche Cacao,
Smaakt heerlijk
Bijzonder geurig
Versterkend
Billijk in prijs.
Bij iederen langganan verkrijgbaar.
Eenige importeurs:
GEBROEDERS HYMANS,
SEMARANG.
5066b

Hotel Kalitaman
SALATIGA
1e rang hotel ter plaatse
Electrische verlichting
Bronwaterleiding
2000 Amst. voet boven de zee. Temperatuur 60 tot 80 Ft.
8 Auto Garages 8
Int: Telefoon No. 3.
Directeur G. JEELOF.
HET Herstellingsoord van Midden-Java.

VLOK GRAFIET
Dixon's Ticonderoga No. 1
in blikken van 5 pond.
BECKER & Co.
5804

De Locomotief

Donderdag 29 Januari 1920.

BIJBLAD.

INHOUD:

Twintig maanden exploreeren in Ceram.

Sport en Spel: Vliegen: Ross Smith in Australië. De tocht naar Italië.

Twintig maanden exploreeren in Ceram.

In een te Amsterdam gehouden vergadering van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap heeft dr. L. Rutten een verdracht gehouden over „twintig maanden exploreeren in Ceram."

Het Aardrijkskundig Genootschap, de Weub-Serrurier Maatschappij en het Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen organiseerden in de jaren 1917—1919 een wetenschappelijk onderzoek op Ceram, dat gedaan werd door de geologen Rutten en Hotz, bijgestaan door twee Inlandsche verzamelaars van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. De Indische regeering verleende vele wijze steun bij deze onderzoekingen. Geologisch onderzoek was hoofzaak; daarnast werden botanische en zoölogische collecties aangelegd, en ook economisch bruikbare gegevens over het eiland verzameld.

Spr. achtte 't niet doenlijk in een algemeen begrijpelijke lezing de geologische resultaten te bespreken; wel kon iets over de methode van het onderzoek gezegd worden. Doel van elk geologisch onderzoek van een onbekend land is zijn wordingsgeschiedenis na te gaan. Wanneer er zeebedekking was, wanneer er vulcanische werkzaamheden plaats hadden, wanneer gebergte-vormende krachten gingen het eiland ophieven en hoe en wanneer de gebergten weer afgebroken werden; hoe ten laatste al deze processen elkaar grepen. Het geschoolde oog kan uit de geschiedenis lezen uit eene geologische kaart — dat is eene topographische kaart, waarop de verschillende formaties en hunne grenzen zijn aangegeven — en geologische profielen, dat zijn dwarse doorsneden door het aardschors, waarop te zien is, op welke wijze de formaties in de diepte liggen en elkaar grijpen. Doel van het geologisch onderzoek is dus voornamelijk het maken van geologische kaart en profielen. Elementen hierbij zijn waarnemingen aan de onverweerde gesteenten, die in de tropen bijna alleen in de rivierbeddingen te zien zijn. Hierom werden bij het onderzoek zooveel mogelijk de rivierbeddingen gevolgd en opgemeten.

Eenige getallen kunnen een beeld geven van het verrichte veldwerk. Ruim 4500 meter werden afgeloopen, meer dan 1000 gesteentemonsters verzameld, bijna 1000 planten bij elkaar gebracht en ruim 1000 fotografische opnamen gemaakt. Hierbij moet het werk van W. Hotz inbegrepen. Meer dan de geologische gesteldheid van dit onbekend eiland zullen enkele bizonderheden van land en volk op algemeene aangestelling kunnen rekenen.

Ceram is het grootste Molukkene iland, ruim half zoo groot als Nederland. De langgestrekte en door diepe baaien grillige vorm van het eiland en zijn relief zijn een gevolg van de geologische gesteldheid. Er is een sterk verschil in topografische vormen tusschen West-,Midden- en Oost-Ceram. In het Westen diepe kloofvormige dalen, ingesneden in een gelijkmatig hoog middelgebergte, en gevolg van jonge opheffing en vrij gelijkmatige hardheid der gesteenten, in het Oosten ver gedenudeerd bergland met breede, rechte dalen, maar met hier en daar steile, geïsoleerde bergen, het gevolg van de aanwezigheid van over het algemeen snel verweerende gesteenten met hier en daar kernen van harden kalksteen. In het midden een lange, diagonaal over het eiland verloopende kalksteenketen met hooge gebergtevormen en naar het Noorden analoge landschappen als in het Oosten.

De oerwouden, die bijna geheel Ceram bedekken, hebben op het oog hetzelfde uiterlijk als de bosschen op de Westelijke deelen van onzen Archipel: groote vochtigheid en tropische groeikracht hebben in beide gebieden, een boschtype met vele rechte stammen, weinig onderhout en overmaat van lianen doen ontstaan. Bij nadere kennismaking bemerkt men echter, dat er sterke individueele verschillen zijn; vele boomsoorten uit het Westen ontbreken in Ceram en omgekeerd. Er is faciëele overeenkomst, maar geographisch verschil. Naast het gewone oerwoudtype komen op Ceram enkele andere boschvormen voor: de berkachtige kajoepoetih-begroeiing op de droogste en onvruchtbaarste gronden in het Westen, de rijzige Patola (Eucalyptus) banden langs de rivieren in het midden en Oosten van het eiland, de doornige sagobosschen in kleine en groote moerassen.

De fauna is gekenmerkt door het geringe aantal zoogdiersoorten: apen ontbreken geheel, roofdieren bijna geheel. Van buiddieren beginnen al enkele vormen op te treden. Voor den reiziger aangenaam is groote talrijkheid van herten en varkens. Onder de vogels treft de groote hoeveelheid van papegaaien, en het veelvuldig voorkomen van den casuaris, onder de lagere dieren de rijkdom aan prachtige vlinders.

Reizen kan men in dit beboschte land alleen, als men loopt of vaart; vroeger werd ook de draagstoel hoog in eere opgehouden. Bevaarbare rivieren zijn er slechts enkele, maar de kusten kunnen bijna steeds met kleine prauwen bereisd worden, als men goeden wind of windstilte afwacht. Wie lang op Ceram geweest is, zal wel bijna steeds een enkelen keer bijna met een prauw verongelukt zijn; werkelijke ongelukken zijn echter betrekkelijk zeldzaam. Gevaren leveren de plotseling opkomende rukwinden, en nog meer de groote onverschilligheid der bemanning, die in een onzeewaardige prauw naar zee gaat of op gevaarlijke punten des nachts rustig gaat slapen, als men niet oplet.

Door het sterke relief van het eiland zijn wandeltochten vermoeiend, bij voortdurend slecht weer en doorweekte paden zelfs sterk afmattend. Heerlijk daarentegen zijn de tochten door de breede rivieren en langs de zandige stranden in de morgen-en avonduren. De onderzoeker echter heeft nooit te klagen. Voor eigen genoegen bezoekt hij het eiland. Talrijke dragers, eene goede uitrusting, behoorlijke kleeding en de beste verkrijgbare voeding kan hij zich verschaffen. Hoe veel zwaarder is het leven op patrouilles voor militairen en gewapende politie, die met weinig hulpmiddelen en om een loon te verdienen in deze wildernissen, vaak in de ongunstigste omstandigheden moeten reizen.

Wie nooit in de Molukken geweest is, kan zich niet voorstellen, hoe groot het verschil dezer landen met de Westelijke deelen van onze archipel is, en ook de kort verblijvende bezoeker kan dit verschil niet ten volle beseffen. In het Westen een jacht naar economisch groot worden, scherpe economisch tegenstellingen tusschen Europeaan en Inlander, overheerschend Islamitische bevolking, die voor een deel een eigen cultuur had, en in groote gebieden nog kortdurende aanraking met de Europeanen. In het Oosten daarentegen een rustig economisch wegkwijnen, weinig tegenstelling tusschen Europeanen en Inlanders, eene christelijke of heidensche bevolking, eeuwenlange aanraking met de „Compania" en slechts overgenomen Europeesche cultuur. In het Oosten is dan ook de associatie van Oost en West, waar men in het Westen met zooveel moeite en zoo weinig succes naar streeft, een feit geworden.

Naast gemeenschappelijke kenmerken als vroolijkheid, zin voor muziek en zorgeloosheid vertoont de bevolking groote verschillen. Hare uitdrukking vindt dit al in het feit, dat de 80,000 inwoners van het eiland minstens 16 verschillende talen spreken. In de buurt van Wahai kwamen op 5 kilometer afstand 4 talen naast elkaar voor.

De bevolking vindt een ongeloofelijk gemakkelijk bestaan met sagokloppen, visscherij, jacht en het zeer primitief aanleggen van tuintjes. Hare luiheid en haar gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel, waarvan enkele voorbeelden gegeven worden, vinden hare verschoonbaarheid in het gemak van hun bestaan. Hunnen zwerversaard komt dit leven van niets doen ten goede, hunne economische beteekenis nadert daardoor tot het nulpunt.

Voor een deel zal ook de arbeidsschuwheid van de bevolking, door gering weerstandsvermogen met als gevolg vele ziekten, verklaard moeten worden. Malaria en longziekten, framboesia en hardnekkige wondinfectie teisteren de bevolking bij voortduring. Vroeger werden heele dorpen weggevaagd door de pokken, in het afgeloopen jaar sleepte influenza 10-12 pCt. van de bevolking van het eiland ten grave.

Deze naargeestigheden beletten de bevolking niet om vroolijk te zijn: zingen, dansen, rottantrekken en sagoweer (palmwijn) drinken zijn beminde volksfeesten.

Na nog eenige mededeelingen over zending en bestuur gedaan te hebben, vertoonde spr. een aantal op het gesprokene betrekking hebbende lantaarnplaatjes.

Sport en Spel.

Vliegen.

Ross Smith in Australië.

Met weglating van de bizonderheden omtrent de aankomst, verwelkoming, gelukwenschen, enz., welke wij bij tientallen kolommen aantroffen in de per jongste mail ontvangen Australische bladen, geven wij hier weer wat Aneta aan belangwekkende bizonderheden daarin aantrof:

Na de aankomst te Port-Darwin.

Na eenig oponthoud tengevolge van machine-mankement en bandenpech vertrok Ross Smith op Zaterdag, 13 December des morgens te 10.20 van de Fanny-aerodrome te Port Darwin. Na een paar reuzencirkels boven Darwin beschreven te hebben verdween de koning der lucht in Zuidelijke richting, koers zettende naar Anthony's Lagoon, alwaar hij den volgenden morgen vroeg verwacht werd, welke verwachting echter niet in vervulling ging, aangezien de koene vliegenier gedwongen werd 16 mijlen voor die plaats een noodlanding te forceeren wegens een gespleten schroefblad. Het defect werd echter gauw weer verholpen, waarna fullspeed koers werd gezet naar Avon Downs, vanwaar men na een kort oponthoud weer vertrok, met bestemming Cloncurry.

Verteld wordt, dat het ongeluk met het schroefblad te wijten is aan een botsing van de vliegmachine met een grooten vogel, even voorbij Calcutta. Ongeveer 20 mijlen voor Anthony's Lagoon brak het schroefblad, waardoor de machine moest dalen.

Ofschoon dit ongeval dus spoedig weer verholpen was, heeft men in geheel Australië toch geruimen tijd in angstige spanning gezeten, aangezien Anthony's Lagoon geen directe telegrafische gemeenschap heeft met overig Australië en men het bericht van het ongeval moest medegeven aan een juist passeerende auto, welke voor de verdere doorzending zorg droeg.

Een tweede, ernstiger ongeval.

Dit kleine ongeluk bleek helaas de voorbode te zijn van een van veel ernstiger aard, hetwelk plaats greep op het traject Charleville-Bourke. Het eerste telegram omtrent dit ongeluk was door Smith zelf afgezonden en luidde:

„Ernstige averij aan machine. Twijfelachtig of wij de machine kunnen repareeren. Mogelijk moeten wij haar onttakelen. Denk hier te blijven en zal nader bericht zenden. Kan onmogelijk op den vastgestelden tijd te Sydney zijn. Please stel den premier en de agenten van Vickers met een en ander in kennis."

Dit telegram werd ontvangen door den wethouder William Brooks, die de leiding had in het organiseeren der verwelkoming van den luchtheld bij diens aankomst te Sydney. Hij seinde terug:

„Mijn oprechte deelneming. Een schitterend welkom wacht U, wanneer gij ook komt, hetzij per vliegmachine of per trein. Het volk is trotsch op U naar aanleiding van hetgeen gij reeds hebt volbracht."

Captain Ross Smith zond ook een telegram aan zijn ouden bevelhebber, Generaal Cox, waarin hij dezen met het ongeluk in kennis stelde, Generaal Cox, die te Cronulla een rustkuur onderging seinde een telegram van deelneming terug, helwelk eindigde met de volgende woorden:

„De populairste toast in Sydney was gisteren „Leve Ross Smith en zijn heldhaftige „bemanning. Moge hun geluk even groot „zijn als hijn geweldige durf, en moge het „succes, dat zij verdienen, hun deelachtig „worden".

Bericht aan de agenten.

De heeren William Adams & Co., de vertegenwoordigers van de Vickers-Vimy-fabriek, ontvingen het volgende telegram uit Charleville:

„Vertrokken uit Charleville naar Bourke, „doch keerden terug wegens defect aan de „machine. Landden in de aerodrome en „kwamen daar tot de ontdekking, dat de „machine aan bakboord twee gebroken ver„bindingsstaven had. De klep en de pomp „zijn eveneens leelijk beschadigd. De cylin„ders schijnen in orde te zijn. Over den „krukas valt niets met zekerheid te zeggen. „Het defect is ons een raadsel. De machine „liep steeds prachtig en bleef tot het laat„ste oogenblik met het vereischte aantal „omwentelingen loopen. Kunnen onmogelijk „den tocht voorzetten. Ik twijfel eraan, of „de machine wel reisvaardig gemaakt kan „worden, tenzij de noodige onderdeelen of „een nieuwe motor uit Engeland worden „gezonden. Ik heb naar Darwin geseind en „gevraagd, of daar wellicht de noodige on„derdeelen aanwezig zijn. In elk geval zal „het een week of zes duren. De federale „regeering wil de machine voor het mu„seum hebben."

Sombere vooruitzichten dus. Gelukkig bleken echter onderdeelen te Darwin verkrijgbaar te zijn, althans drie dagen later ontvingen de Vickers-agenten te Sydney het volgende telegram van Ross Smith uit Charleville:

„Dank zij uit Darwin ontvangen onder„deelen hebben wij thans alles wat wij „wenschen, behalve twee verbindingsstangen. „Wij stellen thans voor om, indien U „ermede accoord gaat, deze staven te „Ipswich te laten aanmaken. De geheele „bemanning verlangt er ten zeerste naar „om de vlucht naar Sydney en Melbourne „in de Vimy te volbrengen."

Waarop de agenten telegrafisch zich geheel ter beschikking van de vliegeniers stelden. Mocht men te Ipswich niet instaat zijn de benoodigde stangen aan te maken, dan zouden de werkplaatsen der agenten deze onmiddellijk fabriceeren.

Twee dagen later werd bericht uit Charleville ontvangen, dat men bezig was den motor uit de vliegmachine te halen om de noodige reparaties te verrichten. Men was voornemens den motor naar Ipswich te brengen, om daar geheel gerepareerd te worden.

Als een bizonderheid werd in dat laatste telegram nog medegedeeld, dat de machine op het traject Darwin-Charleville op een gemiddelde hoogte vloog van 5000 voet, doch op een gedeelte van dit traject bevond men zich slechts 900 voet boven den beganen grond.

Of door de lucht of nooit.

In antwoord op verschei dene telegrammen en brieven, welke hij te Ipswich in ontvangst had te nemen, seinde Ross Smith ten slotte het volgende aan den premier:

„Ik stel mij voor hier te blijven, totdat „de motor gereed is en keer dan naar Char„leville terug, van waar ik dan naar Sydney „zal vliegen, aangezien het onze wensch is „om zoo eenigszins mogelijk door de lucht „in de Vimy te Sydney aan te komen."

Of deze wensch nog eens vervuld zal worden? Tot dusver echter is Captain Ross Smith, volgens door „Aneta" ingewonnen telegrafische informatie, nog steeds niet te Sydney aangekomen.

De tocht naar Italië.

Luitenant Koppen, de Nederlandsche officier, die van Nederland naar Italië vloog, schreef o. a. in de *Telegraaf*:

„Over Soesterberg—Breda maakten we een gunstigen tijd en even later zweefden we boven België. In 't eerst ging alles goed. Toen begon het gezicht te verminderen en wat verder op was het zwaar bewolkt. We dwaalden lang rond om te zoeken en eindelijk om half 12 hadden we Brussel gevonden. De bewolking was inmiddels zoo dicht geworden, dat we van ons oorspronkelijk plan om Parijs te bezoeken via Lille, Arras, Amiens moesten afzien. Ik vloog dus maar richting Z. Z. W. en berekende, dat we plm. 2 uur te Parijs konden zijn.

Vanaf Brussel klom ik tot 1500 M. en heb toen gevlogen gedurende ruim 1½ uur, zonder iets van den grond te zien. Maar eindelijk kwam dan het moment, dat we moeder aarde weer konden begroeten. Nu was 't zaak uit te zoeken, waar we waren. Onder ons, achter ons, voor ons, niets dan loopgraven en puinhoopen. Van vaststelling van het punt waar we waren dus geen sprake. We vlogen maar weer verder, altijd door over verwoest terrein.

De achtertank was reeds geheel leeg, de vóórtank gaf nog een dikke 40 L. aan. Het was dus zaak om ons nu toch eens eindelijk te oriënteeren. Onze beproeving duurde gelukkig niet lang meer. We daalden tot onder de wolken en waren toen nog maar 100 M. hoog. We zagen eenige menschen door de straten loopen en toen we even buiten het stadje een goed terrein zagen, streken we daar neer, op pl.m. 100 M. van een hoeve om 1 u. 30 m. n.m.

We vroegen waar we ons bevonden en toen bleek het, dat we geland waren bij Vic-sur-Aisne, op 20 K. M. ten O. van Compiègne. De richting was dus zuiver geweest.

Een boerenvrouwtje begon direct eieren te bakken en koffie te zetten en we moesten gauw bij 't vuur komen. We vroegen toen om benzine en onmiddellijk riep de vrouw een Franschen schildwacht, die 2 „boches" commandeerde om benzine te halen.

De woning zelf was meer dan vuil en behalve de eigenares liepen er door elkaar een hond, zes of zeven katten, te vies om aan te raken en verder kippen.

Het wachten op de benzine duurde niet lang en we gingen op weg om 't reservoir te vullen. Net zouden we daarmee beginnen, toen we volgens alle regelen der kunst geinterneerd werden.

Alles werd ons afgenomen en we moesten met de gendarmes mee naar een bureau, dat bij ons nauwlijks den naam „hok" verdient. Daar moesten we wachten op den luitenant. Die scheen nog al den tijd te hebben en toen hij eindelijk kwam, hadden we ons kalm 1¾ uur zitten vervelen. We vroegen om te mogen vertrekken, doch hij scheen ons niet waardig te keuren veel te zeggen. Op alles wat we vroegen klonk kalmweg „Non" of „Impossible".

Eindelijk werd besloten de zaak te telegrafeeren aan een generaal in Chalons sur Marne en we kregen vergunning naar een hotel (?) te mogen gaan, waar eindelijk om half 8 de blijde boodschap kwam: „Messieurs vous êtes libres". Met de gelukkige gedachte den volgenden mogen door te gaan gingen wc vroeg naar bed.

Maar welk een teleurstelling. Den geheelen dag een mist, zoodat we ongeveer niets konden zien.

Den volgenden dag liet het weer zich mooi aanzien en wij maakten dankbaar gebruik van 't loyale aanbod van den commandant van het automobielpark, om ons te laten brengen per militaire wagen.

Om half 11 zagen we dan de D. F. W. weer terug, die gedurende die dagen uitstekend dag en nacht bewaakt was geworden door de gendarmerie.

Het vullen van de radiateur was het werk van een oogenblik en even daarna ronkte de motor weer.

Na alle menschen bedankt te hebben reden we naar het hoogste gedeelte van 't een weinig hellend terrein en een oogenblik later waren we „los". Plotseling op 400 M. hoogte vloog de waterpomp stuk en kreeg ik een minder plezierig oogenblik, toen ik overspoten werd met kokend water. Onmiddellijk zette ik den motor af voor een noodlanding, die prachtig slaagde. We stonden 5 M. van 't punt waar we den eersten dag gedaald waren. De motor had gelukkig niet geleden alleen de pomp was absoluut „crevé". Gelukkig was de militaire auto er nog. We lieten vlug de radiateur weer leegloopen en reden naar Compiègne terug om den express naar Parijs van 12 u. 30 te halen.

Maar bandenpech hield ons precies 8 minuten op en of de chauffeur zich al liet kennen als een duivel, 't gaf alles niets, de trein vertrok voor onze oogen. We hadden dus een gedwongen rust tot 15 u. 12. Onmiddellijk een telegram naar de Hollandsche legatie in Parijs, dat we daar om 7 uur zouden aankomen en we waren dolblij het bekende gezicht van Labouchère te zien, die ons verwelkomde.

Morgen moeten we nu de reparatie van de D. F. W. regelen".

Spreekuren

der geneesheeren te Semarang.

OP WERKDAGEN:

W. J. Angenent. 7 — 9 v.m. en 4½—6½ n.m.
L. V. Arnold. (tandarts). 8 — 11 v.m.
G. H. Ball. 8 — 9 v.m. en 5 — 6 n.m.
M. H. J. Groenendijk. 7—9 v.m. en 4—5 n.m.
Mej. A. J. Haverbult (tandarts). 8.—12 v.m. en 4½ — 5½ n.m.
J. K. den Heyer. 7—7½ v.m. en 5½—6 n.m.
J. A. Hoffman (tandarts). 8 — 12 v.m. en 4 —6 n.m.
A. C. Kentie (tandarts). 12 — 1 n.m.
A. Kselik. 7 — 9 v.m. en 4½ — 6 n.m.
A. van Lokhorst. 7—8 v.m. 8—9 v.m. voor kinderen en 4½ — 5½ n.m.
J. Samuels. 7 — 8½ v.m., 11½ — 12½ v.m. 4½ — 5½ n.m.
A. F. Schoorel. 7—9 v.m. 12—1 n.m. (voor dames.) 4½— 6 n.m.
H. Smidt. 7—8 v.m., 11—11½ v.m. voor dames en 5 — 6 n.m.

Des Zondags alleen ochtend-spreekuren).

WEDEROM ONTVANGEN:

CHAMPAGNE VEUVE CLIQUOT

SEC — DEMISEC.

JACOBSON VAN DEN BERG & Co.

3393C

Java-New York Lijn.

Gecombineerde dienst der:

Stoomvaart Maatschappijen „Nederland", „Rotterdamsche Lloyd" „Holland-Amerika Lijn" en Stoomvaart Mij. „Oceaan"

Vaarten van Java naar Durban, Kaapstad en New-York:

s.s. „Myrmidon" 1e helft Januari.
s.s. „Merauke" 2e helft Januari.
s.s. „Astyanax 1e helft Februari
s.s. „Buitenzorg" 2e „ Februari.
s.s. „Rotti" Maart/April.

Voor vrachten zich te wenden tot de Agenten:

Internationale Crediet & Handels-vereeniging „Rotterdam", Telefoon No. 218.

Mac Neill & Co., Tel. No. 1292.
De Scheepsagentuur, Tel. No. 80.

4003

Eerste Javasche Optisch-Mechanische Industrie

Ludwig Bünger, gep. gedipl. Opticiën.

Bodjong No. 25.

Uw adres voor wetenschappelijk vakkundig aangepaste brillen en lorgnets.
Geopend UITSLUITEND van 8—1.

Nauwkeurigste bepaling der glasnummers kosteloos door den Heer Bünger persooniijk iederen werkdag van 10 tot 12½ uur.

1012

Firma Meta Crull

ontpakte: een collectie

Europeesche Confectie-goederen, w.o.:

Toiletten, Rokken, Blouses.

208

Reclame Ontbijtpakket.

Om spoediger *meerdere bekendheid* aan onze artikelen te geven, stellen wij vanaf heden, gedurende korten tijd, beschikbaar: **Reclame Ontbijtpakketten**, inhoudende: BOTERHAMWORST, METWORST, GELDERSCHE WORST, ROOKVLEESCH, GEROOKTE TONG en TAFELSPEK.

Deze artikelen *munten uit* door fijne smaak, zijn door Europeesch personeel vakkundig bereid en verre te verkiezen boven import.

De prijs per pakket, wat wij niettegenstaande de steeds nog stijgende prijzen van slachtvee, uiterst billijk stelden, is f 10.— franco elk adres op Java en Madoera, Buitenbezittingen f 10.55.

Zendingen geschieden onder **rembours**, dan wel tegen ontvangst van **postwissel**.

Orders worden naar datum van ontvangst uitgevoerd, zend ze daarom spoedig.

Vleesch- en Conservenfabriek
TEN CATE & Co.,
WONOSOBO.

5053

Ongevallenverzekering Mij. FATUM,—Weltevreden.

Overlijden, verwonding en verminking, ook door trein-, tram-, auto- en wielrijden, AANSLAGEN, ongevallen, ontstaan door het beroep en daarbuiten, sport enz. enz.

zijn onder de verzekering begrepen.

Vraagt prospectus met opgave Uw beroep.

ZEER LAGE PREMIE. 398

EAU DE COLOGNE 1914.

Het van ouds bekende fabrikaat van de Maatschappij J. M. FARINA te Maastricht,

is wederom overal verkrijgbaar.

En gros bij den Importeur:

G. HOPPENSTEDT,

Batavia, Soerabaia, Samarang, Padang.

4593 A

Zakkenhandel „Java"

In- en Verkoop

van oude en nieuwe Zakken en andere Emballage.

Levert door geheel Java en Buitenbezittingen.

Vraagt prijsopgave.

Soerabaja
Chin. Voorstraat 35.

Telegramadres:
„Goeniezak".

8899

Ferrol

is de aangewezen roodbruine VERF voor het roestvrij houden van IJzerwerk.

Onovertreffbare dekkracht.

Verkrijgbaar dik gemalen in zuivere lijnolie bij de VERFFABRIEK der

Nederlandsche Overzeesche Handelsvereeniging.

BOOMSTRAAT 6 — SOERABAIA.

8852 C

Sanatorium Bergzicht

Salatiga.

Rusthuis voor herstellenden en rustbehoevenden.
Opname tijdelijk en blijvend.

Inlichtingen te bekomen bij:
Mevrouw C. HAIGHTON,
Gedipl. verpleegster.

5772

ZOO JUIST ONTVANGEN:

de vanouds bekende kwaliteit

Duitsche Snaren

voor

viool, cello, contrabas.

Beleefd aanbevelend:

Firma J. H. SEELIG & ZOON,

HEERENSTRAAT, SEMARANG.

9522 A

DRINKT

Goedkooper is mogelijk
— doch beter kan niet. —

BIER

IMPORTEURS:
N. V. L. E. TELS & Co's —
— Handel-Maatschappij,
SEMARANG.

4825 F

David Romijn's

LIKDOORNZALF.

Een onfeilbaar en onovertroffen middel ter verwijdering van likdoorns.

Prijs per tube: f 1.50.

Hoofdagenten:

N. V. Apotheken en Fabriek,
R KLAASESZ & Co.,
Semarang.

5185 D

WEEST VOORZICHTIG

wanneer Gij medicijnen koopt.
Het kostbaarste, dat Gij bezitten kunt, Uwe GEZONDHEID, staat op het spel. Waar de populariteit en het gebruik van de **BAYER ASPIRINE TABLETTEN** steeds grooter wordt, nemen natuurlijk ook de pogingen toe van onscrupuleuze kwakzalvers om het bekende product na te maken en als echt te verkoopen.
Koopt evenwel geen ander dan het GEGARANDEERDE preparaat, zoo gemakkelijk te herkennen door het bekende **BAYER KRUIS.**

3029 F

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN

HOFJUWELIERS

RIJSWIJK 18 — WELTEVREDEN.

Zilveren Thee- en Mocca-serviezen,
Zilveren Brood- en Bonbonmanden,
Zilveren Tasschen.

GROOTE KEUZE.

3432

Zóó **fijn** hebt Gij nog nooit een **pittig**

aromatische Indische Serbat-thee geproefd.

Per pakje, voor 5 kopjes . . . f 0.25
10 pakjes . . . . . „ 2,—

BERTOEN,
ADJIBA—SEMARANG.

320

„Ze spelen prachtig
en voldoen aan
de strengste eischen",
is de algemeene roep over de

Wilhelmina Biljarts,

welke wij tot heden afleverden.

Hoofdagente voor Ned. Indië:
Handel Mij. „Gruno" SOERABAIA, Djoharlaan 8,
F. C. FONT FREIDE, *Directeur.*

Ontvingen nieuwe zending:

prima Engelsche Biljartlakens

fl 35,— f 38,— en fl. 40,— per el, Breedte 1.80 meter.

Ivoren biljartballen

en *verdere benoodigdheden.*

Vernieuwing en reparaties van Biljarts, onder deskundige leiding.

8756

DAMES!

Uheeft nog geen **kennis** gemaakt met

Old Dutch Cleanser

Oud Hollandsch Poets.

Kraakschoon wordt Uw huis bij gebruik daarvan. **Probeert** eens een busje, om te zien wat het is.

Overal verkrijgbaar.

N. V. Algemeene Distributie Mij.
Semarang.

391D

Het Beste en Oudste adres is:

N. V. Boekhandel en Drukkerij

A. BISSCHOP

Semarang — Heerenstraat.

Steeds in voorraad:

Royal-Standard No. 5 en No. 10.
Woodstock, nieuwste type.
Pitsburg-Visible (Nieuw Model)
Wellington-Oliver
en Hammond-Schrijfmachines.

CORONA-Reisschrijfmachine.
„RONEO"-Duplicator No. 6.

Reparaties vlug en billijk.

912